

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

EVALUAČNÍ ZPRÁVA VÝZEV 126 A 127 OPERAČNÍHO PROGRAMU ZAMĚSTNANOST

Typ dokumentu: Průběžná evaluační zpráva
Počet stran: 86
Autor: Mgr. Martina Horová (martina.horova@mpsv.cz)

Obsah

1	Úvod	3
1.1	Předmět a cíle evaluace	3
1.2	Stručný popis výzev	3
2	Metodologická východiska evaluace	5
2.1	Evaluační otázky	5
2.2	Zdroje dat a výzkumné metody	6
3	Výsledky dotazníkových šetření	8
3.1	Šetření mezi zřizovateli	8
3.1.1	Základní informace	8
3.1.2	Naplnění kapacity mikrojeslí	13
3.1.3	Rozdíly v naplnění kapacity podle krajů	17
3.1.4	Personální obsazení mikrojeslí	19
3.1.5	Náklady spojené s provozem mikrojeslí	23
3.1.6	Plány po ukončení projektu	25
3.2	Šetření mezi pečujícími osobami	26
3.2.1	Základní informace	26
3.2.2	Kvalifikace pečujících osob a průběžné vzdělávání	27
3.2.3	Práce v mikrojeslích	32
3.2.3.1	Počet pečujících osob a činnosti, které vykonávají	32
3.2.3.2	Spokojenost s prací v mikrojeslích	36
3.2.4	Pečující osoby, které mají zřízené mikrojesle doma a potenciál pro tento model	37
3.3	Šetření cílové skupiny (rodiče) – design výzkumu a harmonogram	40
3.4	Situace rodičů před tím, než jejich dítě začalo navštěvovat zařízení	41
3.4.1	Základní informace	41
3.4.2	Bližší popis dětí v mikrojeslích při vstupu	42
3.4.3	Pracovní uplatnění rodičů	45
3.4.4	Rozdělení péče o předškolní děti mezi muži a ženami	52
3.4.5	Důvody pro umístění do mikrojeslí	54
3.4.6	Informování o zařízení	57
3.5	Situace rodičů poté, co jejich dítě zařízení navštěvovalo	58
3.5.1	Základní informace	58
3.5.2	Bližší specifikace dětí v mikrojeslích po nástupu	59
3.5.3	Pracovní uplatnění rodičů v době, kdy jejich dítě navštěvovalo zařízení	64
3.5.4	Spokojenost rodičů se zařízením	70
3.5.5	Rozdělení péče o předškolní děti mezi muži a ženami	72
3.6	Srovnání situace rodičů před a po	76
3.6.1	Základní informace	76
4	Hlavní zjištění	81
4.1	Zájem o službu	81
4.2	Personál a náklady provozu	81
4.3	Dopad na zapojení rodičů na trhu práce	82
4.4	Potenciál mikrojeslí	83
5	Doporučení	85
5.1	Vypracování analýzy potřebnosti a hlídání docházky u stávajících zařízení	85
5.2	Sledovat u navazující výzvy, jak se proměňuje struktura rodičů, kteří mikrojesle využívají	86
5.3	Dotazníkové šetření mezi zřizovateli, kteří ukončují projekt	86

1 Úvod

1.1 Předmět a cíle evaluace

Předmětem této evaluace je vyhodnocení vybraných aspektů projektů ve výzvách na pilotní ověření nové služby péče o nejmenší děti v mikrojeslích, a to v Praze (výzva č. 127) a mimo hl. m. Prahu (výzva č. 126). Tyto výzvy byly vyhlášeny v lednu roku 2016 Odborem realizace programů ESF – zaměstnanost (Ministerstvo práce a sociálních věcí) v rámci operačního programu *Zaměstnanost* (dále jen OPZ). Obě výzvy spadají do prioritní osy 1 (*Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly*) a investiční priority 1.2 (*Rovnost žen a mužů ve všech oblastech, a to i pokud jde o přístup k zaměstnání a kariérní postup, sladění pracovního a soukromého života a podpora stejné odměny za stejnou práci*). Specifickým cílem těchto výzev je reagovat na problém nízké zaměstnanosti rodičů s malými dětmi, specificky žen, a to prostřednictvím podpory nové služby péče o nejmenší děti v mikrojeslích zřizované obcemi nebo ve spolupráci s obcemi. Projekty jsou financovány formou ex ante, vykazování nákladů je reálné.

Evaluace byla připravena interně Oddělením evaluací (802), a to v úzké spolupráci s Oddělením koncepce rodinné politiky Ministerstva práce a sociálních věcí. Cílem realizovaného šetření bylo:

- zhodnotit úspěšnost realizovaných projektů z hlediska výsledků a dopadů na zapojení žen s malými dětmi na trhu práce
- zhodnotit zájem o službu ze strany cílové skupiny a zároveň schopnost zřizovatelů naplnit kapacitu zařízení
- zhodnotit nastavení služby v pilotních projektech a formulovat doporučení pro navazující výzvu

1.2 Stručný popis výzev

V projektech z výzev 126 a 127, které jsou předmětem této evaluace, jsou zřizovány tzv. mikrojesle, tedy veřejná služba péče o děti, která poskytuje pravidelnou péči o děti od šesti měsíců do čtyř let. Zařízení pečuje o děti v malém kolektivu, kapacita mikrojeslí jsou maximálně čtyři děti a péči o děti zajišťují kvalifikované pečující osoby. Obsahem služby hlídání je poskytování individuální výchovné péče, jejíž součástí je důraz na rozvoj schopností a návyků podle potřeb dítěte v konkrétním věku. Dále je zajišťována bezpečnost a také zdraví dítěte, jeho pobyt na čerstvém vzduchu, spánek v odpovídajícím hygienickém prostředí a osobní hygiena dítěte. Mikrojesle jsou zřizovány obcí nebo ve spolupráci s obcí. Vzhledem k charakteru služby, která má navozovat rodinné prostředí, mohou být mikrojesle zřízeny i v domácnosti pečující osoby, která může v zařízení zároveň pečovat o vlastní dítě (maximálně o dvě vlastní děti v jednu chvíli).

Evaluační zpráva se mimo jiné zaměřuje na zájem o tuto službu ze strany cílové skupiny, protože služba je specifická právě tím, že poskytuje hlídání velmi malým dětem, jako to v minulosti zajišťovaly státní jesle, které v České republice postupem času vymizely.¹ Služba mikrojeslí se inspiruje u

¹ Počet státních jeslí je v České republice pouze v jednotkách (dle ÚZIS jich bylo v roce 2011 pouze 45).

německého modelu tzv. Tagesmutter, tedy modelu, kdy jsou mikrojesle zřízeny přímo v domácnosti pečující osoby, zpráva se tedy dále zaměřuje na zájem o tuto formu zřízení a její potenciál do budoucna.

Obě výzvy byly vyhlášeny 5. 1. 2016, žádosti byly přijímány od 16. 5. 2016 do 6. 6. 2016. Žadatel mohl projekt naplánovat na maximálně 3 roky, nejzazší datum pro ukončení fyzické realizace projektu je 31. 1. 2020. Finanční alokace výzvy č. 126 byla na začátku 100 mil. Kč a pro výzvu č. 127 to vylo 40 mil. Kč. Alokace na výzvu č. 127 nebyla vyčerpána, alokace výzvy č. 126 byla dne 23. 11. 2016 navýšena o 20 021 109 Kč. V současnosti bylo podpořeno 71 projektů, z nichž vzniklo 72 mikrojeslí. V Praze je v provozu 8 mikrojeslí (v rámci 7 projektů) a v ostatních krajích České republiky 64 mikrojeslí. Na mikrojesle bylo celkově uvolněno necelých 131 mil. Kč.

2 Metodologická východiska evaluace

2.1 Evaluační otázky

Evaluace si klade za cíl odpovědět na otázky spojené s dopadem na cílovou skupinu, se zájmem o službu, s náklady a s nastavením služby mikrojeslí. Nastavení této evaluace vychází z metodologie použité v evaluaci dětských skupin (výzvy č. 35 a 36), tudíž i evaluační otázky jsou obdobné.

Dopad na cílovou skupinu:

- Do jaké míry projekt přispěl k zaměstnanosti zástupců cílové skupiny, specificky žen s předškolními dětmi?
- Do jaké míry se změnily příjmy zástupců cílové skupiny?
- Do jaké míry projekt přispěl spokojenosti se sladěním pracovních a rodinných povinností u zástupců cílové skupiny?
- Na jakých faktorech závisí dosažení jednotlivých dopadů?

Dopad na cílovou skupinu byl sledován skrze dvě dotazníková šetření, ve kterých byla mapována aktuální situace podpořených rodičů na trhu práce a následně sledován posun mezi obdobími, a to před umístěním dítěte do zařízení a ideálně 6 měsíců poté, co dítě do zařízení nastoupilo (nejméně však 3 měsíce). Zapojení na trhu práce je sledováno skrze typ pracovní smlouvy a týdenní pracovní dobu, zjišťován je i posun v příjmu jednotlivých členů domácnosti. Zjišťovány jsou i měkké faktory spokojenosti se sladěním pracovního a rodinného života a také potenciální negativní dopad při hypotetické situaci, kdy by dítě nemohlo být umístěno do zařízení. Zapojení na trhu práce úzce souvisí s dalšími faktory, jako je místo bydliště domácnosti, vzdělání rodičů, věk dětí a dalších, ke kterým jsou výsledky rovněž vztaženy.

Sledování zájmu o službu:

- Do jaké míry se jednotlivým zřizovatelům daří naplnit kapacitu zařízení?
- Jaká je cílová skupina zařízení?
- Na jakých faktorech zájem o službu závisí?
- Zvažují rodiče odchod dítěte ze zařízení?

Jelikož se jedná o pilotní ověření tohoto typu zařízení, evaluační otázky spojené se sledováním zájmu o službu jsou klíčové. Otázky detailně zjišťují, jak jsou jednotlivé mikrojesle naplněny, na kolik hodin sem děti chodí a v jaké časy. Zároveň je podrobněji sledováno, jací rodiče služby mikrojeslí využívají, zejména co týče socio-ekonomického statusu, také jejich důvody, které je vedly k umístění dítěte do zařízení. Na druhou stranu jsou zjišťovány i důvody, které případně vedou k odchodu ze zařízení.

Shrnutí nákladů spojených s provozem služby:

- Jaké reálné náklady zřizovatelé vynakládají na:
 - Vybudování zařízení
 - Nájemné
 - Mzdy (zejména pečujících osob)
 - Kvalifikaci pečujících osob

Evaluační zpráva shrne průměrné náklady na konkrétní oblasti provozu a poskytne základní porovnání mezi jednotlivými projekty. Dotazníkové šetření mezi pečujícími osobami dále zjišťuje

spokojenost s platovým ohodnocením a představu samotných pečujících osob o odpovídajícím ohodnocení.

Zhodnocení nastavení služby:

- Jak je současné provozní nastavení služby hodnoceno:
 - cílovou skupinou projektu (rodiči)?
 - pečujícími osobami?
- Jaká jsou doporučení pro optimalizaci služby do další výzvy?

Oblast zhodnocení nastavení služby je široká a kombinuje faktické otázky týkající se provozu mikrojeslí (otevírací doba, stravování) či personálního vybavení (počet pečujících osob, jejich pracovní doba) s kvalitativně pojatou zpětnou vazbou, a to zejména z pozice cílové skupiny (rodičů) a pečujících osob. Rodiče se mohli vyjádřit k nastavení provozu zařízení a kvalitě poskytovaných služeb, pečující osoby přinášejí cenný pohled zevnitř chodu služby, hodnotí zejména funkčnost malého kolektivu s jednou pečující osobou a přinášejí i návrhy na zvýšení kvality péče o předškolní děti.

2.2 Zdroje dat a výzkumné metody

Primárním zdrojem dat pro evaluaci byla dotazníková šetření, která byla určena pro příjemce podpory (zřizovatele), pečující osoby a cílovou skupinu (rodiče). Dvě posledně jmenované skupiny byly osloveny skrze zřizovatele, kteří jim odeslali elektronický dotazník v emailové pozvánce s instrukcemi. Rodiče byli oslovováni dvakrát, a to při vstupu dítěte do zařízení, kde byli dotazováni na dobu před vstupem, a poté po šesti měsících. Někteří rodiče odcházeli ze zařízení dříve než po půl roce, těm byl navazující dotazník poslán dříve. Minimální rozestup mezi vstupním a navazujícím dotazníkem byl stanoven na tři měsíce. Rodiče, kteří vyplňovali oba dotazníky, byli spárováni na základě specifických znaků (iniciály a datum narození dítěte) a z těchto odpovědí je primárně odvozována míra dopadu poskytované služby na zapojení cílové skupiny na trhu práce. Rodiče, kteří vyplňovali pouze navazující dotazník, odpovídali na otázky týkající se období před vstupem dítěte do mikrojeslí retrospektivně. Tento přístup je možné označit za „kvazi-experimentální“ a nese s sebou jistá omezení. Jelikož nebyla konstruována žádná kontrolní skupina, nelze jednoduše určit čistý přínos intervence na cílovou skupinu. Toto omezení lze částečně překonat otázkami, které se snaží zachytit kauzální projevy, které jsou u intervence předpokládány.

K zapojení do dotazníkového šetření byla pozvána všechna zařízení, která vznikla během roku 2017, celkem tedy bylo osloveno 70 zařízení (2 zařízení oslovena nebyla kvůli pozdějšímu zahájení provozu). Zařízení nezačala provozovat službu ve stejnou dobu, cílová skupina tedy byla skrze zařízení oslovena ve dvou vlnách, a to jak se vstupním, tak s navazujícím dotazníkem. Zřizovatelé a skrze ně i pečující osoby byli vyzváni k účasti v dotazníkovém šetření na konci roku 2017. Konkrétní harmonogram terénního šetření, výsledná response-rate a velikost vzorku jsou uvedeny vždy v úvodu kapitoly ve výsledcích dotazníkových šetření.

Data byla analyzována anonymizovaně a evaluační zpráva uvádí pouze souhrnné výsledky. Data byla nejdříve vyčištěna od duplicitních odpovědí a logicky zkontrolována, poté bylo přistoupeno k třídění prvního stupně, tedy určení jednoduchých frekvencí. V druhém kroku byly hledány širší souvislosti skrze třídění druhého stupně v kontingenčních tabulkách. Všechny vzájemné vztahy proměnných byly testovány statistickými testy s ohledem na typ proměnných, pro kontingenční tabulky byl použit χ^2 test a Fisherův exaktní test, pro spojitě proměnné poté různé druhy t-testů. Ve zprávě jsou uváděny

pouze ty vztahy proměnných, u kterých bylo možné prokázat statistickou signifikanci (odpovídající p-hodnota je v poznámce pod čarou).

Výsledky dotazníkových šetření byly na některých místech doplněny či ověřeny skrze další zdroje dat. Náklady spojené s vybudováním a provozem mikrojeslí bylo možné ověřit a doplnit ze Zpráv o realizaci, která byla momentálně k dispozici v systému MS2014+. Dodatečné informace o všech podpořených osobách z cílové skupiny byly čerpány z IS ESF, pro porovnání byla rovněž využita data z Českého statistického úřadu.

3 Výsledky dotazníkových šetření

3.1 Šetření mezi zřizovateli

3.1.1 Základní informace

Dotazování zřizovatelů mikrojeslí probíhalo v prosinci 2017 a zúčastnilo se ho 59 ze 72 existujících zařízení. Dvě zařízení nebyla kvůli evaluaci vůbec oslovena, protože započala svou činnost později než zbylé mikrojesle.² Pokud má jedna kontaktní osoba více zařízení, vyplňovala dotazník pro každé zařízení zvlášť. Datový soubor byl před analýzou očištěn o duplicitní odpovědi (identifikovány podle názvu organizace zřizující mikrojesle a názvu mikrojeslí).

V únoru 2018 byl všem zřizovatelům rozeslán dodatečný dotazník, a to z důvodu chybějících odpovědí a zjištěných nesrovnalostí v původních datech. Nesrovnalosti se objevily v oblasti výdajů, v dodatečném dotazníku byly otázky na jednotlivé výdaje blíže specifikovány a dovysvětleny. Zúčastnilo se 49 zařízení, z čehož téměř všichni vyplňovali i původní dotazník (s výjimkou dvou zařízení), odpovědi tedy bylo možné připojit k původnímu vzorku.

Tab. 1 Zastoupení zařízení dle krajů

	Zařízení, která vyplnila dotazník		Všechna zařízení		Děti do 4 let věku v krajích ³	
Hlavní město Praha	5	8 %	8	11 %	72061	13 %
Jihočeský kraj	1	2 %	1	1 %	32619	6 %
Jihomoravský kraj	9	15 %	10	14 %	62914	11 %
Karlovarský kraj	0	0 %	1	1 %	13967	3 %
Kraj Vysočina	2	3 %	2	3 %	25622	5 %
Královéhradecký kraj	2	3 %	3	4 %	27422	5 %
Liberecký kraj	0	0 %	0	0 %	22916	4 %
Moravskoslezský kraj	5	8 %	5	7 %	58492	11 %
Olomoucký kraj	5	8 %	5	7 %	31697	6 %
Pardubický kraj	1	2 %	4	6 %	26566	5 %
Plzeňský kraj	0	0 %	2	3 %	28746	5 %
Středočeský kraj	8	14 %	10	14 %	77650	14 %
Ústecký kraj	6	10 %	6	8 %	41488	8 %
Zlínský kraj	15	25 %	15	21 %	28034	5 %
Celkem	59	100 %	72	100 %	550194	100 %

Ve vzorku je nejvíce zastoupený Zlínský kraj (25 % odpovědí), kde je také největší množství mikrojeslí (15, tj. 21 % z celkového počtu zařízení). Z Karlovarského a Plzeňského kraje nepřišla žádná odpověď, stejně tak z Libereckého kraje, kde ovšem nevznikly žádné mikrojesle. Distribuce odpovědí podle kraje, ve kterém oslovené zařízení sídlí, relativně dobře kopíruje distribuci základního vzorku.

Je patrné, že zařízení nevznikají v jednotlivých krajích rovnoměrně, což lze ovšem chápat s přihlédnutím k faktu, že projekt na mikrojesle je prozatím ve fázi pilotního ověřování. Je tedy

² Jedná se o mikrojesle v Litomyšli, které započaly svou činnost 1. 10. 2017 a mikrojesle v Káraném, funkční od 1. 1. 2018.

³ Zdroj ČSÚ: Věkové složení obyvatelstva – 2016, dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva-2016>

pravděpodobné, že s pokračováním projektu budou v jednotlivých krajích zařízení přibývat. Již teď se ale můžeme podívat, jak potřebnost zařízení v jednotlivých krajích může být indikována počtem dětí do 4 let, které zde žijí, což ukazuje Tab. 1.

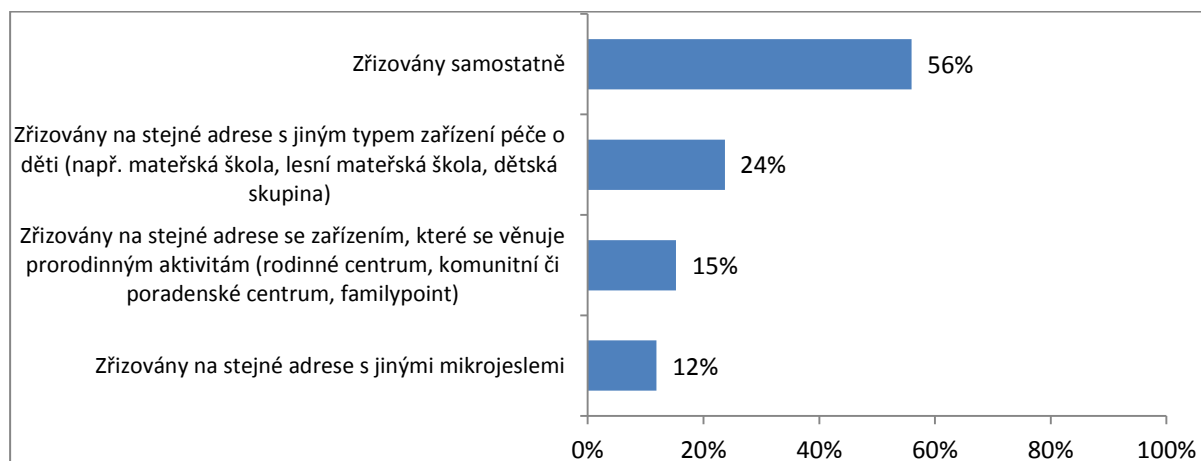
Pokud si porovnáme počet dětí do 4 let v jednotlivých krajích s počtem zařízení, která v krajích vznikla, největší rozdíl vidíme u Zlínského kraje, kde vzniklo největší množství mikrojeslí. Ve Zlínském kraji žije 5 % dětí do 4 let věku v České republice a vzniklo zde 25 % ze všech zařízení.

Tab. 2 Zastoupená zařízení dle velikosti místa sídla

	Všechna zařízení		Zařízení, která vyplnila dotazník	
	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)
Do 5000 obyvatel	20	28 %	17	29 %
5000-19 999 obyvatel	17	24 %	14	24 %
20000-99 999 obyvatel	18	25 %	16	27 %
100 000 a více obyvatel	17	24 %	12	20 %
Celkem	72	100 %	59	100 %

Tab. 2 ukazuje, že nejvíce mikrojeslí vzniklo v obcích do 5000 obyvatel (28 %). Jejich počet ovšem není výrazně vyšší než ten ve větších obcích a městech. Dá se říci, že mikrojesle vznikají v sídlech všech velikostních skupin. Distribuce odpovědí podle velikosti místa sídla velmi dobře kopíruje distribuci základního vzorku.

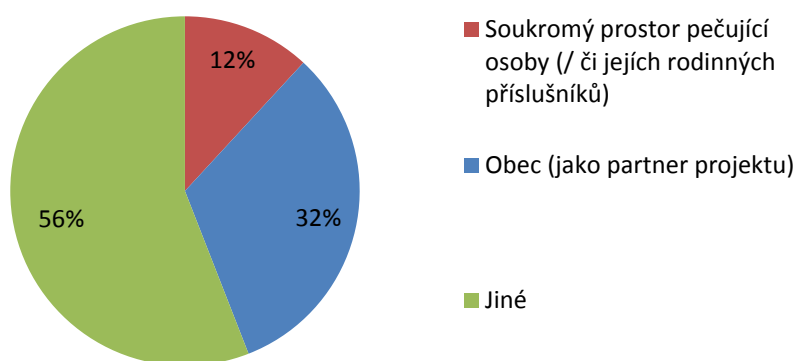
Graf 1 Kde jsou mikrojesle zřizovány (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Více než polovina zařízení (56 %) je zřizována samostatně a není místně vázána na jiné zařízení určené malým dětem. Čtvrtina zařízení (24 %) poté sídlí na společné adrese s jiným zařízením péče o děti (mateřská škola, dětská skupina). Menší podíl mikrojeslí sdílí sídlo s jinými mikrojeslemi, konkrétně 12 %. Všechna taková tato zařízení se nacházejí ve Zlínském kraji, kde má společné sídlo 7 z 15 zařízení.

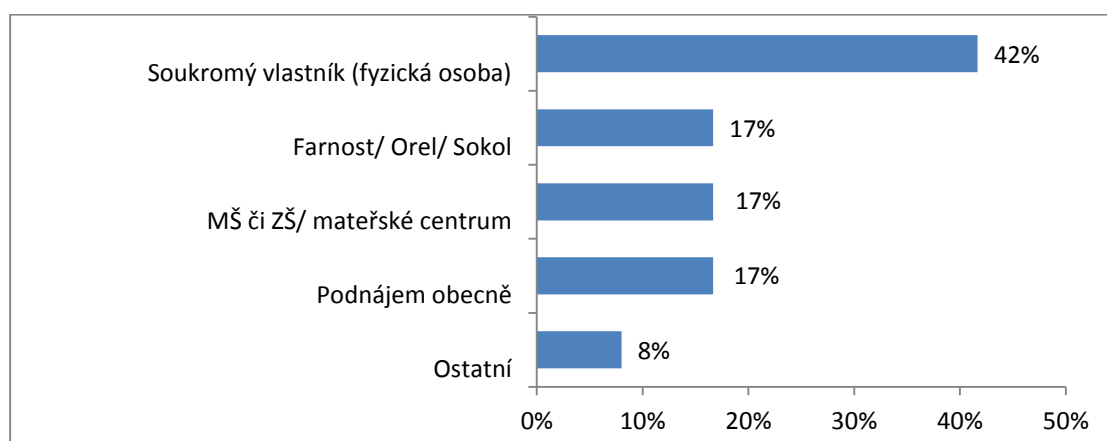
Graf 2 Poskytovatel prostor pro mikrojesle

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Obec jako partner projektu poskytuje prostory mikrojeslím ve třetině případů (32 %). Soukromé prostory využívá zhruba každé desáté zařízení (12 %).⁴ Více než polovina zařízení využívá jiného poskytovatele prostor (56 %).

Graf 3 Jiný poskytovatel prostor

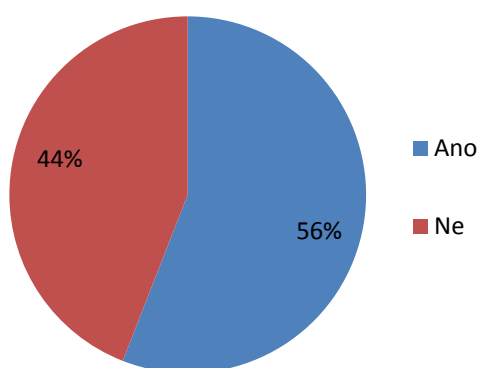
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé (dodatečný dotazník), N=24

V případech, kdy zřizovatelé zvolili možnost „Jiné“, byl poskytovatelem prostor nejčastěji soukromý vlastník jako fyzická osoba, kterou využívají dvě pětiny zřizovatelů (42 %), kteří odpověděli v dodatečném dotazníku.⁵ Čtyři zřizovatelé využívají prostor farnosti, křesťanské sportovní organizace Orel, nebo Sokola, stejné množství poté sdílí prostory s mateřskou či základní školou (případně mateřským centrem), anebo zmiňují nájem bez bližší specifikace.

⁴ Ve 4 případech se jedná o rodinný dům v osobním vlastnictví (či spoluvlastnictví), ve 2 případech o byt ve vlastnictví a jeden případ je byt v nájmu.

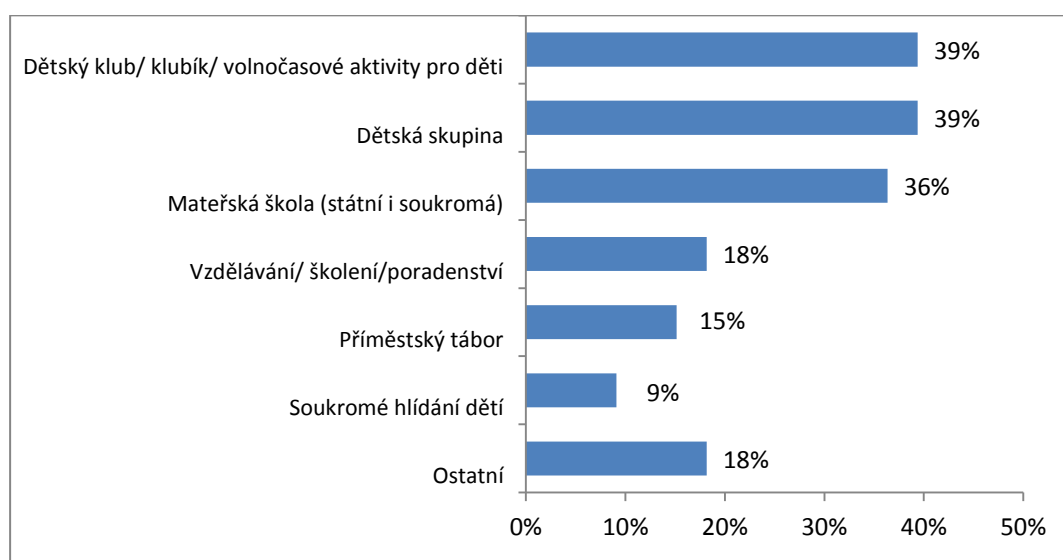
⁵ Tato otázka byla znovu dotazována v dodatečném dotazníku, rozeslaném zřizovatelům v únoru 2018.

Graf 4 Poskytovala organizace služby péče o děti již dříve?

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

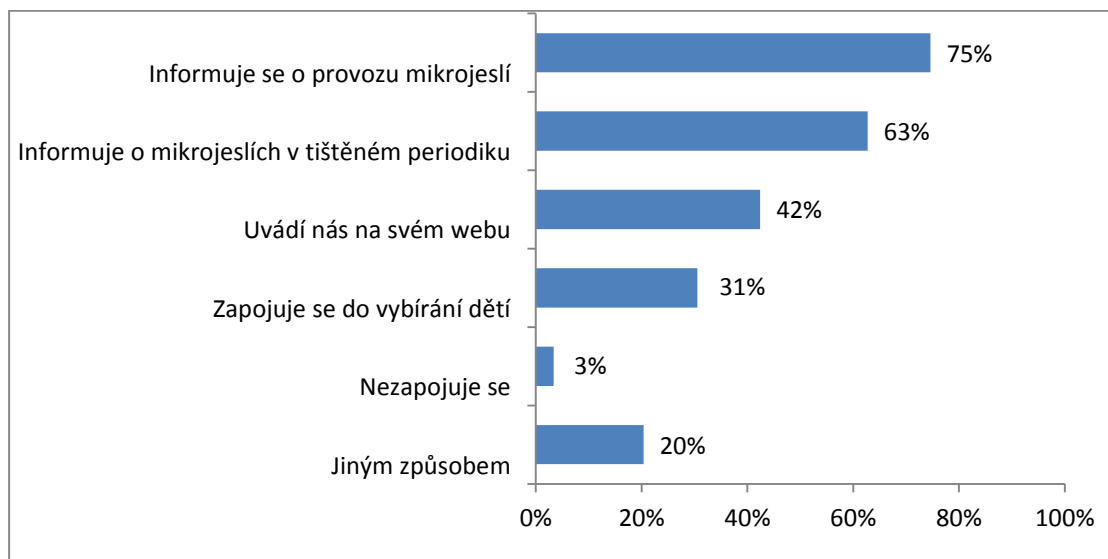
Graf 5 Specifikujte tyto služby

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=33 (ti, co již poskytovali služby před OPZ)

Více než polovina zařízení (56 %) má zkušenost s poskytováním péče o děti již před využitím podpory z OPZ. O jaké služby se jednalo, ukazuje Graf 5. Nejčastěji se jedná o dětské kluby a jiné volnočasové aktivity jako různé kroužky (39 %) nebo dětské skupiny (39 %). Podobně častá je i zkušenost s mateřskou školou (36 %).

Graf 6 Spolupráce s obcí jako partnerem

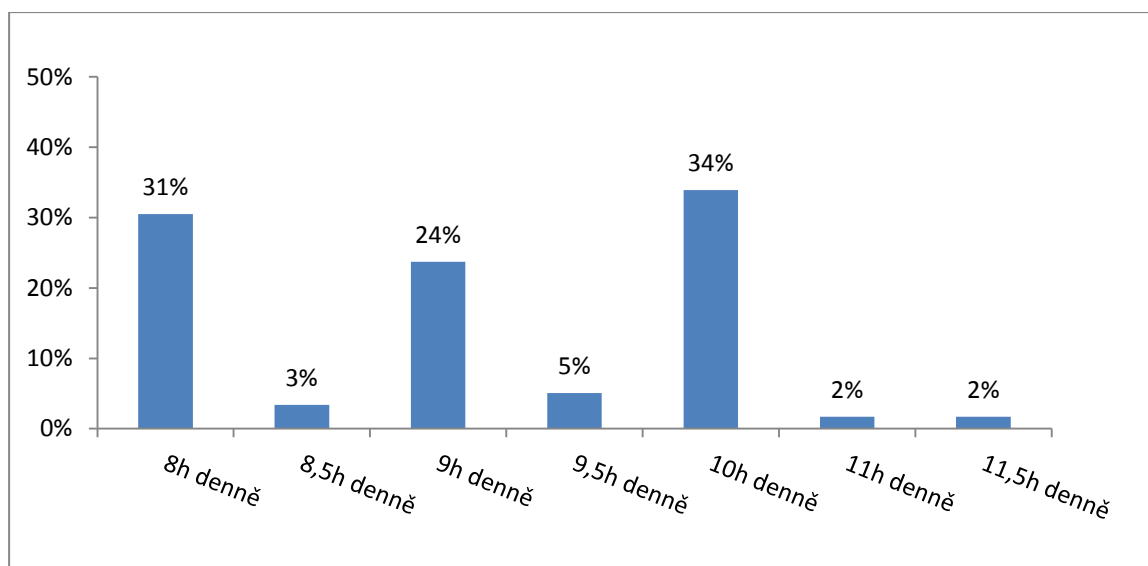
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Většina zařízení je v kontaktu s obcí, která se informuje o provozu mikrojeslí (75 %). Obec také často informuje o mikrojeslích v tištěném periodiku (63 %) či na webu (42 %). V otevřených odpovědích k možnosti „Jiným způsobem“ se objevily ještě další možnosti propagace, a to v 5 zmínkách.⁶ Situace, kdy se obec jako partner nezapojuje do jakýchkoliv aktivit spojených s mikrojeslemi, je spíše vzácná (3 % odpovědí).

⁶ Ve 2 případech bylo uvedeno, že obec distribuovala informační leták o mikrojeslích. Další možnosti byly zmíněny pouze jednou.

3.1.2 Naplnění kapacity mikrojeslí

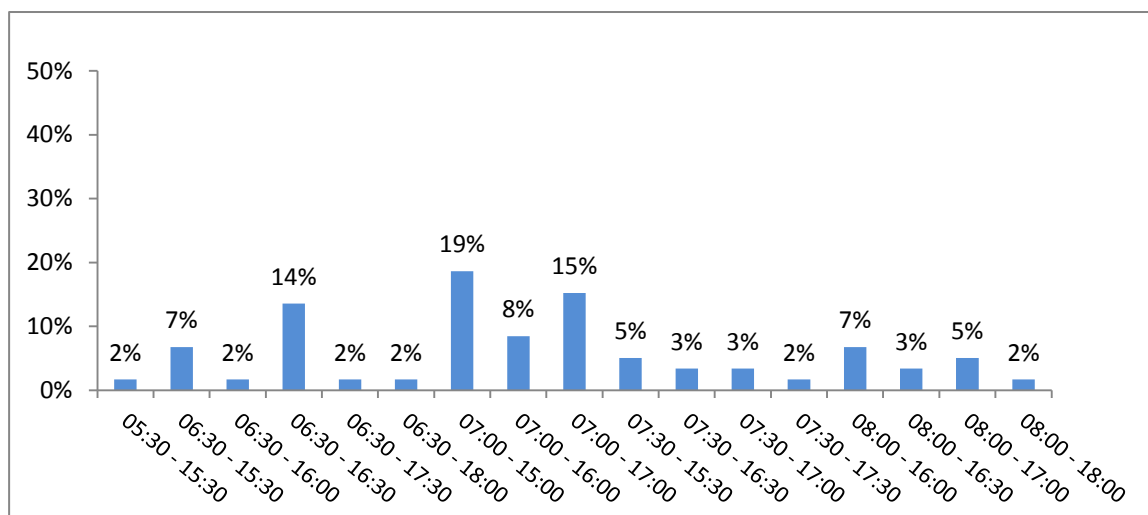
Graf 7 Otevírací doba mikrojeslí – počet hodin denně

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

V průměru jsou mikrojesle otevřeny 9 hodin denně. Téměř třetina oslovených zařízení (31 %) má otevřeno 8 hodin denně, což je povinné minimum. Téměř čtvrtina zařízení (24 %) funguje 9 hodin denně, nejvíce zařízení (34 %) funguje 10 hodin denně.

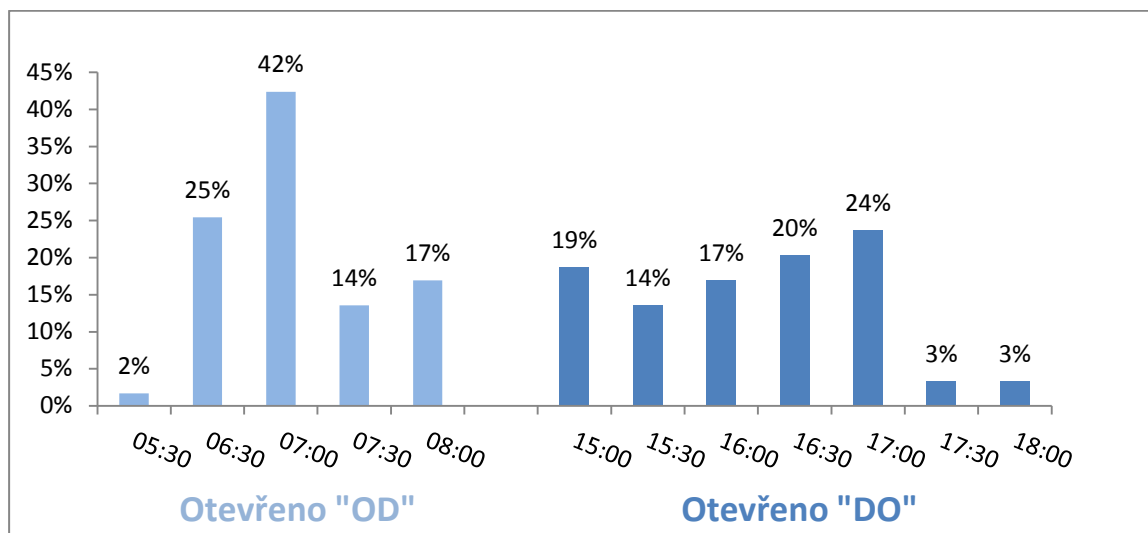
Graf 8 Denní otevírací doba mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Konkrétní otevírací doba mikrojeslí „od – do“ se velmi různí. Nejvíce mikrojeslí má otevřeno od 7 do 15 hodin (11 zařízení, což je 19 %), tedy povinných 8 hodin, přičemž zařízení je pro odpolední docházku zavřeno relativně brzy. Druhou nejčastější otevírací dobou je 7 – 17 hodin (9 zařízení, tedy 15 %) a třetí je 6,30 – 16,30 hodin (8 zařízení, tedy 14 %).

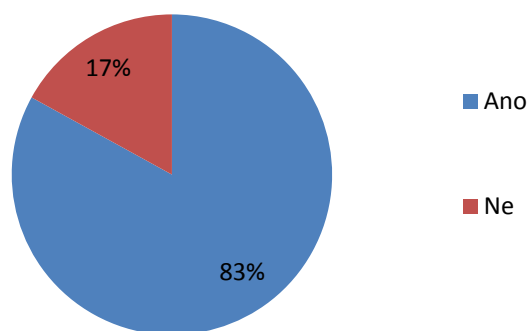
Graf 9 Otevřeno „od“ a „do“

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Můžeme se podívat odděleně na časy otevření a zavření za všechny mikrojesle dohromady, což ukazuje Graf 9. Více než dvě pětiny zařízení (42 %) otevírají v 7:00, čtvrtina dokonce už v 6:30 (25 %). Významné procento zařízení zavírá již relativně brzy – polovina z nich zavírá do 16:00, do 17:00 zavře většina zařízení (94 %).

Graf 10 Máte dostatečně naplněnou kapacitu Vašeho zařízení? (75 % a více provozní doby je kapacita plně využita)

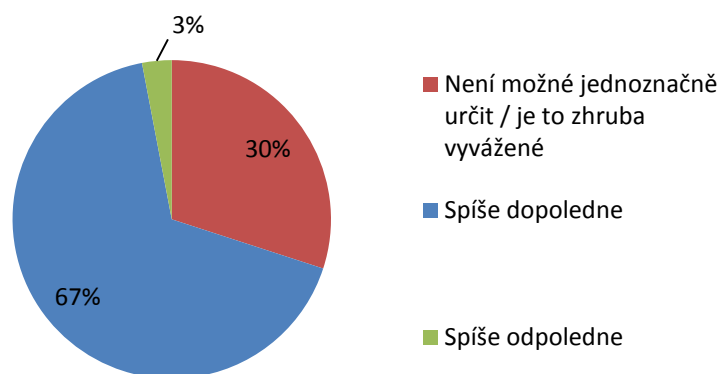

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Většina zařízení (83 %) deklaruje, že nemá s naplněním kapacity problém. Ti, kteří problém mají, uvádějí jako nejčastější důvod vysokou nemocnost dětí (8 zmínek), v kategorii „Jiné“ se objevuje ještě problém s naplněním zařízení v odpoledních hodinách, když děti chodící pravidelně jsou v zařízení jen dopoledne (5 zmínek). Menšímu počtu zařízení překáží i omezení docházky na 46 hodin pro děti do 2 let (4 zmínky), anebo se setkávají s nedůvěrou rodičů v nový typ zařízení (4 zmínky). Jeden z komentářů přímo od zřizovatele:

„Zpočátku nedůvěra rodičů v nový typ zařízení, je problematické zaplnit zařízení odpoledne po odchodu dětí, které nezůstávají celý den.“

Graf 11 Jakou denní dobu jsou děti docházející na 25 hodin a méně v mikrojeslích

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=57

Pouze dvě zařízení uvedla, že nemají žádné dítě, které by do mikrojeslí docházelo do 25 hodin týdně (97 % zařízení takovéto dítě má). Zbýlá zařízení mají děti, které jsou v mikrojeslích do 25 hodin týdně, spíše na *dopolední* hodiny (Graf 11 ukazuje podíl 67 %), necelá třetina zařízení pak nedokáže určit, kterou denní dobu rodiče využívají více, je to podle nich zhruba vyvážené (30 %).

Tab. 3 Průměrný počet dětí, které dochází do mikrojeslí daný počet hodin týdně

Docházka - počet hodin týdně	Průměrný počet dětí (přepočteno na jedno zařízení)
1 - 12h	1,8
13 - 20h	1,8
21 - 25h	1,1
26 - 34h	0,6
35h a více	1,7
Celkem	7,0

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=46⁷

Na jedno zařízení v průměru připadá 7 aktuálně zapsaných dětí.⁸ Pokud se podíváme na rozmezí, ve kterém se počet dětí pohybuje, nejméně jsou zapsané 4 děti (6 zařízení), nejvíce 13 dětí (2 zařízení). V jednu chvíli mohou být v mikrojeslích 4 děti, průměrný počet dětí tedy ukazuje, že je obvyklé mít zapsaných více dětí, přičemž všechny nechodí celou týdenní otevírací dobu, ale spíše se střídají.

Dle vážených průměrů, které ukazuje Tab. 3, lze vidět, že nejvíce dětí je v mikrojeslích do 12 hodin týdně (v průměru jedno až dvě děti), stejný průměr vychází u docházky 13 až 20 hodin týdně. V průměru jedno až dvě děti (1,7 dítěte) ovšem dochází do mikrojeslí i na téměř celý pracovní týden, tedy od 35 hodin a více.

⁷ Počet zařízení poníženy o chybné případy (viz poznámka 6).

⁸ V datech byla provedena křížová kontrola, zda se shoduje počet dětí podle týdenní docházky a podle věku, což byly dvě samostatné otázky. Samostatná otázka čistě na věk dětí v dotazníku nebyla, takže průměrný počet dětí byl odvozován ze zmíněných otázek. Zařízení, u kterých se počet dětí podle týdenní docházky a věku lišil o více než 1 dítě, byla pro výpočet průměrných počtů dětí vyloučena. Jedná se o 13 zařízení.

Tab. 4 Průměrný počet dětí v mikrojeslích v daném věku

Věk dětí	Průměrný počet dětí (přepočteno na jedno zařízení)
Mladší než 1 rok	0,3
Jednoleté	1,8
Dvouleté	3,6
Tříleté	1,1
Čtyřleté	0,3
Celkem	7,1

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=46⁹

V mikrojeslích jsou nejčastěji děti, kterým jsou dva roky – na každé mikrojesle připadají v průměru tři až čtyři děti v tomto věku (3,6). Jedno až dvě děti jsou poté ve věku 1 roku (průměrně 1,8 dětí v každých mikrojeslích), v průměru jedno dítě ve věku 3 let (1,1). Děti mladší než 1 rok a čtyřleté jsou v mikrojeslích zastoupeny spíše sporadicky.

⁹ Počet zařízení snížený o chybné případy (viz poznámka 6).

3.1.3 Rozdíly v naplnění kapacity podle krajů

Tab. 5 Zařízení, která mají problémy s naplněním kapacity podle krajů

	Zařízení, která vyplnila dotazník	Zařízení, která mají problém s naplněním kapacity	Podíl zařízení, které mají problém s naplněním kapacity
Hlavní město Praha	5	0	0 %
Jihočeský kraj	1	0	0 %
Jihomoravský kraj	9	1	11 %
Karlovarský kraj	0	NA	NA
Kraj Vysočina	2	0	0 %
Královéhradecký kraj	2	0	0 %
Liberecký kraj	0	NA	NA
Moravskoslezský kraj	5	0	0 %
Olomoucký kraj	5	0	0 %
Pardubický kraj	1	0	0 %
Plzeňský kraj	0	NA	NA
Středočeský kraj	8	1	13 %
Ústecký kraj	6	1	17 %
Zlínský kraj	15	7	47 %

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Pokud se podíváme na problémy s naplněním kapacity skrze jednotlivé kraje, největší problém lze vidět ve Zlínském kraji, kde téměř polovina zařízení deklaruje, že má problém s naplněním kapacity mikrojeslí (7 z 15, tedy 47 %). Tento fakt lze částečně vysvětlit tím, že ačkoliv je podíl dětí do 4 let ve Zlínském kraji 5 % z celkového počtu těchto dětí v České republice (Tab. 1), vzniklo zde výrazně nejvíce mikrojeslí (25 % z celkového počtu v ČR).

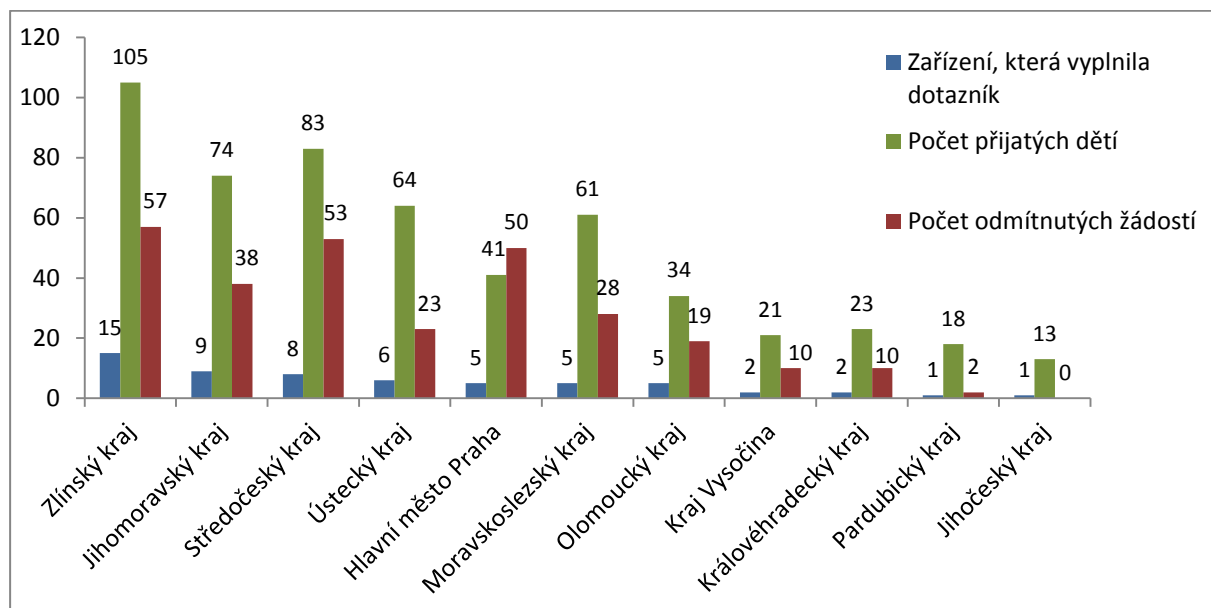
Ve Zlínském kraji jsou aktivní zejména dva subjekty, které jsou zřizovateli 9 z 15 mikrojeslí. Jeden z těchto subjektů zřídil a spravuje 6 mikrojeslí v tomto kraji a v 5 z nich deklaruje problém s naplněním kapacity.¹⁰ V Jihomoravském, Středočeském a Ústeckém kraji se nachází vždy jedno zařízení, které má rovněž problém s naplněním kapacity.

Dále se ukázalo, že problém s naplněním kapacity byl větší u zařízení, která vznikla až během druhé vlny v rozmezí července a září 2017.¹¹ Tato zařízení tedy byla v době dotazování v provozu méně než 6 měsíců.

¹⁰Dotazník byl zřizovateli vyplňován v průběhu prosince 2017, s odstupem času se naplnění docházky v mikrojeslích zřizovaných zmíněným subjektem ve Zlínském kraji upravilo. Ve 4 zařízeních jsou mikrojesle plně obsazeny minimálně ze 75 % provozní doby, ve 2 zařízeních to je méně než 75 % provozní doby, protože ze strany rodičů je menší zájem o odpolední časy, kdy může být dítě v zařízení zhruba na 3,5 hodiny do konce zavírací doby.

¹¹ X² test: p-hodnota=0,017.

Graf 12 Počet přijatých dětí a odmítnutých žádostí podle krajů¹²

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

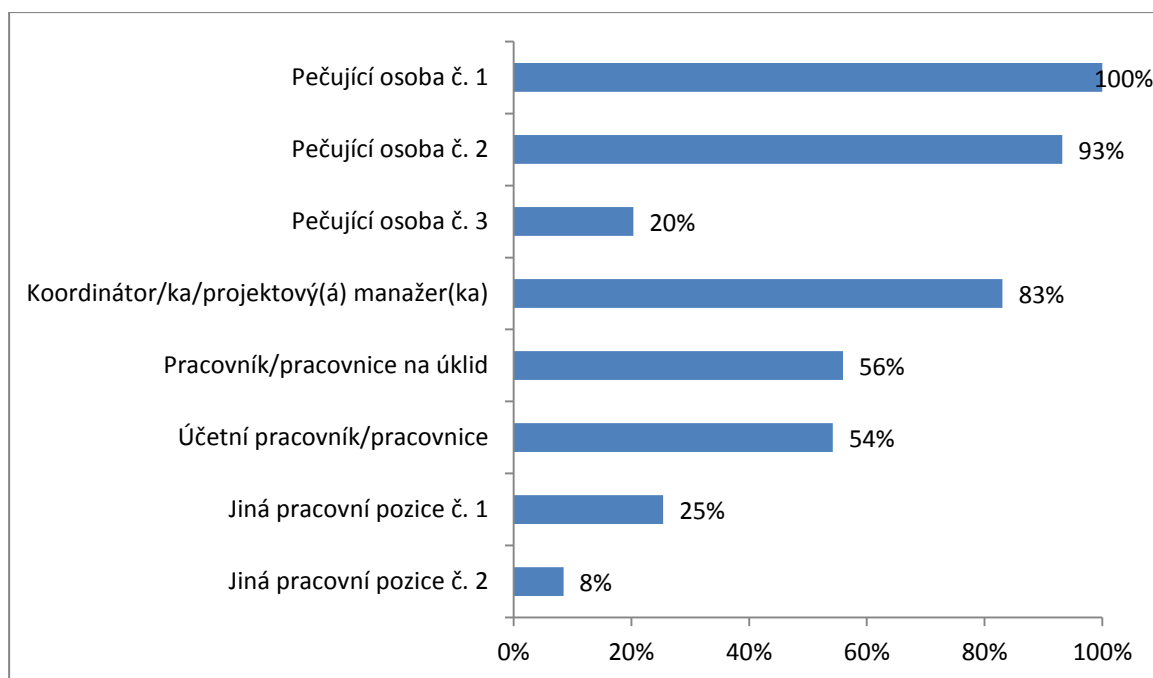
Zařízení, která vyplnila dotazník, přijala od začátku provozu dohromady 537 dětí a odmítla 290 žádostí. V průměru každé zařízení přijalo 9 dětí a odmítlo 5 žádostí. V jednotlivých krajích vznikl různý počet zařízení, počty přijatých dětí se logicky liší.¹³ Nejvíce dětí bylo přijato ve Zlínském kraji (105), kde vzniklo nejvíce zařízení z celé České republiky (15). Nejvyšší počet přijatých dětí přepočtený na jedno zařízení je v Pardubickém kraji, kde jediné zařízení přijalo dosud 18 dětí. Podobně vysoký počet zaznamenalo jediné zastoupené zařízení z Jihočeského kraje, a to 13 dětí připadajících na jedno zařízení. V Praze bylo více dětí odmítnutých než přijatých (50 odmítnutých žádostí vůči 41 přijatých dětí), v průměru připadá na jedno zařízení 8 přijatých dětí a 10 odmítnutých žádostí. Důvody pro odmítnutí žádostí už zjišťovány nebyly, navíc někteří zřizovatelé po naplnění kapacity už ani žádné další přihlášky nepřijímali, anebo jejich odmítnutí nevidovali.

¹² V grafu jsou zahrnuty jen kraje, které mají v datovém souboru zastoupené alespoň jedno zařízení.

¹³ Při interpretaci výsledků je rovněž nutné brát v potaz, že zařízení vznikala v různou dobu v průběhu roku 2017, což rovněž mohlo ovlivnit počet přijatých dětí.

3.1.4 Personální obsazení mikrojeslí

Graf 13 Obsazené pozice v mikrojeslích

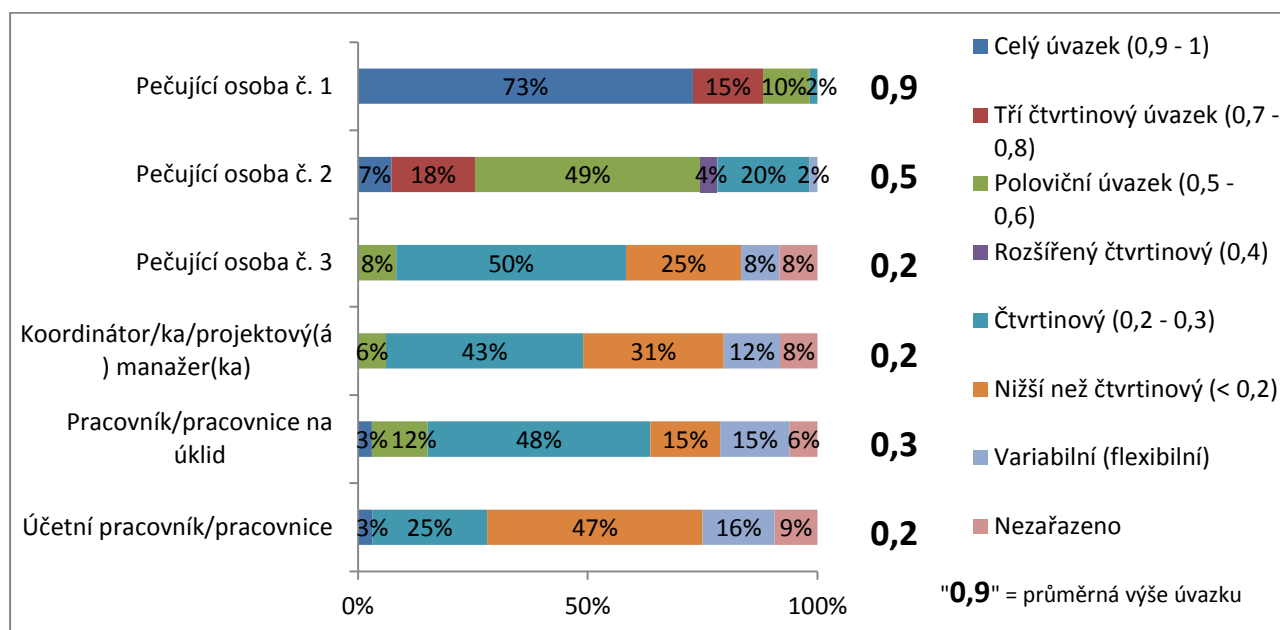

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Téměř všechna zařízení využívají dvě pečující osoby (100 % jednu, 93 % i druhou pečující osobu). Další pětina zařízení má ještě třetí pečující osobu, pomocná pečující osoba (OZP) nebo zastupující pečující osoba se nejčastěji objevuje také mezi „jinými pracovními pozicemi“ (7 zmínek, což je zhruba polovina ze všech specifikovaných „jiných pracovních pozic“). Většina zařízení dále využívá koordinátora či projektového manažera (83 %). Více než polovina zařízení má i pracovníka na úklid (56 %) a účetního (54 %).¹⁴

¹⁴ Mezi „jinými pozicemi“ se kromě již zmíněné pomocné pečující osoby objevuje také pracovník údržby (5 zmínek), administrativní podpora (3 zmínky) a pracovník zajišťující výdej či donášku obědů (2 zmínky).

Graf 14 Výše úvazku pro jednotlivé obsazené pozice

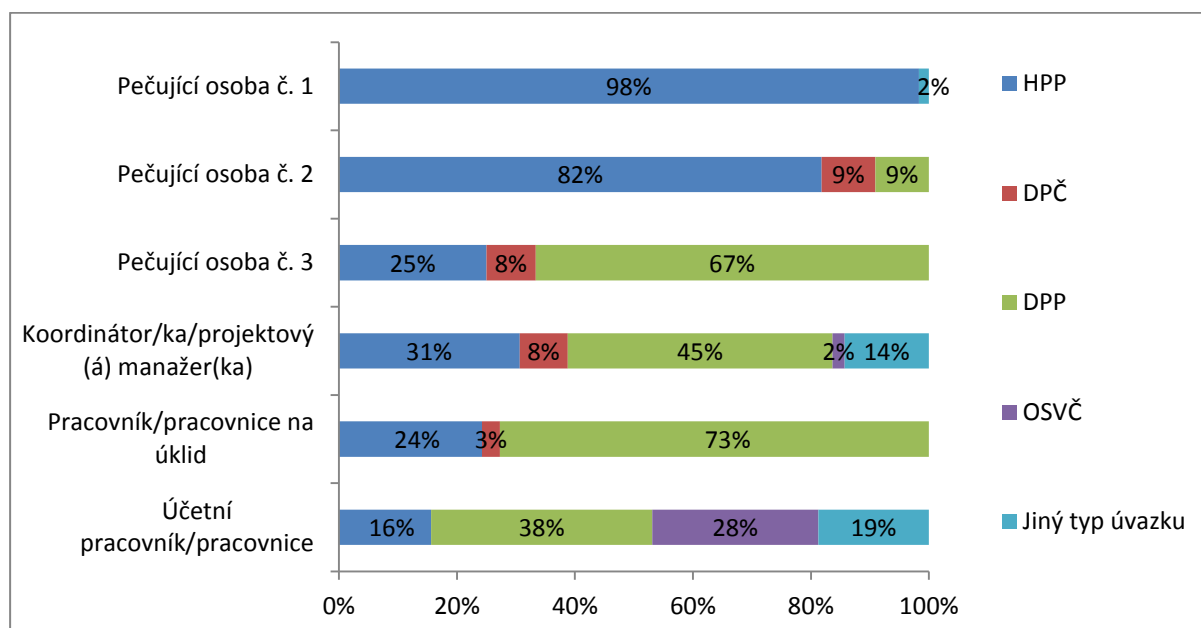
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=dle obsazenosti pozice¹⁵

Graf 14 ukazuje, že na plný úvazek pracuje ve většině případů pouze jedna pečující osoba (73 % má úvazek mezi 0,9 – 1, průměrná výše úvazku je 0,9). Druhá pečující osoba v téměř polovině případů (49 %) pracuje na poloviční úvazek (mezi 0,5 – 0,6). Existuje tu ale i čtvrtina případů, kdy druhá pečující osoba pracuje i na tři čtvrtinový či plný úvazek (7 % na plný, 18 % na tři čtvrtinový). V 11 zařízeních mají ještě třetí pečující osobu, která v polovině případů pracuje na čtvrtinový úvazek.¹⁶ Zbýlé pracovní pozice pracují v průměru zhruba na čtvrtinové úvazky.

¹⁵ Pečující osoba č.1 N=59, Pečující osoba č.2 N=55, Pečující osoba č.3 N=12, Koordinátor/projektový manažer N=49, Pracovník úklidu N=33, Účetní N=32

¹⁶ Pomocná/ zastupující pečující osoba zmíněná v „jiné pracovní pozici“ pracuje v průměru na úvazek ve výši 0,3 (zmíněno v 7 zařízeních).

Graf 15 Typ úvazku pro jednotlivé obsazené pozice

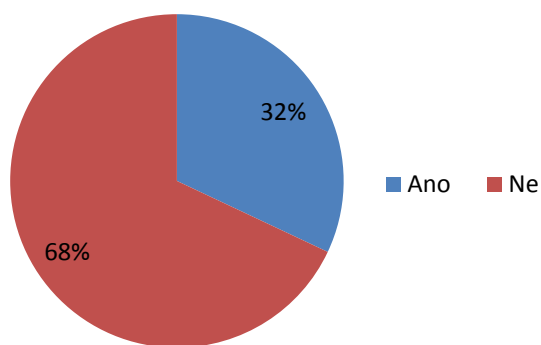
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=dle obsazenosti pozice¹⁷

Většina zařízení zaměstnává dvě pečující osoby v hlavním pracovním poměru (98 % první pečující osoba, 82 % druhá pečující osoba). Pokud má zařízení i třetí pečující osobu, ta už většinou pracuje na flexibilní typ úvazku (75 % na DPČ či DPP).¹⁸ Další pozice jsou zaměstnávány také spíše na flexibilní formy úvazků. Více než polovina koordinátorů či projektových manažerů pracuje na DPČ či DPP (53 %), u pracovníka na úklid jsou tyto typy smluv ještě častější (76 % DPČ či DPP). Více než čtvrtina účetních (28 %) si za svou práci fakturuje jako OSVČ, téměř dvě pětiny pracují flexibilně na DPP (38 %).

¹⁷ Pečující osoba č.1 N=59, Pečující osoba č.2 N=55, Pečující osoba č.3 N=12, Koordinátor/projektový manažer N=49, Pracovník úklidu N=33, Účetní N=32

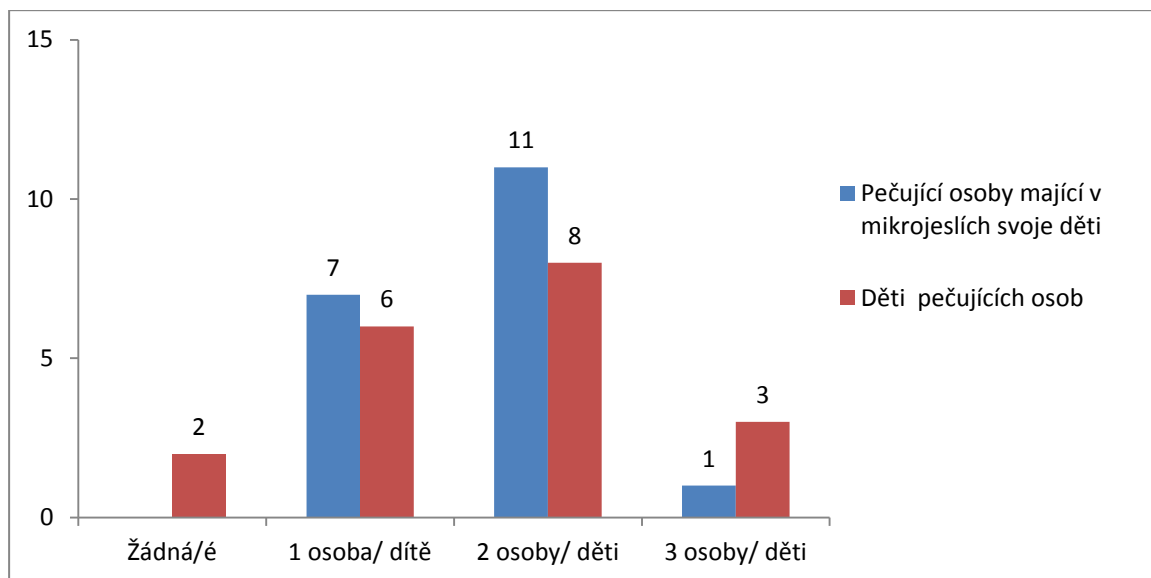
¹⁸ Pomocná/ zastupující pečující osoba zmíněná v „jiné pracovní pozici“ pracuje ve 3 případech na HPP, ve 4 případech na DPP (zmínilo celkově 7 zařízení).

Graf 16 Má některá z pečujících osob svoje děti v mikrojeslích?

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Graf 17 Počet pečujících osob mající vlastní dítě v zařízení a počet dětí v jednom zařízení (graf udává absolutní počet zařízení s jednotlivými počty pečujících osob či dětí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=19 (zřizovatelé, jejichž pečující osoby mají v mikrojeslích vlastní děti)

Zhruba třetina zařízení (32 %) uvedla, že jejich pečující osoby mají v mikrojeslích vlastní děti. Graf 17 ukazuje v absolutních číslech, kolik pečujících osob má v zařízení svoje děti – nejčastěji jsou to dvě pečující osoby (11 zařízení), následuje jedna pečující osoba (7 zařízení). Červený sloupec dále ukazuje, kolik dětí pečujících osob v zařízení je – nejčastěji jsou to dvě děti (8 zařízení), časté je také jen jedno dítě (6 zařízení). Ve třech zařízeních jsou dokonce tři děti pečujících osob. Dvě zařízení uvedla u počtu dětí nulu, ačkoliv deklarovala, že v zařízení jsou pečující osoby s vlastními dětmi – tyto případy tedy nejspíš budou chybné.

3.1.5 Náklady spojené s provozem mikrojeslí

Tab. 6 Náklady na provoz mikrojeslí

Položka nákladů	Průměrné náklady	Medián nákladů
Vybudování zařízení (celkem)	194 855 Kč	145 000 Kč
Kvalifikace pečujících osob (celkem)	11 501 Kč	8 000 Kč
Mzdové náklady (měsíční)	44 836 Kč	43 590 Kč
Nájemné ¹⁹ (měsíční)	8 754 Kč	8 000 Kč
Mzda 1. pečující osoby (měsíční)	24 743 Kč	24 120 Kč

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, kvalifikace pečujících osob původní dotazník N=59, vybudování zařízení a mzdové náklady dodatečný dotazník N=44; nájemné ŽoP výzev 126 a 127 N=25

Zařízení měla uvádět celkové náklady na vybudování prostor, tedy za stavební úpravy a vybavení, a to jak získané z dotace, tak z jiných zdrojů. V průměru zařízení zaplatilo za vybudování 194 855 Kč. Medián (hodnota, která dělí soubor na dvě stejně velké poloviny) je o něco nižší než průměr, a v tomto případě může být o něco lépe vypovídající, protože není tak náchylný na extrémní hodnoty. Nicméně skutečnost, že průměr a medián se od sebe vcelku liší (přesně o 49 855 Kč), vypovídá o tom, že náklady na vybudování prostoru se velmi liší zařízení od zařízení. Nejmenší částka na vybudování činila 9 467 Kč, největší poté 560 500 Kč.²⁰

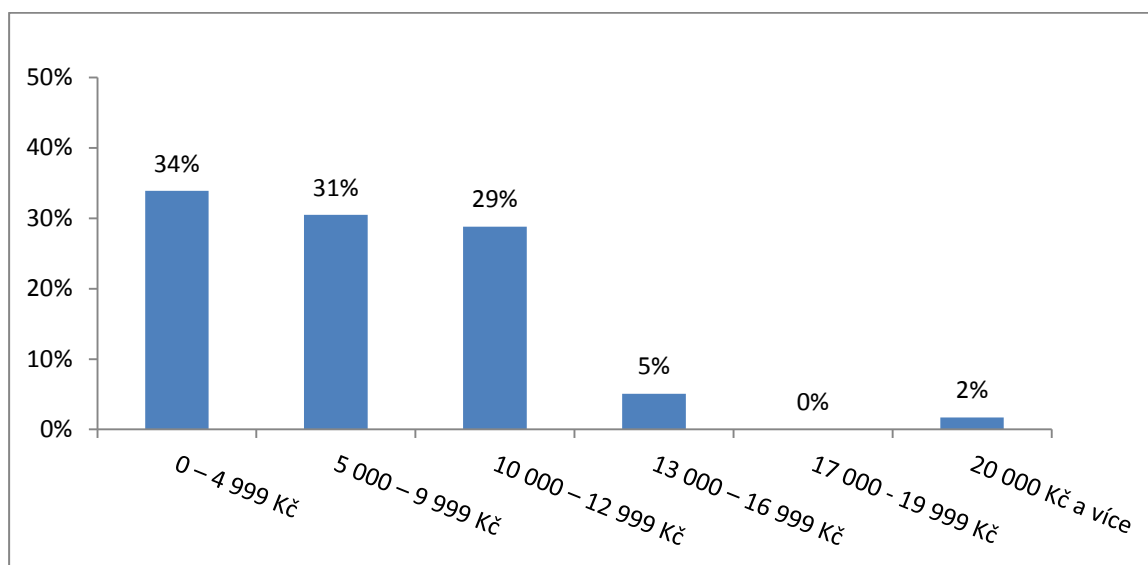
Průměrné náklady na kvalifikaci pečujících osob jsou 11 501 Kč, přičemž medián je opět o něco nižší, jeho hodnota se ustálila na 8 000 Kč. Tento rozdíl opět vypovídá o rozdílných částkách vydaných na kvalifikaci pečujících osob u jednotlivých zařízení. Ve vzorku je 27 % zařízení, která uvádějí, že na kvalifikaci zatím nevytvořila žádné výdaje. To je tedy nejnižší možná částka, největší je poté 79 000 Kč, kterou uvedlo zařízení se třemi pečujícími osobami.

Mzdové náklady jsou závislé na počtu zaměstnaných osob a také na počtu odpracovaných hodin, pokud je některá pozice zaměstnaná na flexibilní formu úvazku (DPP, DPČ, OSVČ či smlouva o dílo). Průměrné měsíční superhrubé mzdové náklady vypočtené z dotazníkového šetření jsou tedy jen odhad. Z výpočtu průměru byla vyloučena zařízení, která nevyplnila mzdové náklady pro každou pozici, kterou mají obsazenou. Po těchto úpravách se dostáváme na průměr 44 836 Kč měsíčně, medián je v tomto případě podobný. Nejmenší mzdové náklady jsou 33 500 Kč měsíčně v zařízení se 4 zaměstnanci, největší 64 156 Kč rovněž v zařízení se 4 zaměstnanci. Průměrná superhrubá mzda první pečující osoby, která je většinou zaměstnaná na celý úvazek (úvazek mezi 0,9 – 1 uvedlo 75 % oslovených zařízení) je podle dotazníkového šetření 24 743 Kč. Mzdové náklady na pečující osoby byly kontrolovány s údaji uváděnými v ŽoP. Ze ŽoP bylo dále možné určit, jaká je průměrná sazba na hodinu pro pečující osoby pracující na DPP – ta činí 120 Kč na hodinu hrubého.

¹⁹ Otázka na průměrné měsíční nájemné mikrojeslí z dotazníkového šetření byla kategorická, proto jako zdroj pro výpočet průměrného nájemného posloužily žádosti o platby v rámci výzev 126 a 127, konkrétně pomocné excelové tabulky pro kontrolu způsobilých výdajů. Nejčastěji se jednalo o ŽoP předkládané maximálně do konce roku 2017. Takto byly získány informace od 25 zřizovatelů.

²⁰ Z výpočtu průměrných nákladů na vybudování byly vyloučeny dvě extrémní hodnoty, které se zdály být nepravděpodobné, a to 2 000 000 Kč a 250 Kč. Pokud by byly tyto hodnoty zahrnuty do výpočtu průměru, ten by se zvýšil na 227 723 Kč. Medián i s těmito hodnotami zůstává stejný.

Graf 18 Průměrné měsíční náklady za nájemné

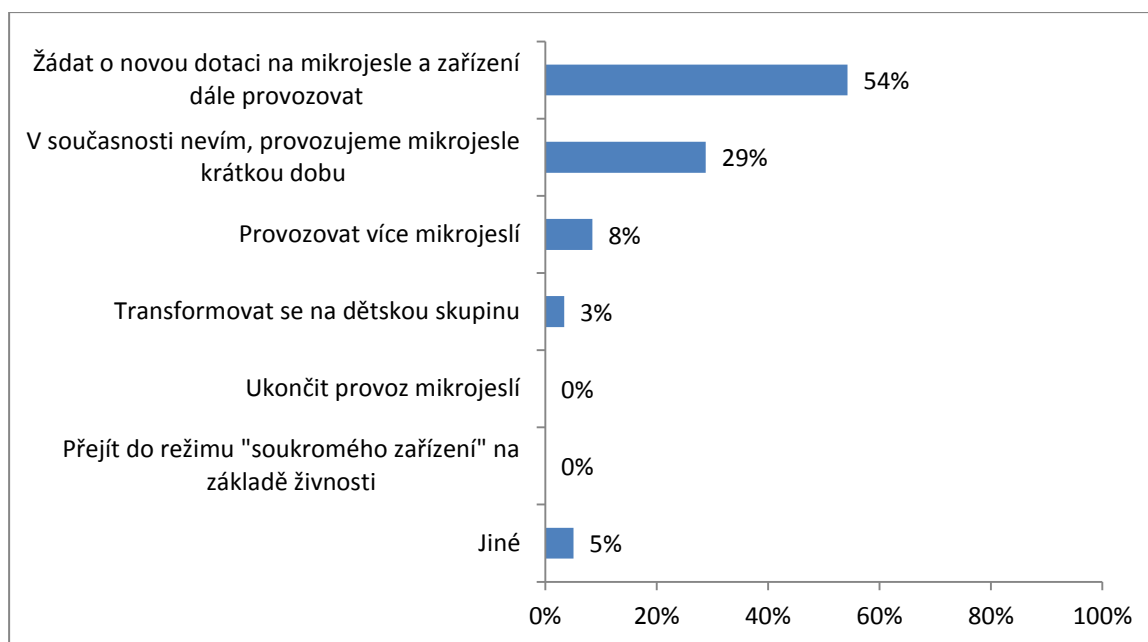

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Na průměrnou měsíční výši nájemného za využívané prostory jsme se ptali uzavřenou otázkou s možnostmi, což ukazuje následující Graf 18. Naprostá většina zařízení (94 %) platí měsíčně za nájem do 13 000 Kč. Větší třetina zařízení (34 %) má nízké náklady na nájemné do 5 000 Kč měsíčně, menší třetina (31 %) poté od 5 000 do 9 999 Kč. Pouze jedno zařízení platí měsíčně 20 000 Kč a více za nájem. Tab. 6 uvádí průměr, který je vypočítaný ze žádostí o platbu jednotlivých zřizovatelů, přičemž tato informace byla k dispozici u 25 zřizovatelů. Tímto způsobem jsme došli k částce průměrných měsíčních nákladů na nájem, která činí 8 754 Kč.

3.1.6 Plány po ukončení projektu

Graf 19 Plány zřizovatele po ukončení projektu

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – zřizovatelé, N=59

Služba mikrojeslí je poměrně nová, některá zařízení zahájila svůj provoz až na konci roku 2017. To může být důvod, proč zatím žádný zřizovatel nechce provoz mikrojeslí po konci projektu ukončit, ani zatím neuvažuje o přechodu do „soukromého režimu“. Zhruba polovina zařízení chce žádat o další dotaci na službu a zařízení dále provozovat (54 %). Necelá třetina mikrojeslí funguje teprve krátce a zřizovatelé nedokážou říci, co budou se zařízeními dělat v budoucnu (29 %). Někteří zřizovatelé by chtěli službu dokonce rozšířit o další provoz, je jich konkrétně 5 (8 %). Důvodem pro transformaci na dětskou skupinu, kterou zvažují dvě zařízení (3 %), je fakt, že je to finančně výhodnější (2 zmínky) a umožnilo by to uspokojit vysokou poptávku rodičů, na které omezená kapacita mikrojeslí nestačí (1 zmínka).

3.2 Šetření mezi pečujícími osobami

3.2.1 Základní informace

Pečující osoby v mikrojeslích byly osloveny prostřednictvím zřizovatelů mikrojeslí. Sběr dat probíhal skrze online dotazník v prosinci 2017. Po vyčištění datového souboru od duplicit²¹ a křížové kontrole s údaji získanými od zřizovatelů mikrojeslí je v analýze zastoupeno 95 pečujících osob z 52 zařízení.

Tab. 7 Zastoupení odpovědí dle krajů

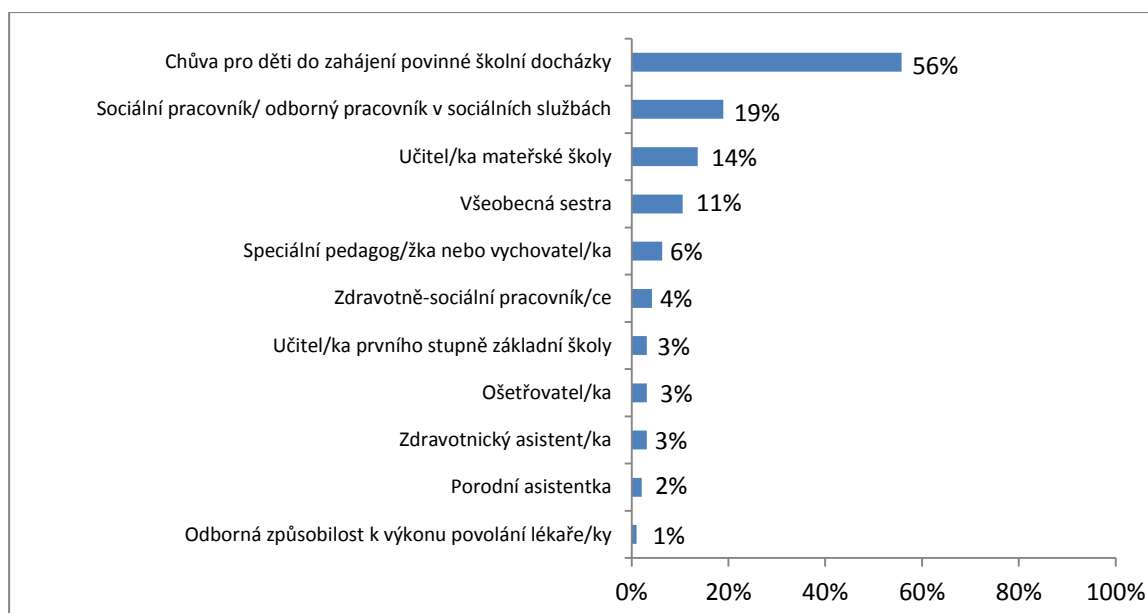
	Pečující osoby, které vyplnily dotazník		Zařízení zastoupená pečujícími osobami, které vyplnily dotazník		Všechna zařízení	
Hlavní město Praha	5	5 %	3	6 %	8	11 %
Jihočeský kraj	2	2 %	1	2 %	1	1 %
Jihomoravský kraj	18	19 %	9	17 %	10	14 %
Karlovarský kraj	0	0 %	0	0 %	1	1 %
Kraj Vysočina	4	4 %	2	4 %	2	3 %
Královéhradecký kraj	4	4 %	2	4 %	3	4 %
Liberecký kraj	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Moravskoslezský kraj	8	8 %	4	8 %	5	7 %
Olomoucký kraj	8	8 %	5	10 %	5	7 %
Pardubický kraj	1	1 %	1	2 %	4	6 %
Plzeňský kraj	0	0 %	0	0 %	2	3 %
Středočeský kraj	12	13 %	6	12 %	10	14 %
Ústecký kraj	11	12 %	6	12 %	6	8 %
Zlínský kraj	22	23 %	13	25 %	15	21 %
Celkem	95	100 %	52	100 %	72	100 %

Nejvíce odpovědí přišlo ze Zlínského kraje, konkrétně 23 %, přičemž v tomto kraji vzniklo celkově nejvíce zařízení (21 %). Hojně zastoupený je i Jihomoravský kraj, ze kterého přišlo 19 % z celkového počtu odpovědí od pečujících osob. V tomto kraji společně se Středočeským krajem vzniklo druhé největší množství mikrojeslí (14 %). Zastoupení pečujících osob v jednotlivých krajích tak dobře kopíruje distribuci vzniklých zařízení v ČR.

²¹ Za duplicitní byly označeny odpovědi, které se shodovaly ve většině z vybraných faktických ukazatelů, konkrétně názvu zařízení, výše úvazku pečující osoby, kvalifikace pečující osoby, absolvované kurzy a o jaké vzdělávací kurzy by měla pečující osoba případně zájem.

3.2.2 Kvalifikace pečujících osob a průběžné vzdělávání

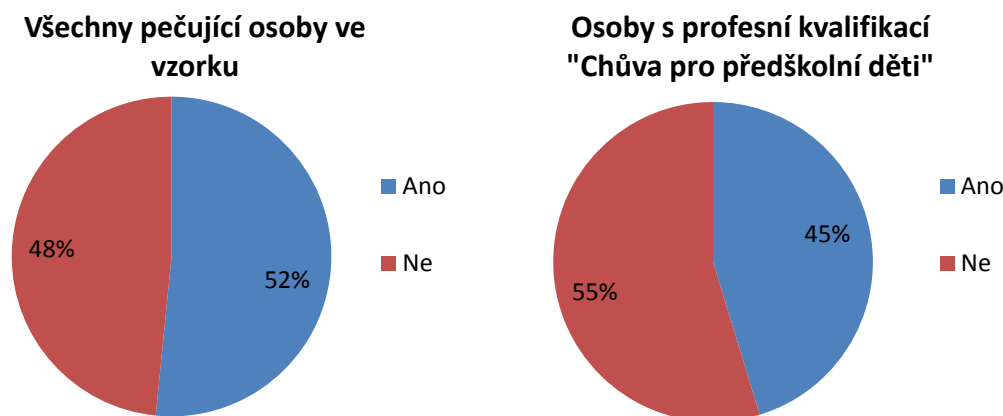
Graf 20 Profesionální kvalifikace pečujících osob (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

Více než polovina pečujících osob (56 %) získala profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky, kterou lze obdržet po absolvování rekvalifikačního kurzu a složení zkoušky u tzv. autorizovaných osob. Pro většinu těchto osob je to jediná profesní kvalifikace pro tento typ práce (86 %). Téměř pětina pečujících osob (19 %) má zkušenosti jako sociální pracovník či je v této znalosti odborně kvalifikovaná. Mezi dalšími kvalifikacemi se ve větší míře objevují učitelky mateřských škol (14 %) a všeobecné sestry (11 %).

Graf 21/Graf 22 Dřívější zkušenost s péčí o děti do 6 let v některém z předchozích zaměstnání – všechny pečující osoby ve vzorku a osoby s profesní kvalifikací Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky

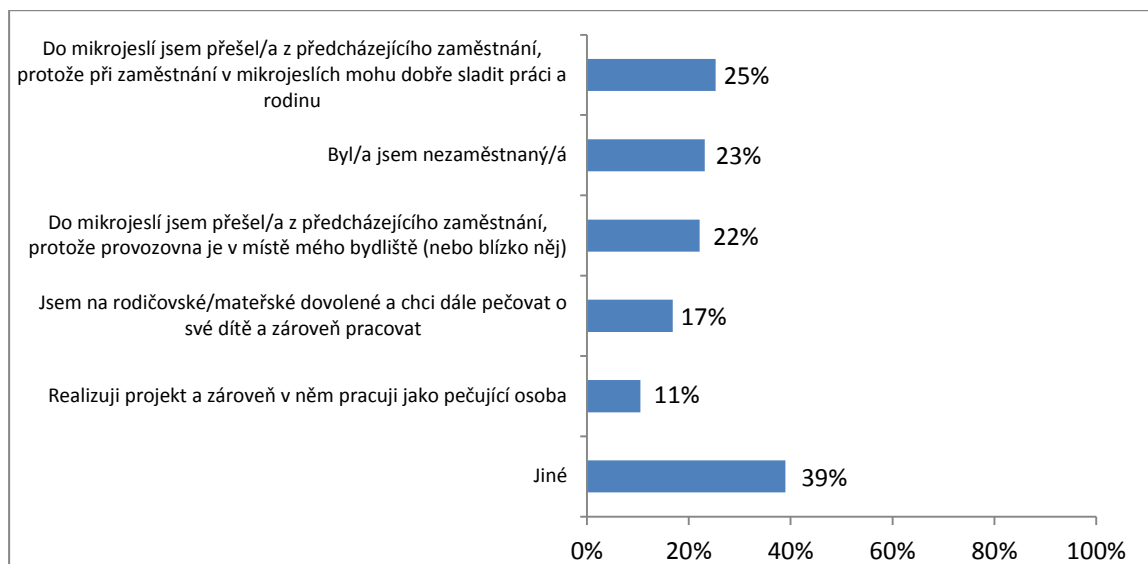

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95 a osoby s profesní kvalifikací Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky, N=53

Graf 21 ukazuje, že zhruba polovina pečujících osob má dřívější pracovní zkušenost s péčí o děti do 6 let (52 %). Pokud se podíváme pouze na osoby s profesní kvalifikací Chůva pro děti do zahájení

povinné školní docházky (Graf 22), což je nejčastější typ kvalifikace, poměr osob s dřívější pracovní zkušeností s péčí o děti do 6 let je obdobný jako u celého vzorku – menší polovina osob s touto kvalifikací deklaruje nějakou předchozí pracovní zkušenost s péčí o děti do 6 let (45 %), ovšem pouze takovou, která nevyžadovala odbornou kvalifikaci.

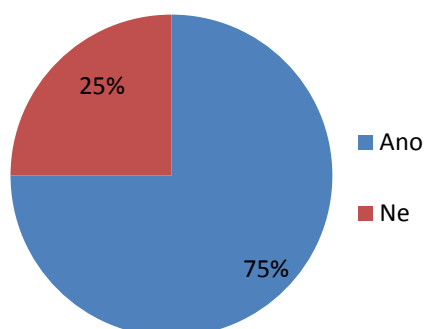
Graf 23 Důvody pro práci v mikrojeslích jako pečující osoba (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

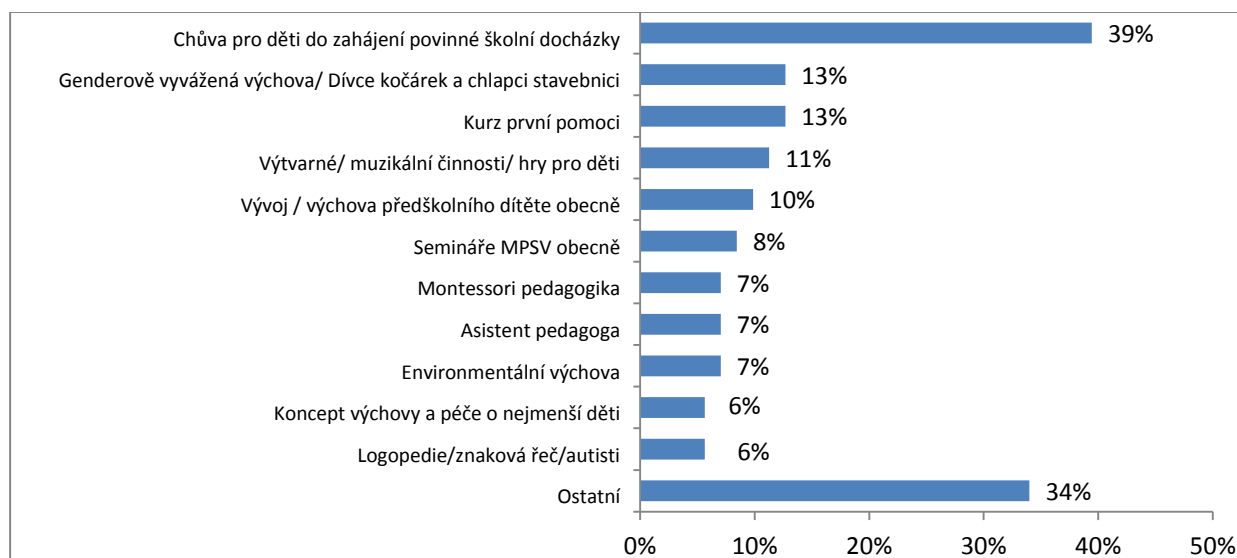
Čtvrtina pečujících osob se pro tuto práci rozhodla, protože díky ní lze dobře sladit práci a rodinu. Další menší čtvrtina pečujících osob našla v mikrojeslích práci v době, kdy byla nezaměstnaná (23 %). Podobné množství lidí (22 %) přešlo do mikrojeslí z jiného zaměstnání, protože provozovna je blízko jejich bydliště. Nezanedbatelné množství pečujících osob je v mikrojeslích kvůli tomu, že jsou na rodičovské či mateřské dovolené a mohou péči o své dítě spojit s prací (17 %). Nejčastějším důvodem v kategorii „Jiné“ byl jednoznačně zájem pracovat s dětmi (17 zmínek, tj. 45 %). Ostatní důvody měly spíše marginální počty.

Graf 24 Navštívili kurzy, semináře a jiné typy školení týkající se péče o děti v posledních 3 letech?

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

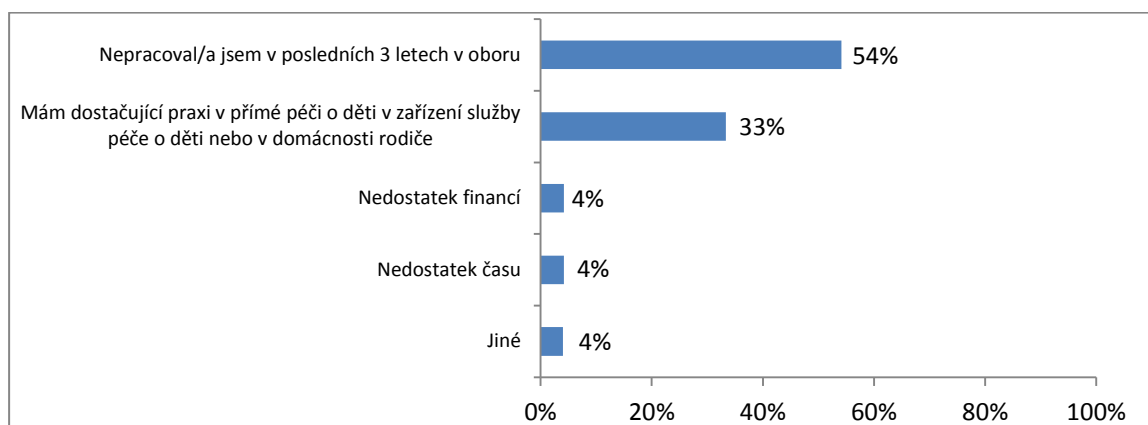
Graf 25 Konkrétní navštívené kurzy v posledních 3 letech (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=71 (ti, co absolvovali v posledních 3 letech nějaký kurz/seminář zaměřený na péči o děti)

Tři čtvrtiny dotázaných v posledních 3 letech absolvovali nějaký kurz či seminář na téma péče o děti. Mezi těmito pečujícími osobami jsou zahrnuty i ty, které se připravovaly na složení zkoušky profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky, což byl nejčastěji zmiňovaný absolvovaný kurz (39 % - Graf 25). Pečující osoby ještě ve větší míře navštěvovaly kurzy zaměřené na genderově vyváženou výchovu (13 %), v některých případech byl zmiňován konkrétně seminář pořádaný MPSV s názvem Dívce kočárek a chlapci stavebnici. Stejný počet zmínek měly i kurzy první pomoci dětem (13 %).

Graf 26 Důvod, proč se neúčastnili žádného kurzu, semináře či jiného typu školení týkajícího se péče o děti

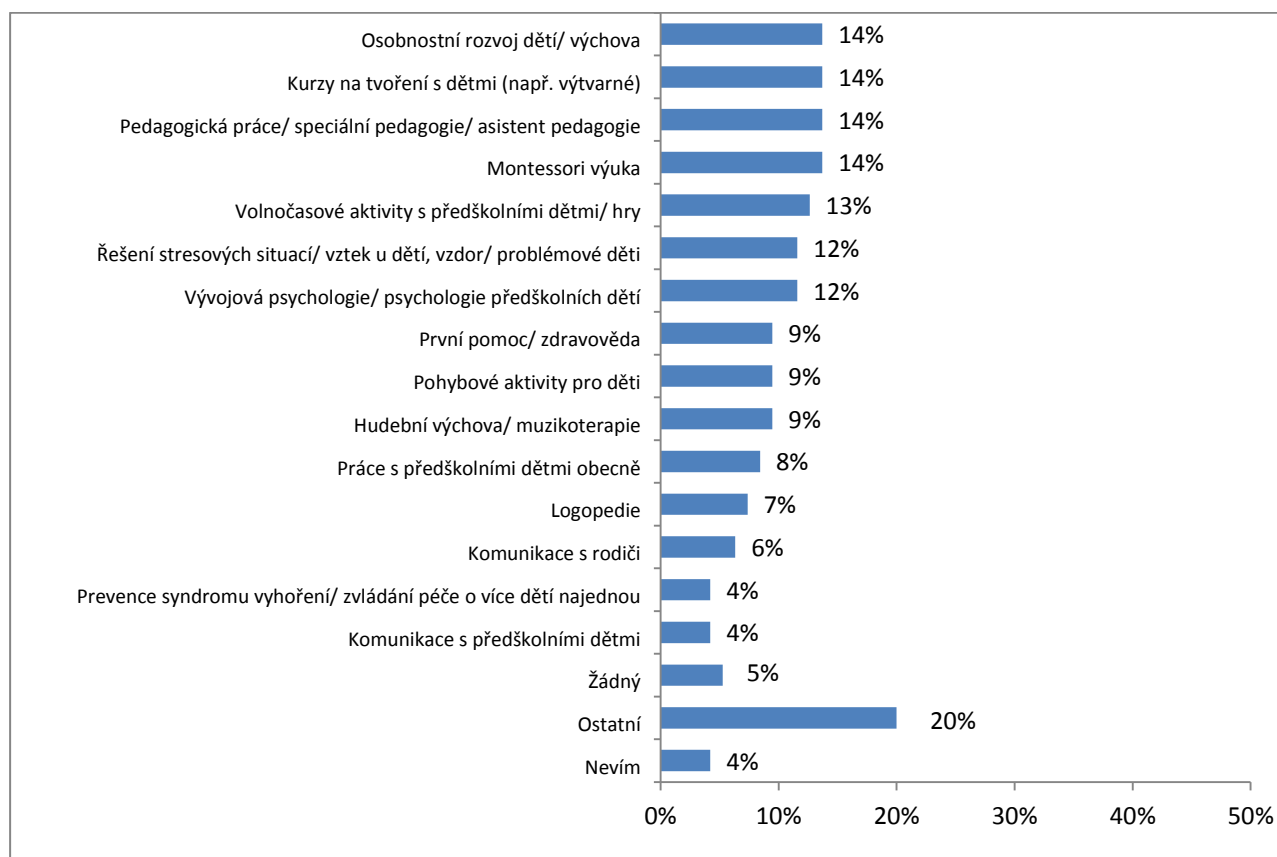

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=24 (ti, co neabsolvovali v posledních 3 letech žádný kurz/seminář zaměřený na péči o děti)

Pečující osoby, které v posledních 3 letech podle svých slov neabsolvovaly žádný kurz či seminář na téma péče o děti, nejčastěji uvádí, že se tak stalo proto, že nepracovaly v posledních 3 letech v oboru (54 %). Další třetina pečujících osob deklaruje, že má v oblasti péče o děti dostatečné zkušenosti, dalšího školení tedy není potřeba. Zbylé odpovědi jsou spíše marginálně zastoupené. Mezi osobami, které deklarují, že neabsolvovaly žádný kurz týkající se péče o děti, je 5 osob s profesní kvalifikací Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky. Tyto osoby tedy buď absolvovaly kurz dříve než před třemi lety, nebo ho do výčtu absolvovaných kurzů nezahrnuly.

Těch, co uvádějí jako důvod pro neúčast na vzdělávacím kurzu či semináři dostatečnou praxi (33 %, tedy 8 osob), jsme se dále ptali, kolik let praxe v péči o děti mají. Dvě osoby mají praxi do 3 let, 3 osoby mezi 6 až 8 lety, 3 osoby více než 10 let praxe v oboru. Vnímání hranice, kdy už je praxe v péči o děti dostatečná, je tedy značně rozdílné.

Graf 27 Kurzy, o které mají pečující osoby zájem (více možných odpovědí)

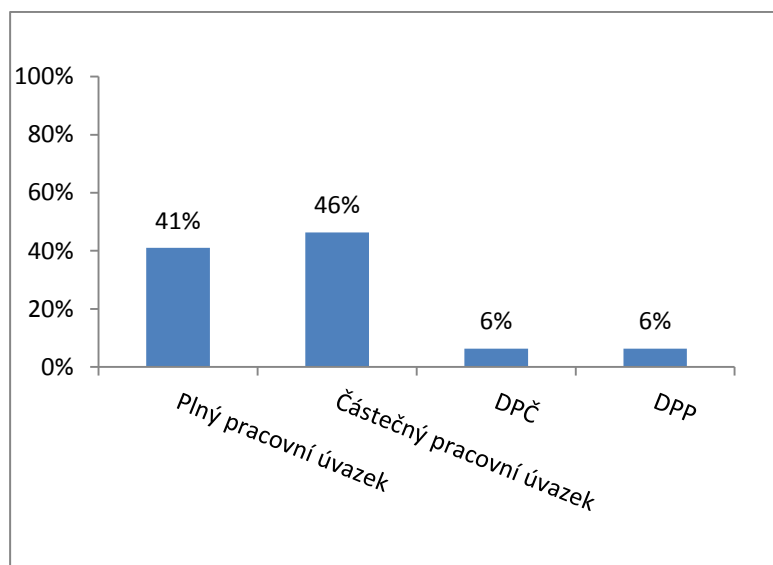
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

Naprostá většina pečujících osob uvedla nějaký typ kurzu, o který by měla případně zájem (pouze 9 % oslovených uvedlo, že nemají o žádný kurz zájem, nebo neví). Šíře záběru kurzů, o které je zájem, je široká, ale dá se říci, že nejčastěji se jednalo o kurzy zaměřené na péči a vzdělávání dětí, konkrétně osobnostní rozvoj dětí a výchovné přístupy (14 %), pedagogická činnost a speciální pedagogika (14 %), z konkrétních pedagogických přístupů to byla nejčastěji Montessori pedagogika (14 %), podstatná část pečujících osob se zajímala také o vývojovou psychologii předškolních dětí (12 %). Zájem byl také o prakticky zaměřené kurzy, které by ukázaly, jaké volnočasové aktivity zvolit pro takto malé děti. Nejvíce byly zmiňovány kurzy věnující se tvoření s dětmi (14 %), volnočasovým aktivitám a hrám obecně (13 %), v menší míře se poté objevovaly i kurzy zaměřené na pohybový rozvoj (9 %) a hudební výchovu (9 %). Ve větší míře se ve výčtu objevovaly i kurzy zabývající se řešením stresových situací, jak zvládat u dětí vztek a období vzoru, či jak pečovat o problematiku dětí (12 %).

3.2.3 Práce v mikrojeslích

3.2.3.1 Počet pečujících osob a činnosti, které vykonávají

Graf 28 Výše úvazku pečujících osob

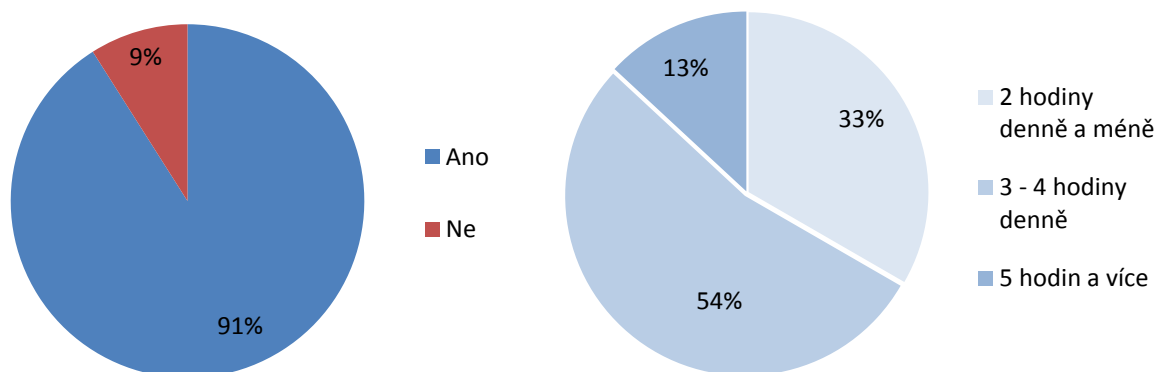

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

Oslovené pečující osoby jsou bez jediné výjimky ženy. Z dotazníkového šetření mezi zřizovateli mikrojeslí vyplývá, že většina zařízení zaměstnává dvě pečující osoby (93 %), pětina zařízení má i třetí pečující osobu. Jedna pečující osoba je většinou zaměstnána na plný úvazek (73 % má úvazek mezi 0,9-1), druhá už na menší úvazek, nejvíce poloviční (49 % má úvazek mezi 0,5 – 0,6). Třetí pečující osoba je využívána spíše flexibilně podle potřeby, tomu odpovídá i typ pracovní smlouvy, což je nejčastěji DPP (67 %).

Těmto závěrům odpovídá výše úvazků, které uvádějí samy pečující osoby (Graf 28). Většina oslovených pracuje na plný či částečný pracovní úvazek (87 %), který ovšem není řešen flexibilní formou jako DPČ či DPP.

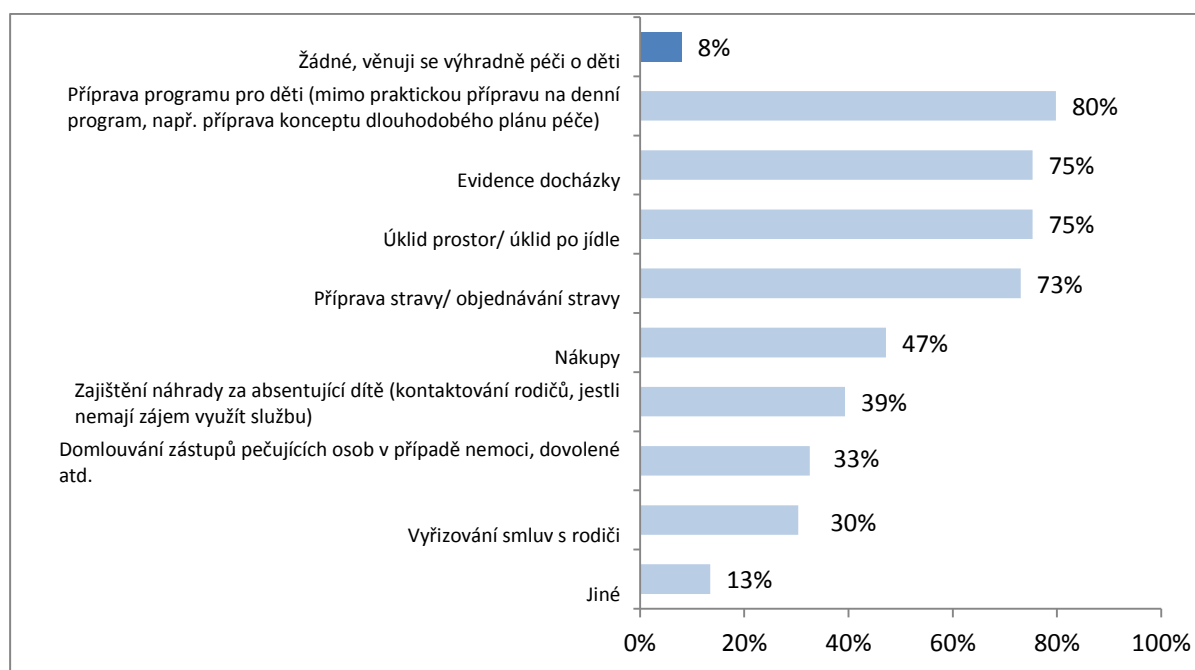
Graf 29/Graf 30 Pracují někdy současně s další pečující osobou (vlevo); Kolik hodin denně pracují společně (vpravo)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95 a ty pečující osoby, které někdy pracují společně s další pečující osobou, N=84

Naprostá většina pečujících osob (91 %) pracuje alespoň někdy společně s další pečující osobou zároveň. V průměru společně pracují 3,3 hodin denně, z výsledků, které ukazuje Graf 30 je patrné, že kategorie 3-4 hodiny společné práce denně je nejvíce zastoupená, uvedla ji větší polovina oslovených (54 %). Třetina pečujících osob spolu pracuje nejvíce 2 hodiny denně (jen jednu společnou hodinu spolu odpracují pečující osoby v pětině zařízení). Model, při kterém by byly po celou otevírací dobu mikrojeslí přítomny dvě pečující osoby, tedy není moc častý. Většina pečujících osob společně pracuje maximálně polovinu povinné pracovní doby (87 % spolu pracuje méně než 4 hodiny denně).

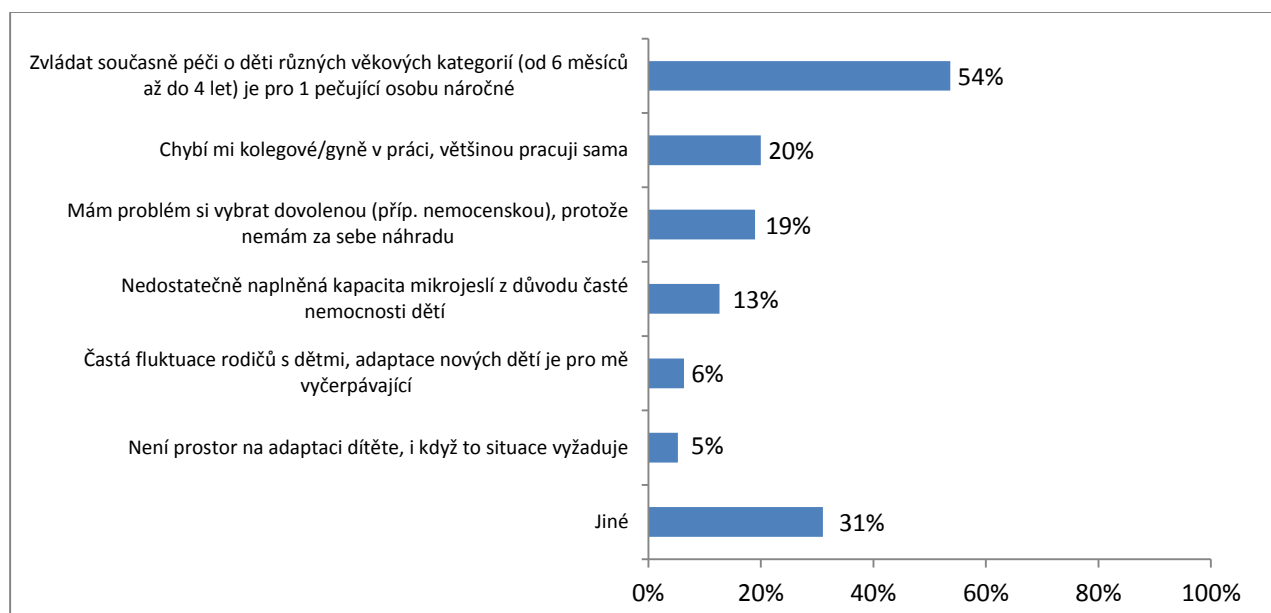
Graf 31 Vykonávané činnosti v mikrojeslích

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95 (ti, co vedle péče o děti vykonávají ještě jiné činnosti, N=89)

Pouze 8 % oslovených deklaruje, že kromě péče o děti nedělají v zařízení žádnou další činnost (Graf 31). Tato odpověď byla výlučná, nedalo se k ní tedy již nic zaškrtnout. Ty pečující osoby, které zaškrtnly jinou činnost než výhradní péči o dítě, mohly zvolit více odpovědí. Většina oslovených se vedle péče o děti věnuje přípravě programu pro děti nad rámec přípravy na denní program (80 %), evidenci docházky (75 %), úklidu prostor či drobnému úklidu po jídle (75 %) a přípravě stravy či jejímu objednávání (73 %). Téměř polovina pečujících osob zajišťuje i nákupy (47 %), dvě pětiny se starají o případné zástupy za chybějící děti (39 %). Zhruba třetina oslovených domlouvá i zástupy pečujících osob (33 %) a vyřizují smlouvy s rodiči (30 %).²²

Graf 32 Problémy, se kterými se pečující osoby setkávají v mikrojeslích (více možných odpovědí)

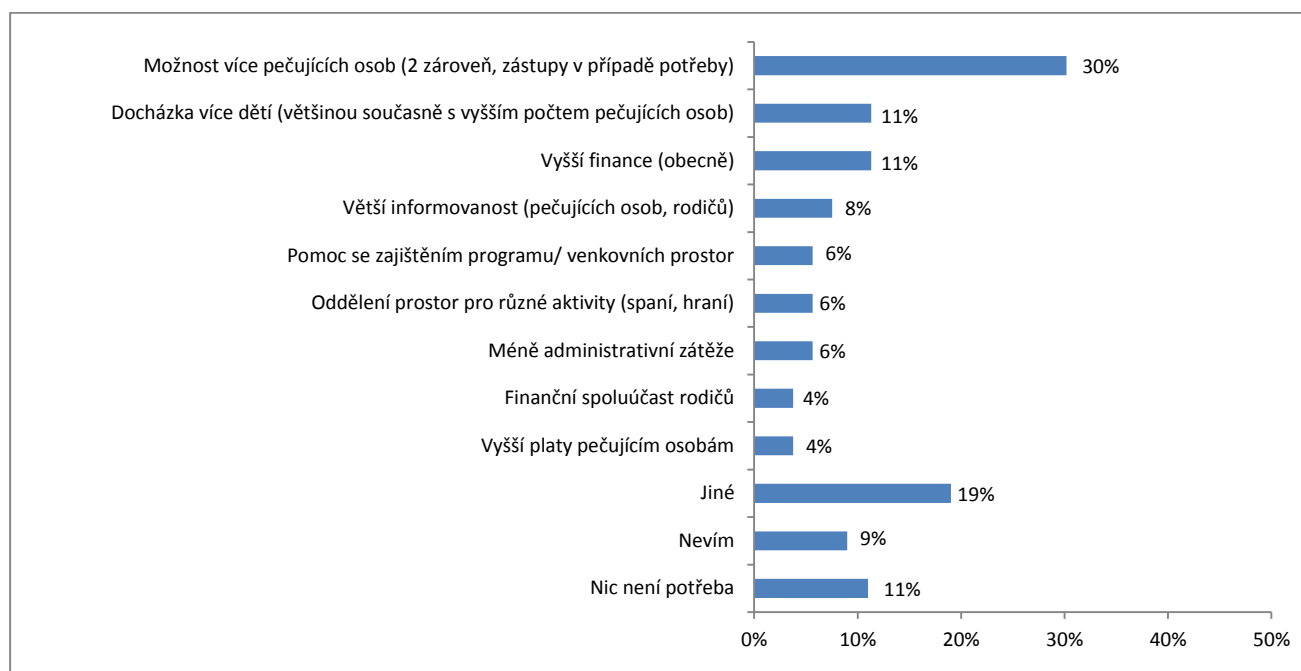

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

Pečující osoby měly také označit problémy, se kterými se setkávají při práci v mikrojeslích. Nejvíce z nich, zhruba polovina (54 %), považuje za největší problém zvládat současně péči o děti různých věkových kategorií, pokud je na ně chůva sama. K tomu dochází poměrně často, jak ukazoval Graf 30 – většina pečujících osob pracuje minimálně půlku pracovní dobu (a více) sama. Tento fakt pociťuje jako problém pětina pečujících osob, další pětina (19 %) má problém vybrat si dovolenou (případně nemocenskou), protože za sebe nemá náhradu. Problém z opačného spektra, tedy že mikrojesle jsou nedostatečně kapacitně vytiženy kvůli vysoké nemocnosti dětí, se neobjevoval příliš často – zmínilo ho 13 % oslovených. V rámci možnosti „Jiné“ se nejvíce objevovala možnost, že žádné problémy nejsou pociťovány (20 zmínek, tedy 21 % ze všech zmínek).

²² U možnosti „Jiné“ se neobjevila žádná častěji zmiňovaná činnost. Zmínky ohřev stravy a úklid po obědě byly zařazeny mezi nabízené možnosti, v menší míře se objevovala zmínka o administrativě spojené s chodem mikrojeslí (3 zmínky) a o přípravě mimořádných akcí (loučení s dětmi, besídka s rodiči – 3 zmínky).

Graf 33 Náměty na zlepšení péče v mikrojeslích

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=53

Možnost mít v zařízení více pečujících osob, konkrétně 2 pečující osoby zároveň, byla nejvíce zmiňována v námětech na zlepšení péče v mikrojeslích (30 % odpovědí). V menší míře se objevovaly návrhy, aby smělo být v mikrojeslích větší množství dětí, a to většinou s tím, že by byly přítomny dvě chůvy najednou (11 %). Konkrétní komentáře na toto téma:

„Častá akutní nemocnost dětí snižuje celkově nízký počet dětí ve skupině, bylo by bezpečnější a příjemnější mít více dětí 5 - 7 a současně min. 2 dospělé osoby (v budově, např. v naší budově nikdo jiný není, chůva pokud je sama celý den s dětmi musí po každém rodiči zamknout i branku)...“

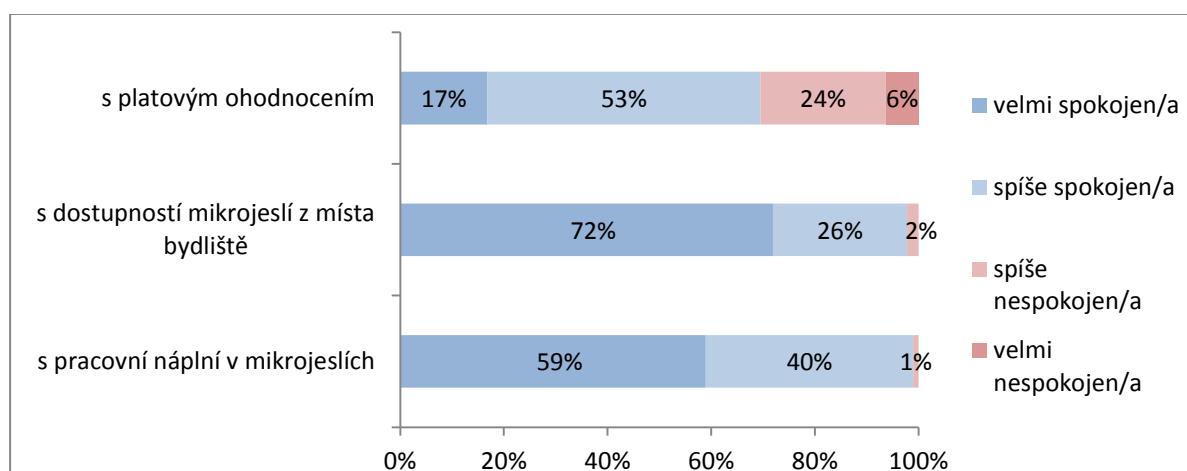
„Možnost navýšení kapacity jeslí podle zájmu rodičů, a tím mít možnost navýšení i pracovníků na péči.“

„Vždy je nejlepší pečovat o děti minimálně ve dvou. Více nápadů jak sestavit program pro děti, výtvarné činnosti, při jakékoliv nehodě máte v jednom pouze jedny ruce a k tomu další děti. Raději bych jesle např. s 8 dětmi a být na ně ve dvou.“

Pár námětů, jak zlepšit péči v mikrojeslích, se týkalo také celkového navýšení financí (11 %, tj. 6 zmínek). Ostatní návrhy měly spíše marginální počty.

3.2.3.2 Spokojenost s prací v mikrojeslích

Graf 34 Spokojenost s jednotlivými oblastmi práce v mikrojeslích

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

Spokojenost pečujících osob je vysoká v oblasti pracovní náplně, kde je 99 % oslovených velmi či spíše spokojeno, i s dostupností mikrojeslí z místa bydliště, kde deklaruje 98 % oslovených, že je velmi či spíše spokojených. Nižší spokojenost lze zaznamenat u platového ohodnocení, zde deklaruje spokojenost 70 % oslovených (velmi a spíše spokojen/a). Další čtvrtina (24 %) je poté spíše nespokojena s výší platu.

Tab. 8 Adekvátní měsíční hrubá mzda při dané výši úvazku

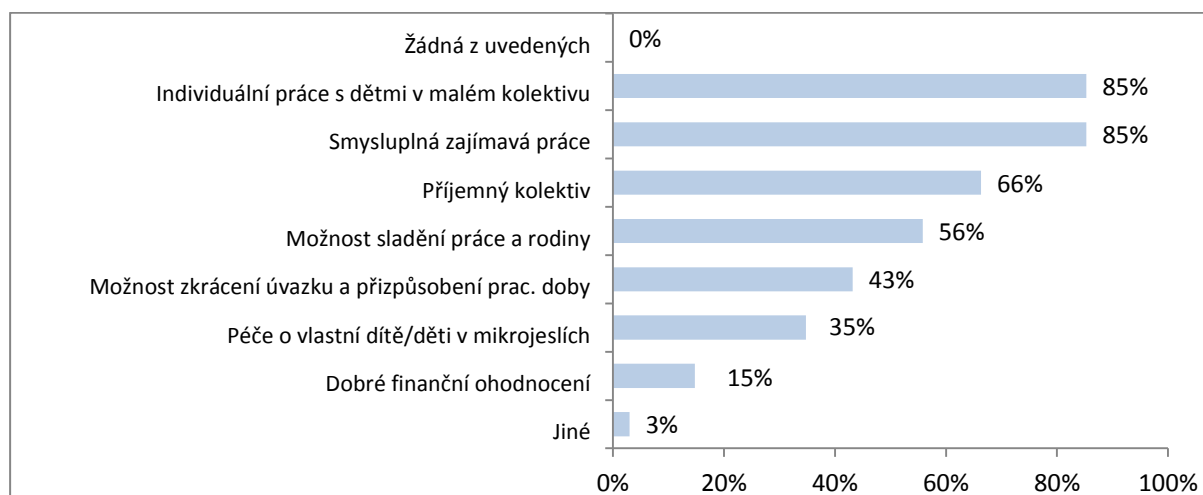
Výše úvazku	Měsíční hrubá mzda (průměr)
Celý úvazek (0,9 - 1)	22656 Kč
Tří čtvrtinový úvazek (0,7 - 0,8)	17875 Kč
Poloviční úvazek (0,5 - 0,6)	11754 Kč
Čtvrtinový (0,2 - 0,3)	9275 Kč

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=počtu osob s danou výší úvazku²³

Všechny pečující osoby byly dotazovány na adekvátní výši hrubé měsíční mzdy při jejich stávající výši úvazku. Při celém úvazku (úvazek mezi 0,9 a 1) je v průměru adekvátní hrubá měsíční mzda 22 656 Kč.

²³ Celý úvazek N=32, tří čtvrtinový úvazek N=8, poloviční úvazek N=13, čtvrtinový N=4

Graf 35 Výhody, které oceňují (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

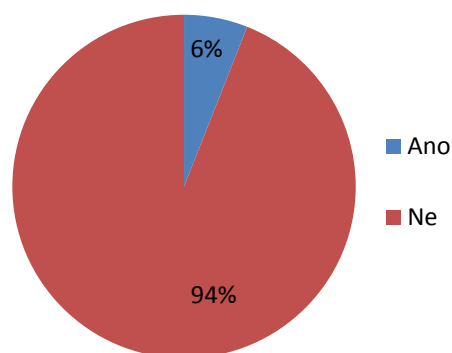
Všechny pečující osoby byly schopné najít alespoň jednu výhodu, kterou oceňují při práci v mikrojeslích. Většina z nich oceňuje, že mohou pracovat s dětmi individuálně v malém kolektivu (85 %) a práce je pro ně smysluplná (85 %). Podle slov v závěrečném komentáři od jedné z pečujících osob malý kolektiv přispívá k lepšímu rozvoji předškolních dětí:

„Doufám, že bude projekt mikrojeslí pokračovat. Když porovnáám průběh adaptace a spokojenosti malých dětí ve státní školce a mikrojeslích, jednoznačně jsou jesle v malém kolektivu pro ně méně stresující a individuální péče je u nich potřeba. Je vidět, že se děti v malém kolektivu rozvíjí mnohem rychleji. I ze strany rodičů máme jednoznačně kladné ohlasy.“

Dvě třetiny oslovených oceňují i příjemný kolektiv (66 %). Dobré finanční ohodnocení zmiňuje nejméně oslovených, a to 15 %.

3.2.4 Pečující osoby, které mají zřízené mikrojesle doma a potenciál pro tento model

Graf 36 Nacházejí se mikrojesle ve Vaší domácnosti?

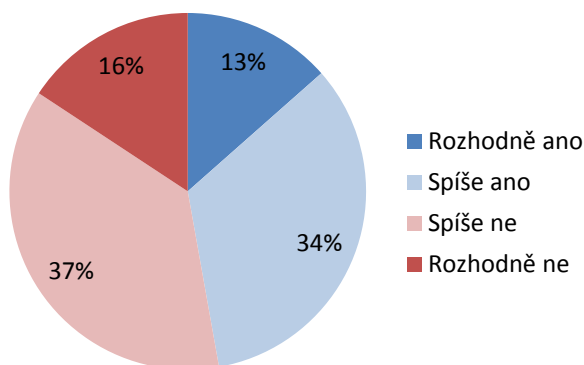
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=95

Ve vzorku se nachází pouze 6 % pečujících osob, tj. 6 lidí, kteří mají mikrojesle zřízené ve vlastní domácnosti, anebo v domácnosti rodinného příslušníka (Graf 36). Polovina z těchto osob chce

pokračovat s provozem mikrojeslí po ukončení realizace projektu, pokud bude vysána další výzva, druhá polovina ještě neví, což je pochopitelné vzhledem k tomu, že mikrojesle byly uvedeny do provozu nedávno (v průběhu roku 2017).

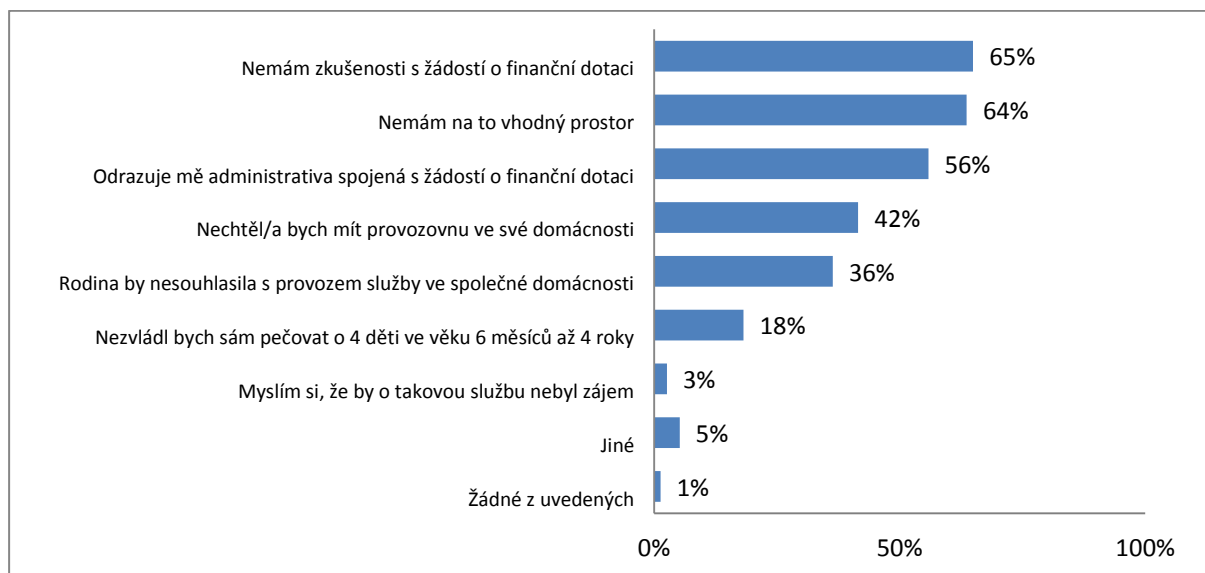
V rámci otázek na spokojenost s prací v mikrojeslích byly pečující osoby, které mají mikrojesle zřízené doma, dotazovány na spokojenost s fungováním mikrojeslí ve vlastním obydlí. Čtyři osoby jsou velmi nebo spíše spokojeny, dvě osoby spíše nespokojeny. Důvodem pro nespokojenost je v jednom případě fakt, že mikrojesle v domácnosti jsou provizorní místo, než dojde ke zkolaudování prostoru, který je pro zařízení vhodnější. V druhém případě jsou mikrojesle v domácnosti nutností vzhledem k omezeným finančním prostředkům a provoz zařízení představuje zásah do soukromí zřizovatelky. Dvě osoby by si už doma znovu mikrojesle nezřídily, zbytek ano.

Graf 37 Uvažoval/a by o možnosti založit si službu mikrojeslí ve vlastní domácnosti

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=89 (ti, kteří momentálně nemají mikrojesle zřízené v domácnosti)

Graf 38 Důvody, proč by neuvažoval/a (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle – pečující osoby, N=77 (ti, kteří v otázce, zda uvažují o zřízení mikrojeslí, zvolili možnosti „Spíše ano“ nebo „Spíše ne“ nebo „Rozhodně ne“)

Pečující osoby, které nemají zřízené mikrojesle ve své domácnosti, byly dotazovány, zda by si je případně doma chtěly zřídit (za předpokladu, že by měl/a vyhovující prostory a mohl/a žádat o

finanční dotaci stát). Menší polovina (47 %) by o tom uvažovala, zbytek volil negativní možnosti (nejvíce možnost „Spíše ne“ 37 % oslovených). Kdo neodpověděl jednoznačně kladnou odpovědí „Rozhodně ano“, byl dál dotazován, které okolnosti by nejspíš byly odrazující (Graf 38). Nejvíce se objevoval důvod, že chybí dostatečná zkušenost s žádostí o finanční dotaci (65 %) a pečující osoba nemá vhodný prostor (64 %). Více než polovina oslovených (56 %) už dopředu tuší, že se žádostí je spojená administrativa. Dvě pětiny pečujících osob (42 %) pak jednoduše nechtějí mít provozovnu ve vlastní domácnosti, u třetiny by s tímto krokem nesouhlasila rodina (36 %).

Podívali jsme se ještě blíže na osoby, které uvedly pouze některou z možností, které jsou spojené s nedostatečnou zkušeností se žádáním o finanční dotaci, anebo s administrativou spojenou se žádostí. Osob, které zmínily tyto překážky, a zároveň nezvolily žádnou z hůře odstranitelných překážek spojených s absencí vhodného prostoru či neochotou pečující osoby nebo její rodiny ke zřízení mikrojeslí v domácnosti, je v absolutním počtu 13. To představuje dalších 17 % pečujících osob z celkového počtu, které by mohly o zřízení mikrojeslí ve své domácnosti uvažovat, pokud by dostaly podporu pro zvládnutí náročného administrativního procesu spojeného se žádostí o dotaci.

3.3 Šetření cílové skupiny (rodiče) – design výzkumu a harmonogram

Tato průběžná zpráva vychází z dat, která byla sesbírána v rámci dotazníkových šetření zaměřených na příjemce podpory z OPZ a cílovou skupinu projektu. Zjištění z dotazníkových šetření byla doplněna sekundární analýzou dat z databáze IS ESF 2014+ a desk research zpráv o realizaci projektu z MS 2014+.

Dotazníkové šetření se snažilo ověřit dopady služby na cílovou skupinu, proto bylo rozděleno na dvě části, a to vstupní a navazující část, která byla rozeslána zhruba 6 měsíců po vstupní. Obě části mapovaly aktuální situaci podpořených osob na trhu práce, tento design umožnil porovnat s odstupem, v jakých oblastech a do jaké míry rodinám služba pomohla. Tento design je ovšem omezující v tom, že výsledky intervence nebyly porovnány s kontrolní skupinou a nelze je tedy přisuzovat výhradně působení projektu.

Dotazníky byly distribuovány přes příjemce, tedy zřizovatele mikrojeslí, kteří byli instruováni, aby oslovili všechny rodiče využívající službu. Oslovení proběhlo emailem, dotazník byl vyplňován online. Za celou domácnost vyplňoval dotazník pouze jeden rodič, pokud žili v domácnosti oba rodiče, oslovený muž nebo žena uváděl informace i o partnerovi. Datový soubor byl vyčištěn o případná duplicitní vyplnění, která byla zjišťována na základě názvu využívaného zařízení, iniciál a data narození dítěte.

Rozesílání dotazníků proběhlo ve dvou vlnách, protože jednotlivá zařízení nebyla otevírána ve stejnou dobu. Některá zařízení zahájila svůj provoz do srpna 2017, další až od září 2017. Navazující dotazníky byly vyplňovány průběžně i mimo hromadné rozesílání na podzim roku 2017 a v zimě 2018, a to rodiči, kteří ze zařízení odcházel. U těchto rodičů může být odstup vstupních a navazujících údajů kratší než 6 měsíců, minimálně jsou to ovšem 3 měsíce. Harmonogram dotazování a konečný počet sesbíraných odpovědí je uveden v tabulkách níže.

Vstupní dotazník „PŘED“		
	1. vlna (A)	2. vlna (B)
Sběr dat	Červen 2017	Září – říjen 2017
Počet sesbíraných dokončených odpovědí	138	149

Navazující dotazník „PO“		
	1. vlna (A)	2. vlna (B)
Sběr dat	Listopad – prosinec 2017	Březen 2018
Počet sesbíraných dokončených odpovědí	110	99

3.4 Situace rodičů před tím, než jejich dítě začalo navštěvovat zařízení

3.4.1 Základní informace

Vstupní dotazník byl rozeslán rodičům dětí v mikrojeslích ve dvou vlnách a konečný počet odpovědí se ustálil na čísle 287. Datový soubor byl v prvním kroku vyčištěn od duplicitních odpovědí.²⁴ Vstupní dotazník byl distribuován mezi rodiče využívající služeb v rámci všech realizovaných projektů (celkem 71, ze kterých vzniklo 72 mikrojeslí). Odpovědi přišly z 86 % zařízení, konkrétně z 62. Tři respondenty nebylo možné na základě názvu mikrojeslí, který měli uvést, správně zařadit ke konkrétní organizaci. Pokud měla jedna organizace více poboček a tato pobočka nebyla rodiči jednoznačně specifikována (či se nedala odvodit podle města, kde se zařízení nachází), není zahrnuta do výčtu níže.

Tab. 9 Zastoupení zařízení a respondentů dle krajů – vstupní dotazník

	Všechna zařízení		Zúčastněná zařízení		Respondenti	
Hlavní město Praha	8	11 %	6	10 %	26	9 %
Jihočeský kraj	1	1 %	1	2 %	4	1 %
Jihomoravský kraj	10	14 %	10	16 %	47	16 %
Karlovarský kraj	1	1 %	1	2 %	2	1 %
Kraj Vysočina	2	3 %	2	3 %	7	2 %
Královehradecký kraj	3	4 %	3	5 %	12	4 %
Liberecký kraj	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Moravskoslezský kraj	5	7 %	5	8 %	21	7 %
Olomoucký kraj	5	7 %	5	8 %	19	7 %
Pardubický kraj	4	6 %	3	5 %	10	3 %
Plzeňský kraj	2	3 %	1	2 %	2	1 %
Středočeský kraj	10	14 %	9	15 %	57	20 %
Ústecký kraj	6	8 %	6	10 %	26	9 %
Zlínský kraj	15	21 %	10	16 %	54	19 %
Celkem	72	100 %	62	100 %	287	100 %

Struktura odpovědí velmi dobře odpovídá reálné distribuci mikrojeslí v jednotlivých krajích. Největší zastoupení odpovědí (16 %) mají kraje, kde je zároveň největší počet mikrojeslí – Zlínský (15 mikrojeslí) a Jihomoravský kraj (10 mikrojeslí). Výrazně menší zastoupení mají kraje, kde byly zřízeny jedny či dvoje mikrojesle, konkrétně se jedná o Jihočeský, Karlovarský, Plzeňský kraj (z každého kraje přišla 2 % odpovědí) a kraj Vysočina (3 % odpovědí). V Libereckém kraji nevznikly žádné mikrojesle. Z tabulky lze dále vidět, že i bydliště rodičů využívajících služeb mikrojeslí v podstatě kopírují distribuci zařízení v krajích.

²⁴ Za duplicitní odpovědi byly považovány ty, u kterých se shodoval název zařízení, datum narození a iniciály dítěte.

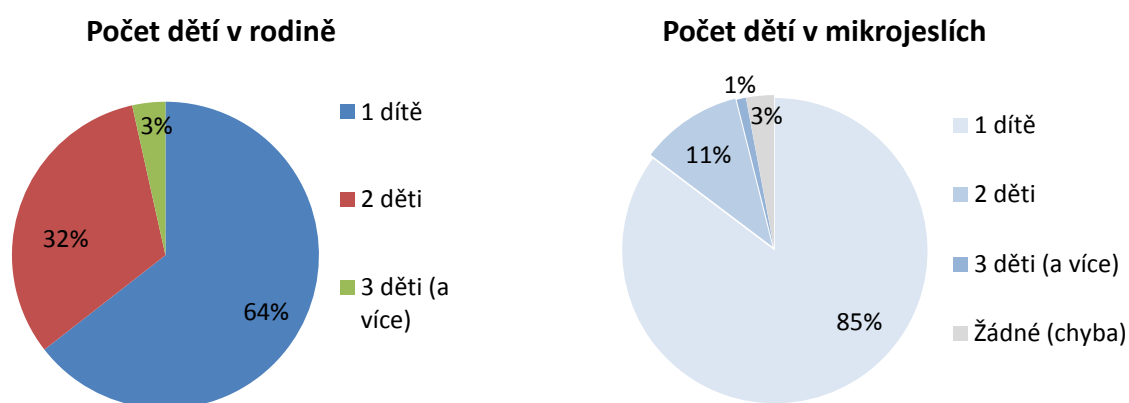
Tab. 10 Zastoupení zařízení a respondentů dle počtu obyvatel (sídla mikrojeslí či bydliště respondentů) – vstupní dotazník

	Všechna zařízení		Zúčastněná zařízení		Respondenti	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Do 5000 obyvatel	20	28 %	18	29 %	94	33 %
5000-19 999 obyvatel	17	24 %	14	23 %	59	21 %
20 000-99 999 obyvatel	18	25 %	16	26 %	71	25 %
100 000 a více obyvatel	17	24 %	14	23 %	61	21 %
Celkem	72	100 %	62	100 %	285²⁵	100 %

Dá se říci, že v datovém souboru jsou zastoupené mikrojesle ze sídel všech velikostí. Zúčastněná zařízení s drobnými odchylkami kopírují distribuci základního souboru (všech vybudovaných zařízení), to samé platí i pro rodiče. Rodiče z malých obcí ve vzorku drobně převažují, je jich třetina.

3.4.2 Bližší popis dětí v mikrojeslích při vstupu

Graf 39/ Graf 40 Kolik mají rodiče dětí v předškolním věku, kolik jich umístili do mikrojeslí

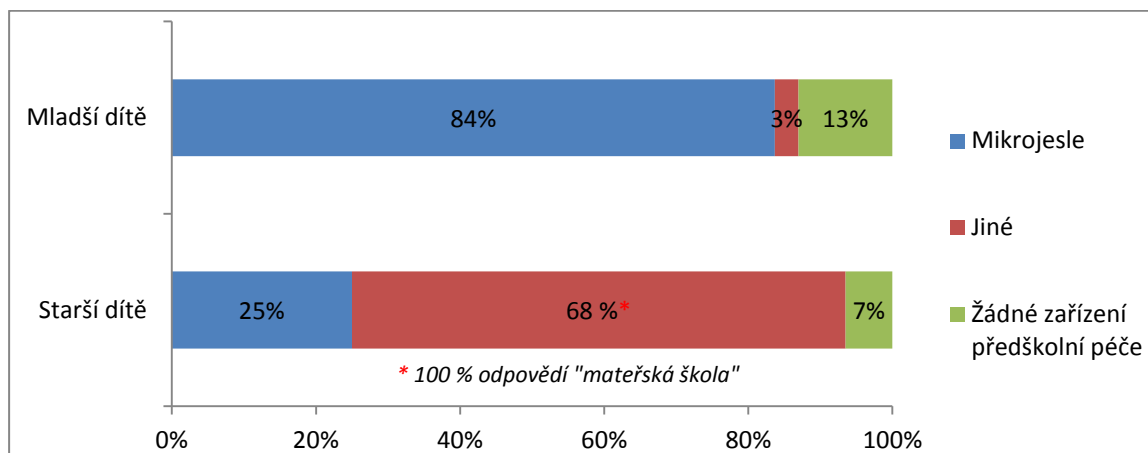

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=287; počet dětí v mikrojeslích zobrazen jen pro rodiče, kteří mají 2 a více dětí, N=102

Téměř dvě třetiny zúčastněných respondentů mají jedno dítě (64 %), což je logicky dítě, které je umístěné v mikrojeslích. Další menší třetina respondentů má doma dvě předškolní děti (32 %), malé procento i tři a více těchto dětí (3 %). Většina rodičů, která má doma dvě a více předškolních dětí, umísťuje do mikrojeslí pouze jedno dítě (85 %), což je přirozené vzhledem k věku, pro který jsou mikrojesle určeny a běžným věkovým rozstupům mezi jednotlivými dětmi v rodině, dalších 11 % oslovených potom dvě děti. Ve vzorku se nachází i rodiče, kteří uvedli, že do mikrojeslí nechodí žádné z jejich dětí (3 %), což je ovšem zřejmá nelogická chyba.

²⁵ Velikost místa bydliště, respektive počet obyvatel je proměnná, která nebyla součástí dotazníkového šetření a byla vytvořena ex-post na základě bydliště respondenta. Dva respondenti neuvodili přesné bydliště, nebylo tudíž možné dohledat příslušný údaj o velikosti místa bydliště.

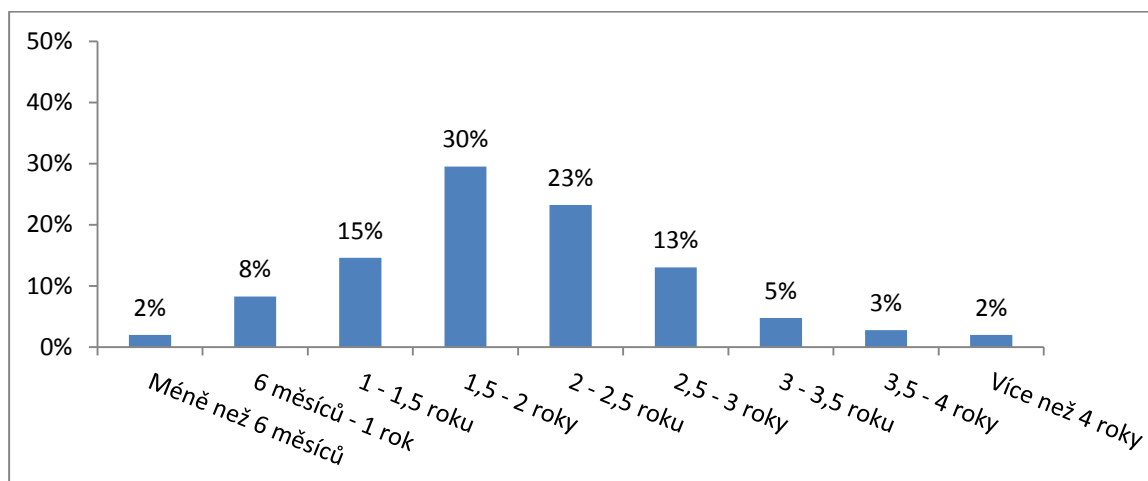
Graf 41 Jaké zařízení navštěvuje starší a mladší dítě (2 děti v domácnosti)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=92

Domácnosti, které mají doma dvě předškolní děti, většinou umísťují do mikrojeslí to mladší (84 % dotázaných). Starší dítě chodí nejčastěji do jiného zařízení (68 % z nich), přičemž ve všech případech se jedná o mateřskou školu.

Graf 42 Věk dětí při nástupu do mikrojeslí (1 dítě v mikrojeslích)²⁶

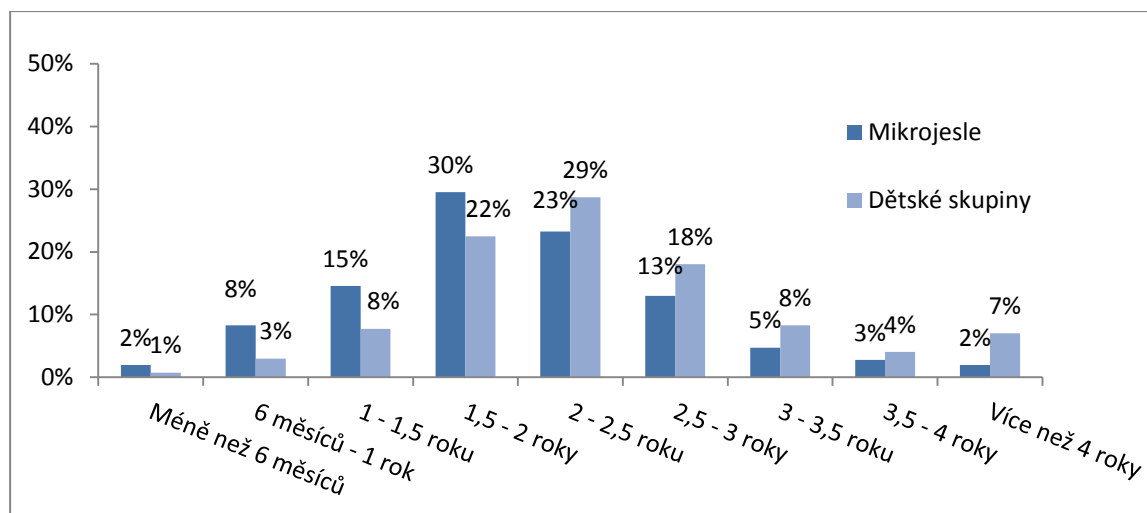

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=272

Z proměnných udávajících datum vstupu dítěte do mikrojeslí a datum narození dítěte byl vypočítán přesný věk dítěte při vstupu do mikrojeslí. Průměrný věk dětí při vstupu do mikrojeslí jsou 2 roky. Největší zájem o služby mikrojeslí je pro děti ve věku 1,5 roku až 2 roky (30 %), následují děti od 2 let do 2 a půl roku věku (23 %). Podíl dětí do jednoho roku není příliš vysoký (8 %), pokles zájmu lze vidět i u dětí, které už mohou být umístěny do školky, tedy od 3 let výše.

²⁶ V grafu se objevuje i kategorie dětí mladších než 6 měsíců, přičemž tyto děti by neměly být do mikrojeslí přijaty. Jelikož tato proměnná byla vypočítána ex-post kombinací dvou dat, je možné, že některé maminky nevedly přesné datum vstupu dítěte do mikrojeslí a výsledný věk dítěte je kvůli tomu mimo požadované věkové rozmezí. Tato kategorie ovšem představuje pouze 2 % odpovědí a není zahrnuta do výpočtu průměrného věku při vstupu do mikrojeslí. Děti v poslední věkové kategorii „Více než 4 roky“ jsou maximálně čtyřleté, tedy před 5. narozeninami.

Graf 43 Porovnání věku dětí při nástupu do mikrojeslí a dětských skupin²⁷

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=272; Dotazníkové šetření Dětské skupiny - příjemci vstupní dotazník 2016, N=544 (Pozn. u dat o dětských skupinách upravena kategorizace věků tak, aby odpovídala kategorizaci v datech o mikrojeslích)

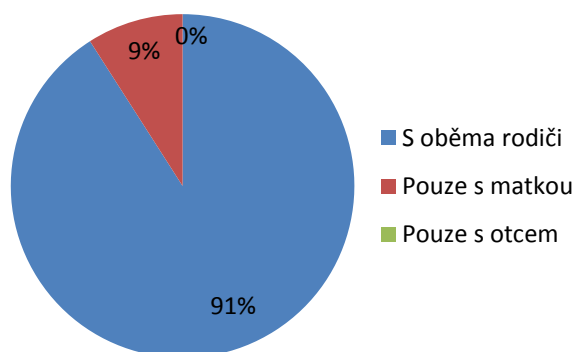
Nasnadě je také srovnání mikrojeslí s dětskými skupinami, které jsou rovněž koncipovány pro předškolní děti. Mikrojesle jsou zřizovány s ohledem na fakt, že pro děti do 3 let není dostatek kapacity v mateřských školách, pro mladší děti je navíc vhodná individuálnější péče v menší skupině. Maximální počet 4 dětí v mikrojeslích navozuje rodinné prostředí a umožňuje individuální přístup pro takto malé děti. Do mikrojeslí rodiče nejčastěji hlásí děti od 1,5 roku do 2,5 roku (53 %), děti mladší než 1 rok a naopak tříleté a starší jsou už v zařízení mnohem méně.²⁸ Dětské skupiny přijímají děti až od 1 roku, v kolektivu mohou být děti až do zahájení povinné školní docházky, nicméně se ukazuje, že nejvíce dětí v dětských skupinách je ve věku od 1,5 do 2,5 (51 %) – podobně jako v mikrojeslích. Dá se ovšem říci, že celkově mikrojesle navštěvují mladší děti než v dětských skupinách – dětí mladších 2 let je v mikrojeslích 53 %, v dětských skupinách 30 %.

²⁷ V grafu se objevuje kategorie dětí mladších než 6 měsíců, které není možné přijmout ani do jednoho ze zmíněných zařízení. Věk dětí byl počítán ex-post (viz poznámka na předchozí straně), může se tedy jednat o chybu v odpovědi respondentů. Stejně je to u kategorie „6 měsíců – 1 rok“, která by měla být pro dětské skupiny nulová, protože DS přijímají děti až od 1 roku. V kategorii „Více než 4 roky“ jsou u mikrojeslí děti maximálně čtyřleté, u dětských skupin mohou být i starší.

²⁸ V pilotním ověření zřizovatelé uvádějí, že zájem rodičů menších dětí se projevuje až po určité době existence zařízení. Vzhledem k tomu, že veřejná služba péče o děti mladší 1 roku v našem systému zatím nebyla, bude zajímavé porovnat zájem o službu pro tuto věkovou kategorii v závěru realizace projektů.

3.4.3 Pracovní uplatnění rodičů

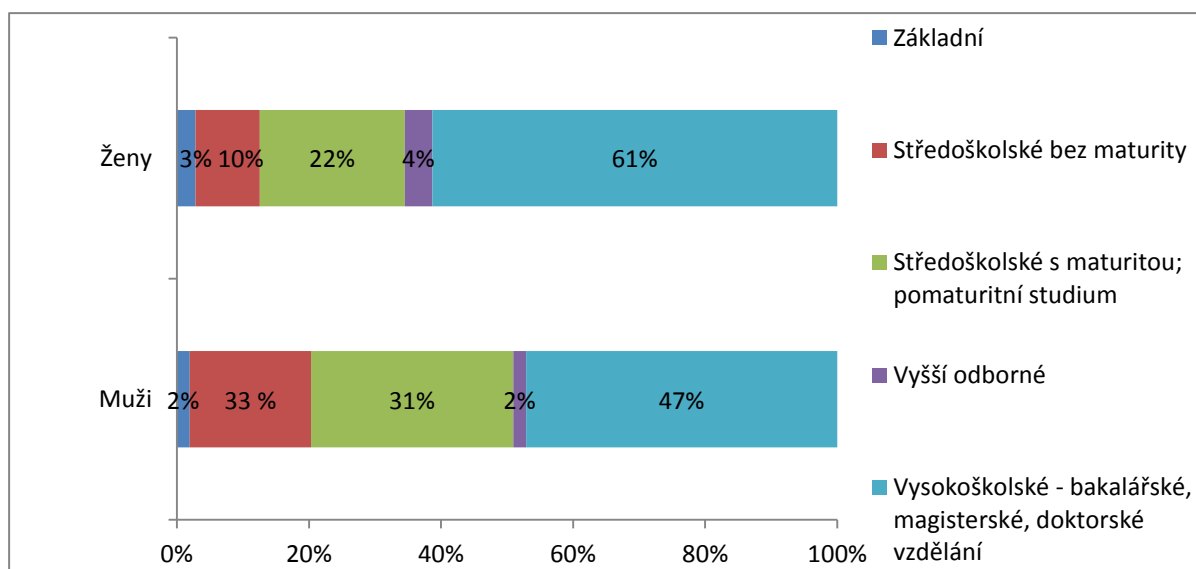
Graf 44 S kým žije dítě/děti ve společné domácnosti

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=287

Většina oslovených respondentů (91 %) žije v domácnosti s oběma rodiči (nerozlišuje se, zda jsou oba rodiče vlastní či je jeden z nich nevlastní). Ve vzorku se objevuje i malá část domácností, kde žije dítě pouze s matkou (9 %), výhradně s otcem ovšem nikoliv. Skutečnost, že převažují domácnosti s oběma rodiči, umožňuje komparaci situace na trhu práce z pohledu matky a otce.

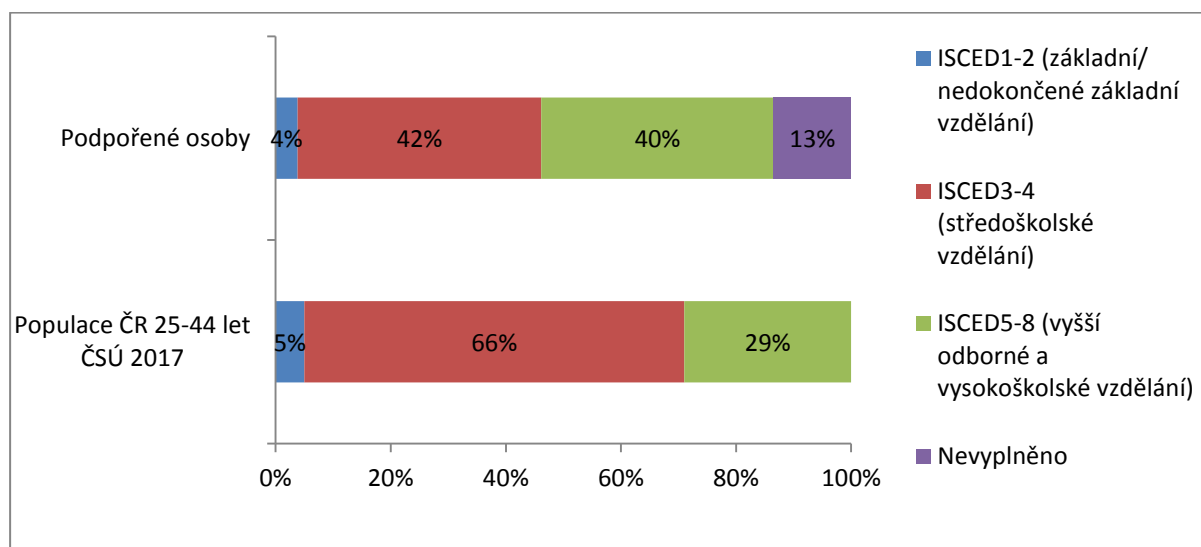
Graf 45 Vzdelání podle pohlaví

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N (ženy) = 287, N (muži) = 261

Mezi respondentkami dominují vysokoškolsky vzdělané ženy (61 %). Mezi respondenty – muži je také nejvíce vysokoškolsky vzdělaných lidí, oproti ženám je toto procento nižší (47 %). Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob u obou pohlaví je obecně velmi vysoký, u žen je dokonce téměř dvojnásobný než zastoupení středoškolaček ve vzorku. Je tedy vhodné podívat se na všechny podpořené osoby z projektu, o kterých máme informaci o nejvyšším dokončeném vzdělání, a ověřit, zda nedošlo k odchýlení při sběru dat. Dále je vhodné tuto informaci vztáhnout k populaci ČR v podobné věkové skupině. Srovnání nabízí následující graf.

Graf 46 Nejvyšší dokončené vzdělání podpořených osob podle databáze IS ESF a v populaci ČR dle ČSÚ

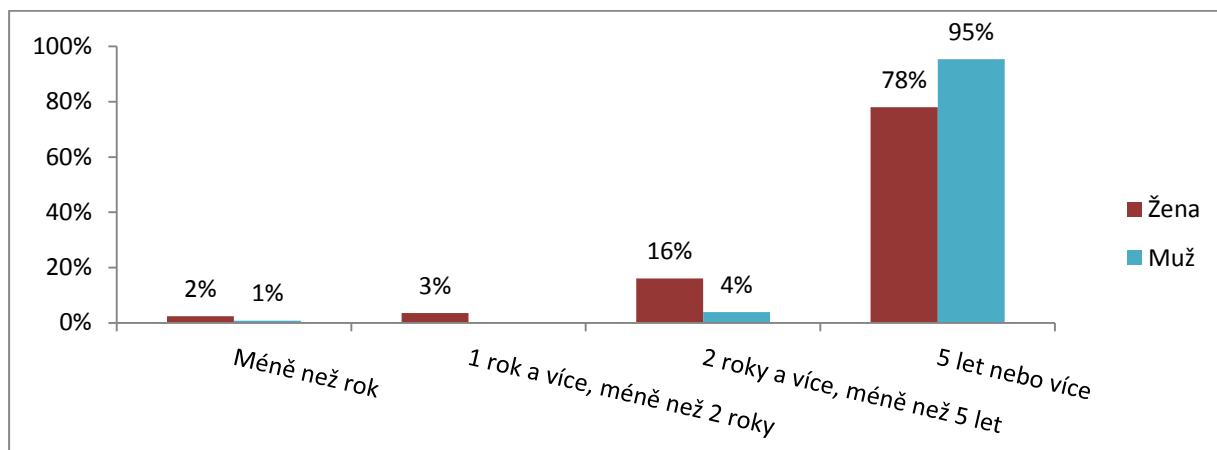

Zdroj: Databáze IS ESF, N=209 (seznam schválených podpořených osob s vyšší než bagatelní podporou, ztotožněné s ROB, k 2.5.2018) a Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ 2017 (ad hoc výstup)

Informaci o vzdělání lze získat ještě z databáze IS ESF, která monitoruje informace o podpořených osobách. Podívali jsme se na osoby podpořené v projektu s vyšší než bagatelní podporou, tedy ty, které službu využily 40 a více hodin. Zároveň se jedná pouze o ztotožněné osoby, jejich totožnost byla ověřena skrze oficiální registr státní správy. Informace o vzdělání u některých osob zcela chybí (možnost „Nevyplněno“)²⁹, v této kategorii se tedy mohou nacházet osoby s některým stupněm vzdělání ze škály ISCED. U každého stupně ISCED je v závorce dopsáno, jaké kategorie vzdělání zhruba pokrývá. Jednotlivé kategorie přesně nekopírují škálu, která byla použita v dotazníku, nicméně ISCED5-8 zahrnuje vysokoškolsky vzdělané osoby včetně krátkého cyklu terciálního vzdělání (vyšší odborné školy apod.). V této kategorii je 40 % podpořených osob, což je stále mnohem více, než kolik osob je terciárně vzdělaných v populaci osob mezi 25 až 44 lety dle Výběrového šetření pracovních sil z roku 2017. Podpořené osoby jsou tedy opravdu častěji terciárně vzdělaní rodiče.

²⁹ Při vyplňování monitorovacího listu podpořené osoby bylo možné otázku na vzdělání osoby přeskočit, v nové verzi monitorovacího listu už to možné není.

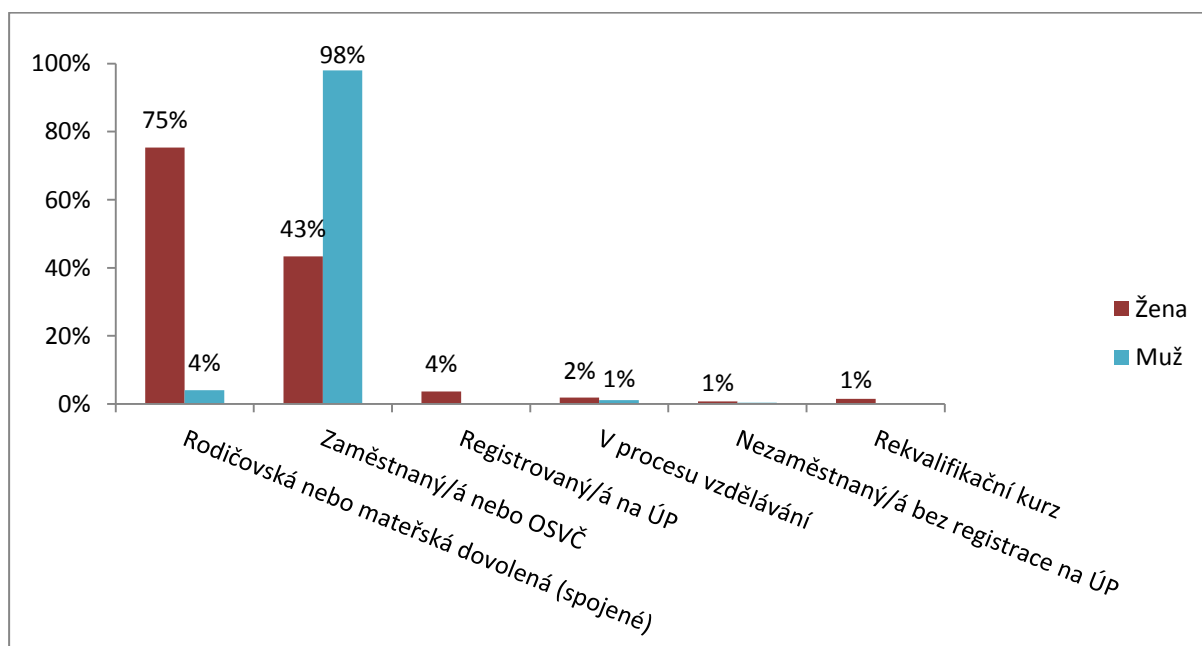
Graf 47 Počet odpracovaných let rodičů

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N (ženy) = 287, N (muži) = 261

Většina mužů má 5 let a více praxe (95 %). U žen je praxe 5 let a více také častá, uvedlo ji 78 % dotázaných. Tento fakt může ženám pomoci lehčímu návratu na trh práce po mateřské či rodičovské dovolené.

Graf 48 Situace rodiče před vstupem dítěte do mikrojeslí (více možných odpovědí)

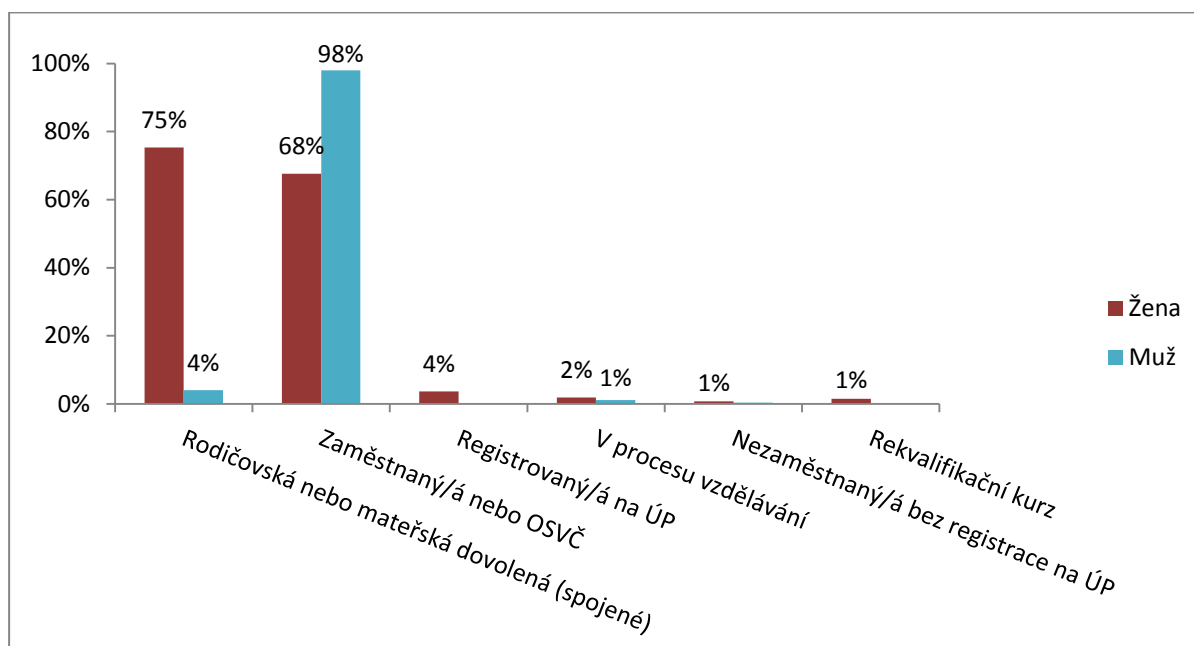
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N (ženy) = 272, N (muži) = 250

Dále bylo zjišťováno, v jakém vztahu byli rodiče k trhu práce před vstupem dítěte do mikrojeslí. Tato otázka byla křížově kontrolována s dalšími proměnnými, které s touto otázkou souvisí. Konkrétně se jedná o týdenní pracovní dobu a čistý měsíční příjem z výdělečné činnosti. Případy, které byly nekonzistentní, byly označeny jako chybové a do výsledků nebyly promítnuty.³⁰ Možnosti rodičovská a mateřská dovolená byly sloučeny, protože se při kontrole věku dětí v rodině ukázalo, že někteří respondenti tyto dvě možnosti pravděpodobně zaměňují.

³⁰ Jedná se o 16 případů u matek a 11 případů u otců.

Čistě podle deklarace respondentů (Graf 48), tři čtvrtiny matek byly před vstupem dítěte do mikrojeslí na rodičovské či mateřské dovolené a zhruba dvě pětiny jich pracovaly (43 %). Při křížové kontrole zmíněné výše se ovšem objevily případy, kde byla matka pouze na rodičovské dovolené (bez kombinace s odpovědí „Zaměstnaná či OSVČ“), ale zároveň se podle odpovědí na související otázky spojené s týdenní pracovní dobou a měsíčním příjmem z výdělečné činnosti ukázalo, že nejspíše pracovala.³¹ Korekci ukazuje následující Graf 49.

Graf 49 Situace rodiče před vstupem dítěte do mikrojeslí (více možných odpovědí) – úprava podle křížové kontroly souvisejících otázek (týdenní pracovní doba, měsíční příjem z výdělečné činnosti)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N (ženy) = 272, N (muži) = 250

Pokud tyto ženy, které možnost „Zaměstnaná nebo OSVČ“ ne zvolily, ačkoliv to z dalších otázek vypadá, že pracovaly, zahrneme do možnosti „Zaměstnaná nebo OSVČ“, zvýší se počet pracujících žen před vstupem dítěte do mikrojeslí ze 43 % na 68 %. Není ovšem ani možné vyloučit, že se jedná o chybové případy, kdy nebyly otázky správně pochopeny.

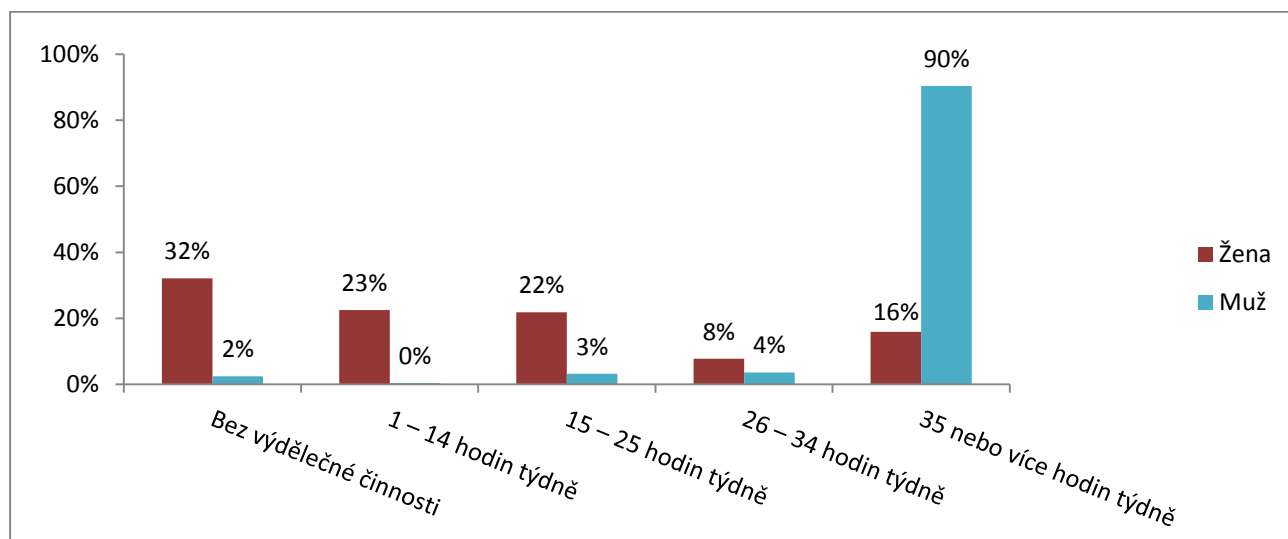
Co se týče otců, ti ve většině případů pracovali (98 %), péče o předškolní dítě tedy obvykle připadá na matku. V následné analýze, která se zaměří na situaci po umístění dítěte do mikrojeslí, se zaměřujeme na to, zda umístění dítěte pomohlo zvýšit počet žen ze vzorku, které jsou zapojeny na trhu práce.

³¹ Jedná se o 64 případů.

Co se týče otázek na týdenní pracovní dobu (**Chyba! Chybný odkaz na záložku.**) a měsíční příjem z výdělečné činnosti (

Graf 51), tyto otázky byly položeny všem, ať žena nebo muž označili, že pracovali či nikoliv. Do této otázky jsou tedy zahrnuty i ženy, které deklarovaly, že jsou pouze na rodičovské dovolené bez zaměstnání, ale jejich odpovědi na týdenní pracovní dobu a měsíční příjem nebyla možnost „Matka se v tomto období nevěnovala žádné výdělečné činnosti“. Vycházíme tedy z výsledků, které ukazuje Graf 49.

Graf 50 Počet odpracovaných hodin týdně před nástupem dítěte do mikrojeslí

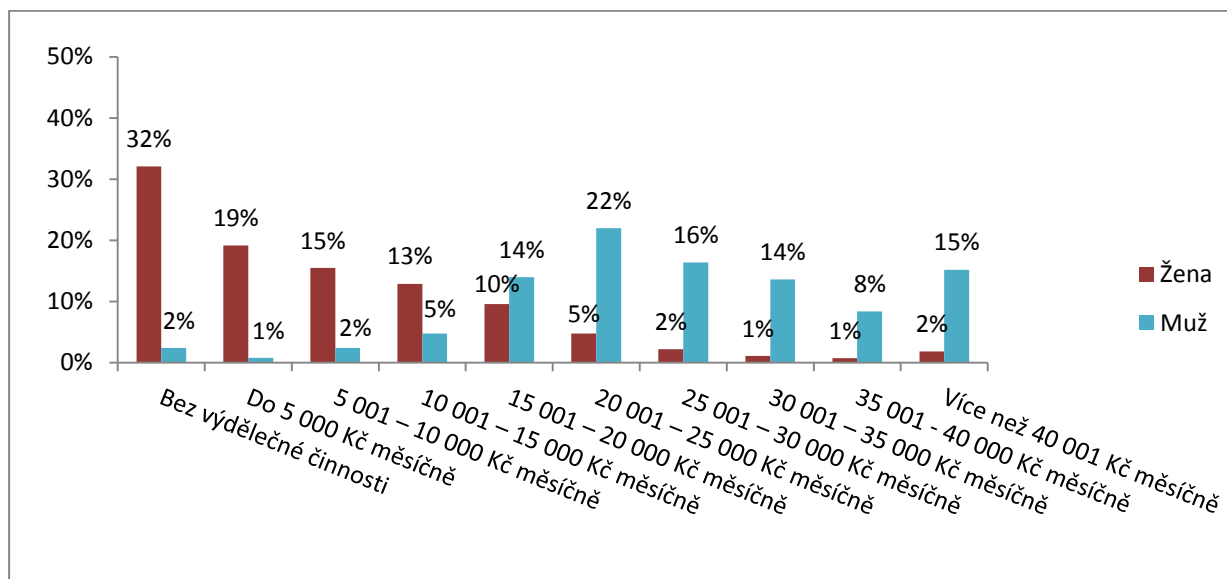
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N (ženy) = 271, N (muži) = 250

Co se týče otázek na týdenní pracovní dobu (**Chyba! Chybný odkaz na záložku.**) a měsíční příjem z výdělečné činnosti (

Graf 51), tyto otázky byly položeny všem, ať žena nebo muž označili, že pracovali či nikoliv. Do této otázky jsou tedy zahrnuty i ženy, které deklarovaly, že jsou pouze na rodičovské dovolené bez zaměstnání, ale jejich odpovědi na týdenní pracovní dobu a měsíční příjem nebyla možnost „Matka se v tomto období nevěnovala žádné výdělečné činnosti“. Vycházíme tedy z výsledků, které ukazuje Graf 49.

Graf 50 ukazuje, že zhruba třetina matek (32 %) byla bez jakékoliv výdělečné činnosti, další přibližně pětina pracovala kolem jednoho pracovního dne (23 % 1-14 hodin týdně), podobný podíl poté 2-3 dny v týdnu (22 % 15-25 hodin týdně). Některé ženy deklarovaly, že pracovaly i na celý úvazek (16 % pracovalo 35 hodin a více). Muži svou pracovní dobu příliš nezkracují, většina jich pracuje na celý úvazek (90 % zvolilo 35 hodin a více).

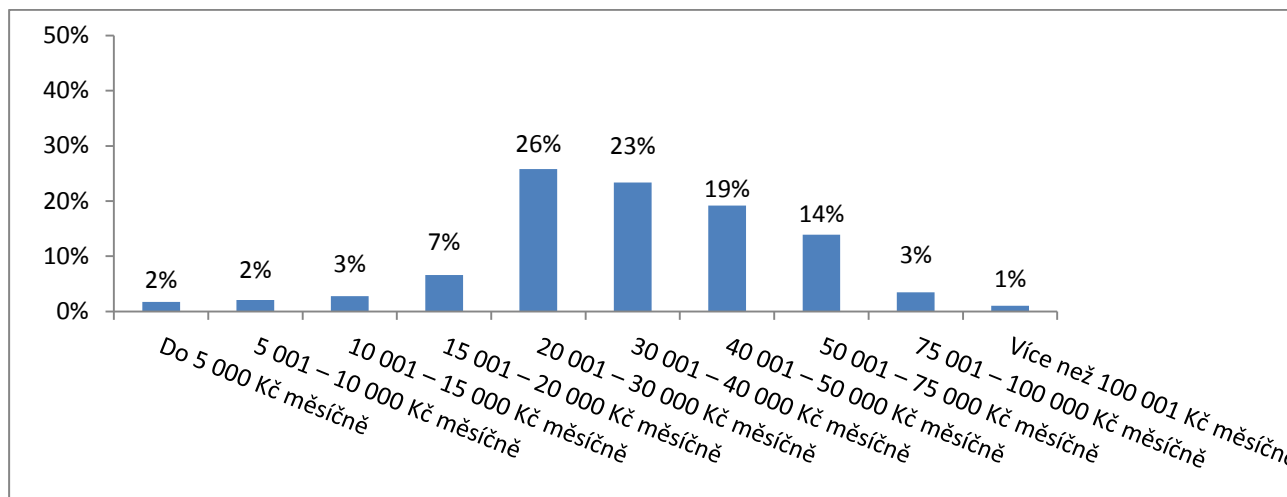
Graf 51 Čistý měsíční příjem před vstupem dítěte do mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N (ženy) = 271, N (muži) = 250

Nižší příjem logicky souvisí s nižším počtem odpracovaných hodin.³² Zatímco většina mužů se pohybuje od čistého příjmu vyšším než 15 000 Kč (90 % z nich), ženy byly ve větší míře bez příjmu (žádná výdělečná činnost 32 % z nich), anebo si vydělaly v průměru méně než muži (57 % žen uvádí příjem do 20 000 Kč měsíčně, ovšem nejvíce, 19 %, pouze do 5000 Kč).

Graf 52 Čistý měsíční příjem domácnosti před vstupem dítěte do mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=287

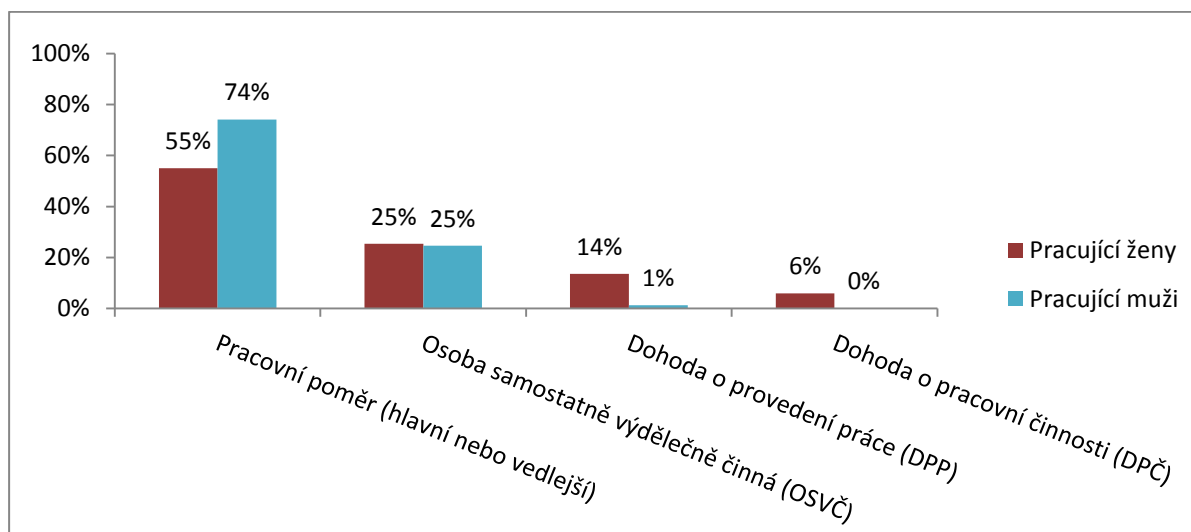
Dle předchozích zjištění ve většině domácností žijí oba rodiče, přičemž muži jsou převážně zaměstnaní a příliš nezkracují svou pracovní dobu. To může být důvod pro zjištění, které ukazuje Graf 52, že příjem domácnosti se nejčastěji pohybuje na úrovni průměrné mzdy³³ a výše, tedy od 20 001 –

³² X² test: p-hodnota=0,000.

³³ Dle ČSÚ je průměrná hrubá měsíční nominální mzda 27 889 Kč (1. čtvrtletí 2017), medián 23 704 Kč.

30 000 Kč (86 %). Menší procento domácností deklaruje celkový měsíční příjem do 20 000 Kč měsíčně (14 %), v těchto rodinách může matka dřívějším návratem na trh práce řešit ryze finanční otázku.

Graf 53 Typ pracovní činnosti pracujících rodičů před nástupem dítěte do mikrojeslí

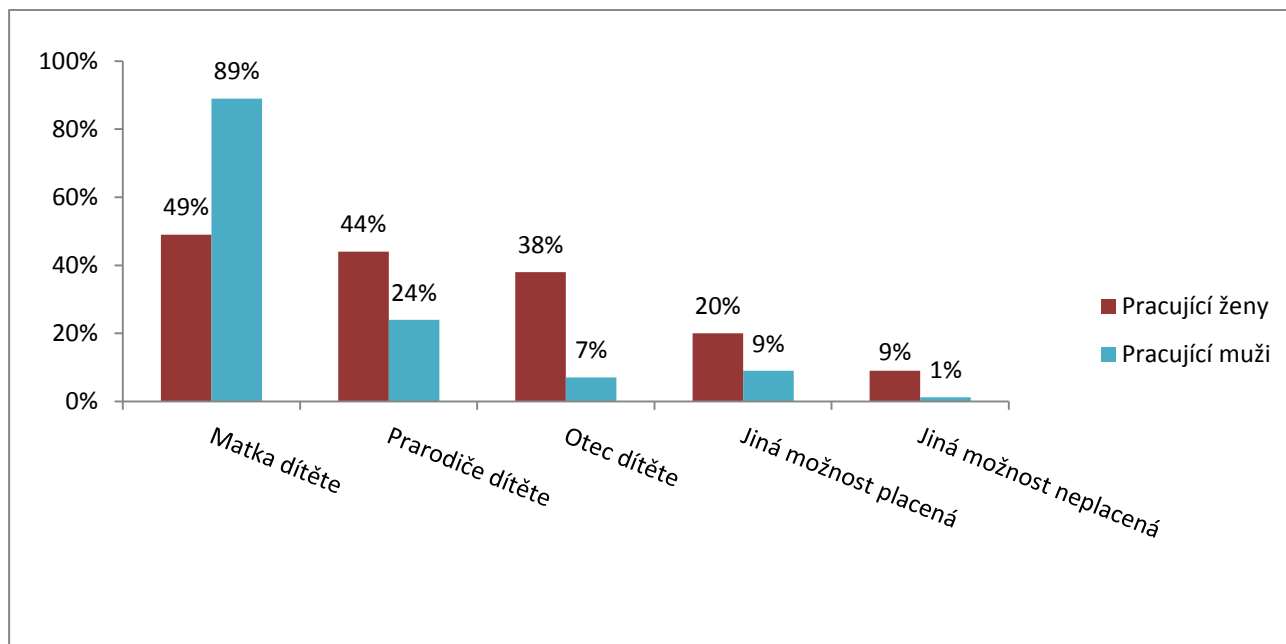

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N (pracující ženy) = 118, N (pracující muži) = 244

Typ pracovní činnosti je na rozdíl od týdenní pracovní doby a měsíčního příjmu z výdělečné činnosti zjišťován pouze u respondentů, kteří označili, že jsou zaměstnaní. Více než polovina matek pracovala v pracovním poměru, ať už v hlavním nebo vedlejší (55 %), další čtvrtina byla poté OSVČ (25 %). Pětina žen využívala také flexibilních forem práce na DPP či DPČ (dohromady 20 %). Mužům ve většině případů stačily dvě kategorie, nejvíce pracují v pracovním poměru (74 %), menší podíl poté jako OSVČ (25 %).

3.4.4 Rozdělení péče o předškolní děti mezi muži a ženami

Graf 54 Kdo pečoval o dítě před jeho vstupem do mikrojeslí, pokud matka pracovala/ otec pracoval³⁴ (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N (pracující ženy) = 184, N (pracující muži) = 244

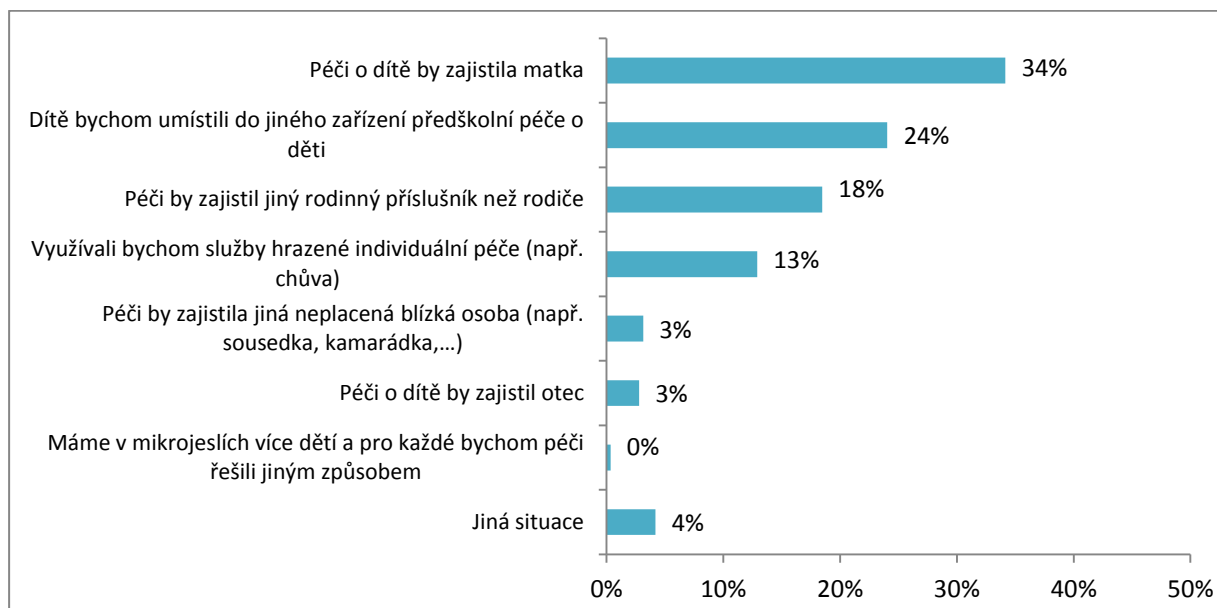
Otázky, kdo pečoval o dítě před jeho vstupem do mikrojeslí, pokud matka pracovala či otec pracoval, byly logicky položeny pouze pro ty rodiče, kteří před vstupem dítěte do mikrojeslí pracovali. Pokud otec pracuje (modré sloupce), v drtivé většině péči o dítě zajistí matka (89 %), ve čtvrtině případů zastoupí i prarodiče (24 %). Pokud ovšem matka pracuje (červené sloupce), otec se této role chopí pouze zhruba ve třetině případů (38 %), o něco více zaskakují prarodiče (44 %). Zhruba polovina žen se o děti stará, i když sama pracuje (49 %), buď je tedy bere do zaměstnání, anebo s nimi pracuje z domova. Muži jsou tímto zatíženi mnohem méně (7 %).

Pětina žen využívá také placenou možnost hlídání dětí, pokud pracuje. Průměrné měsíční náklady na placené hlídání jsou 4907 Kč, záleží samozřejmě na celkové době, kdy je nutné dítě hlídat. Průměrná hodinová sazba za hodinu hlídání chůvy poté vychází na 113 Kč. Z placených možností rodiče využívají zejména chůvy (51 % pracující ženy, 45 % pracující muži) nebo mateřské školky či různé dětské skupiny (41 % pracující ženy, 55 % pracující muži)³⁵.

³⁴ Graf zachycuje odpovědi ze dvou samostatných otázek (Kdo se před vstupem dítěte do mikrojeslí staral o dítě v době, kdy matka pracovala / kdy otec pracoval?). Na otázky odpovídali rodiče, kteří u otázky na týdenní pracovní dobu neuvodili možnost „Matka/Otec se v tomto období nevěnoval/a výdělečné činnosti“. Jsou zde tedy zahrnuty i ženy, které neuvodily u typu pracovní činnosti, že jsou vedle rodičovské/mateřské dovolené zaměstnané či podnikající.

³⁵ Jiná placená možnost hlídání dětí byla specifikována u 39 pracujících žen a 22 pracujících mužů.

Graf 55 Způsob zajištění péče o dítě, kdyby nebyly k dispozici mikrojesle

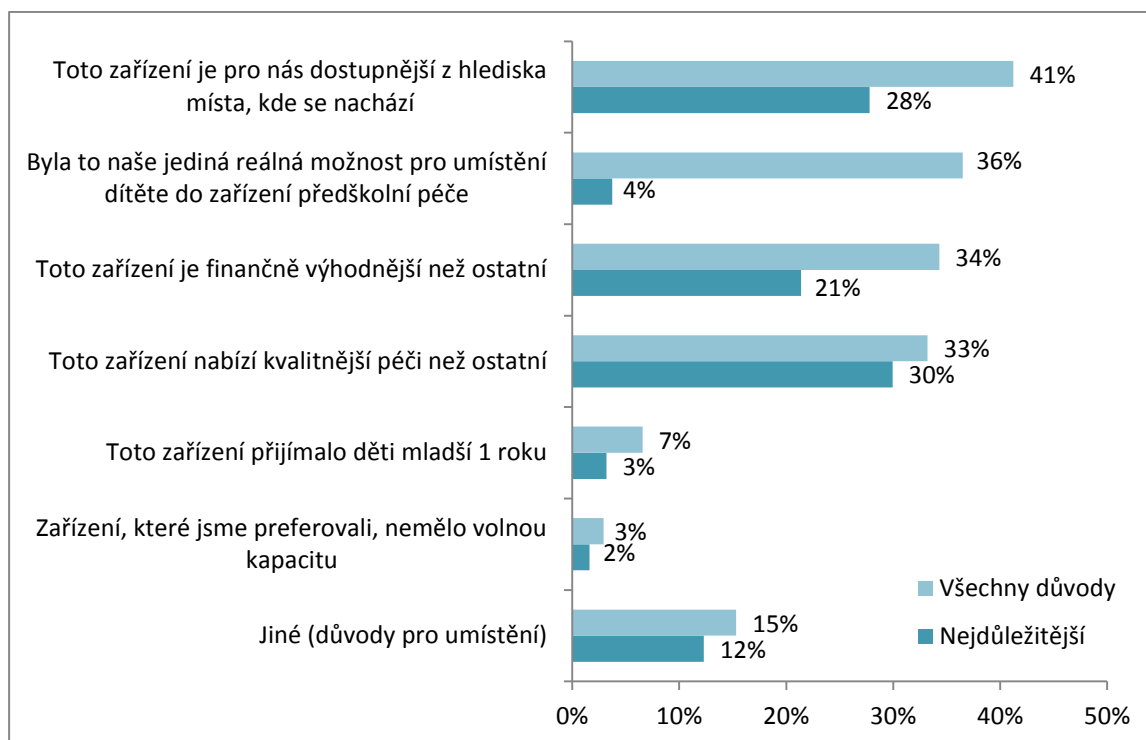

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=287

Rodiče měli uvést jednu nejpravděpodobnější odpověď, jak by zajistili péči o dítě, pokud by neměli možnost využít mikrojesle. Ve třetině případů by péči zajistila matka (34 %), což je nejčastější odpověď. Do jiného zařízení předškolní péče by se snažila dítě umístit zhruba čtvrtina rodičů (24 %). Téměř pětina by svěřila dítě někomu z rodiny (18 %). Placená individuální péče o dítě (např. chůva) je rovněž častěji uváděná než možnost, že by o dítě pečoval otec (13 % oproti 3 %). Rodiče ovšem mohli vybrat pouze jednu odpověď, přičemž péči by mohli zajišťovat i kombinací zmíněných možností.

3.4.5 Důvody pro umístění do mikrojeslí

Graf 56 Důvody pro umístění do konkrétního zařízení – všechny důvody (více možných odpovědí) a nejdůležitější z nich (jedna možná odpověď)

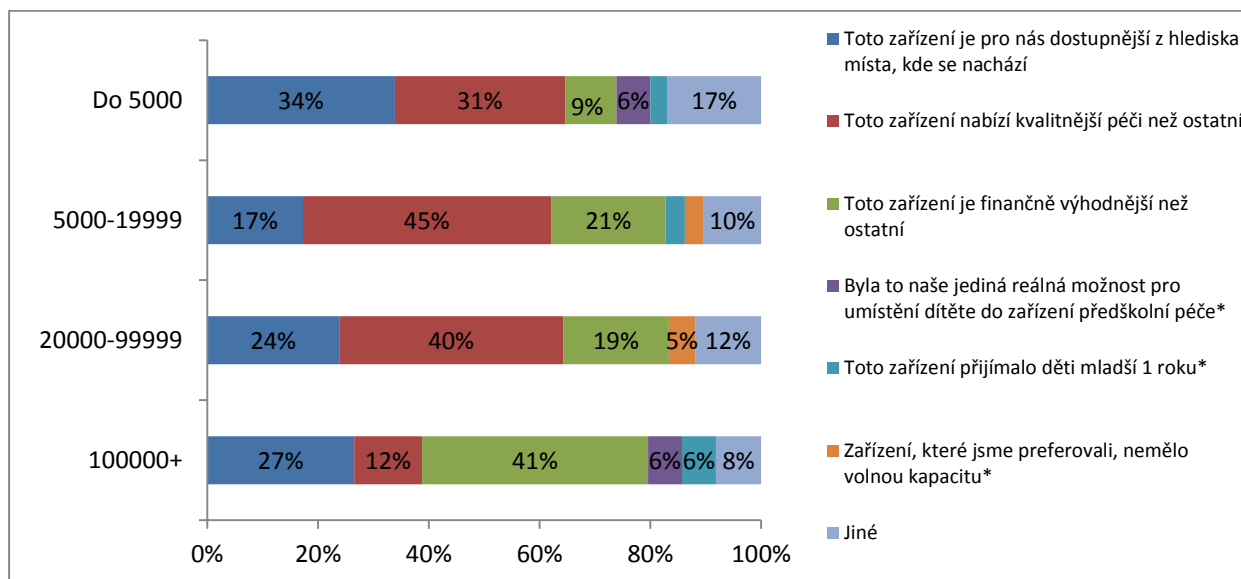

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=287

Rodiče nejdříve vybírali všechny důvody, které je vedli k umístění dítěte do mikrojeslí, a následně měli vybrat pouze jeden nejdůležitější. Pokud mají respondenti zmínit všechny důvody, proč si vybrali konkrétní zařízení, zmiňují nejčastěji dostupnost zařízení z hlediska místa (41 %), zhruba třetina odpovědí poté patřila možnostem, že umístění do zařízení byla jediná reálná možnost dítě umístit (36 %), bylo to finančně výhodné (34 %) a důležitá je rovněž nabídka kvalitní péče (33 %). Když se ovšem podíváme na deklaraci nejdůležitějšího důvodu, možnost, že zařízení byla jediná reálná možnost pro umístění dítěte, uvedla pouze 4 % respondentů. Jako nejdůležitější se jeví spíše nabídka kvalitnější péče než u ostatních zařízení (30 %) a dostupnost zařízení z hlediska místa, kde se nachází (28 %). Pětina respondentů považuje za nejdůležitější finanční výhodnost (21 %).³⁶

³⁶ V kategorii „Jiné důvody“ se objevilo 23 odpovědí, 7x bylo důvodem, že matka bude pracovat v mikrojeslích, 5x byl zmiňován malý kolektiv dětí, 4x předchází dobrá zkušenost se zařízením či doporučení, 2x kontakt dítěte s ostatními dětmi.

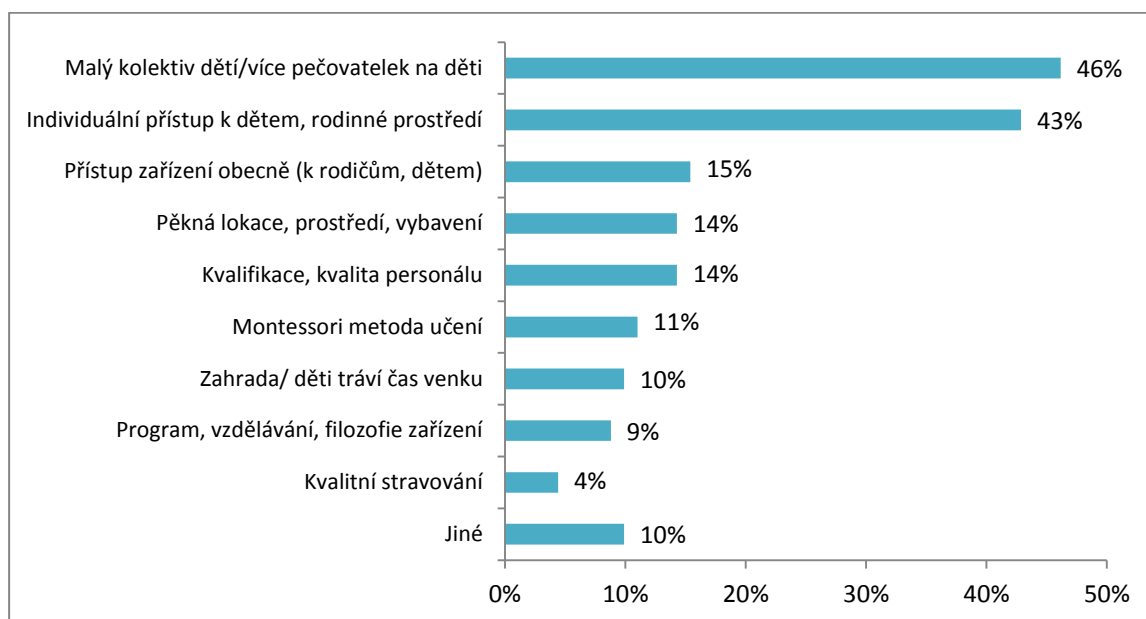
Graf 57 Důvody pro zařazení dítěte do mikrojeslí podle velikosti místa bydliště

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=287 (Pozn.: v grafu jsou zvýrazněné pouze procentuální zastoupení větší nebo rovné 5 %. Možnosti označené hvězdičkou měly velmi nízký počet odpovědí.)

Pokud se podíváme na nejdůležitější důvod pro umístění dítěte do konkrétního zařízení v závislosti na velikosti místa bydliště, ve kterém rodiče žijí, vidíme, že zejména velká města nad 100 000 obyvatel se v odpovědích liší. Rodiče z malých obcí do 5000 obyvatel staví na stejnou úroveň důležitosti pro zařazení dítěte do mikrojeslí jednak dostupnost mikrojeslí z hlediska místa, kde se nachází (34 %), a také kvalitní péči (31 %). V malých a středně velkých obcích se jeví jako nejdůležitější faktor pro umístění kvalitní péče. Jinak je tomu ve velkých městech, kde vystupuje jako nejdůležitější důvod pro umístění dítěte do mikrojeslí finanční výhodnost (uvedlo 41 % rodičů), nabídka kvalitnější péče je naopak upozaděná (12 % rodičů, což je výrazně méně než v menších městech a obcích).

Graf 58 V čem je péče v zařízení kvalitnější než jinde

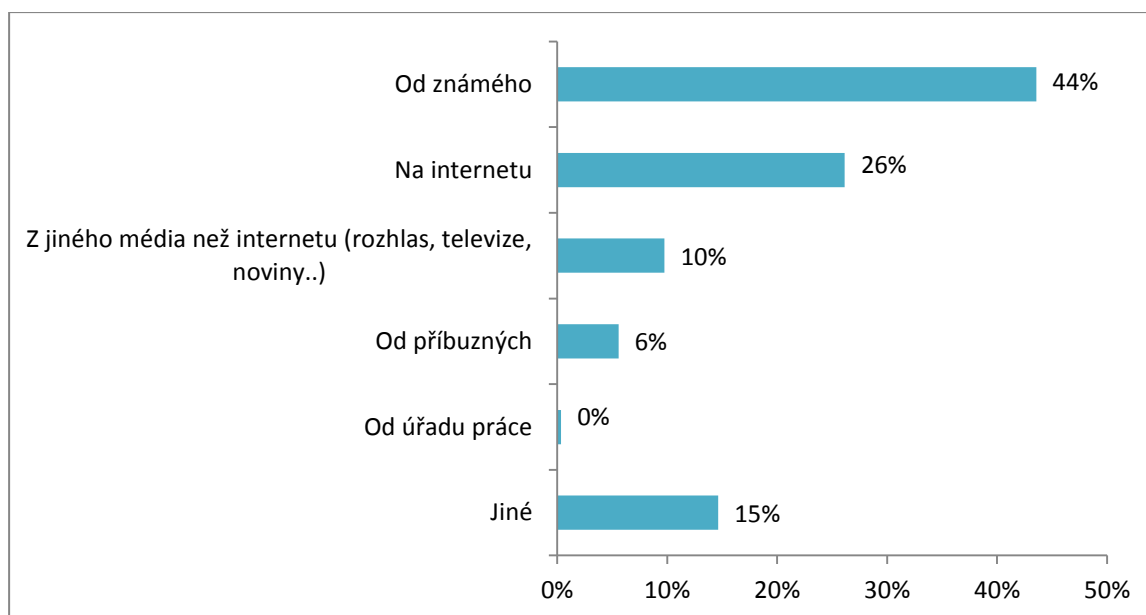

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=91 (ti, co uvedli možnost „Toto zařízení nabízí kvalitnější péči než ostatní“)

Rodiče, kteří si myslí, že konkrétní zařízení poskytuje kvalitnější péči než ostatní, hovoří ve většině případů o výhodě malého kolektivu, kdy se můžou pečovatelky dětem více věnovat (46 %). Péče je dle nich individualizovaná, prostředí je velmi rodinné (43 %).

3.4.6 Informování o zařízení

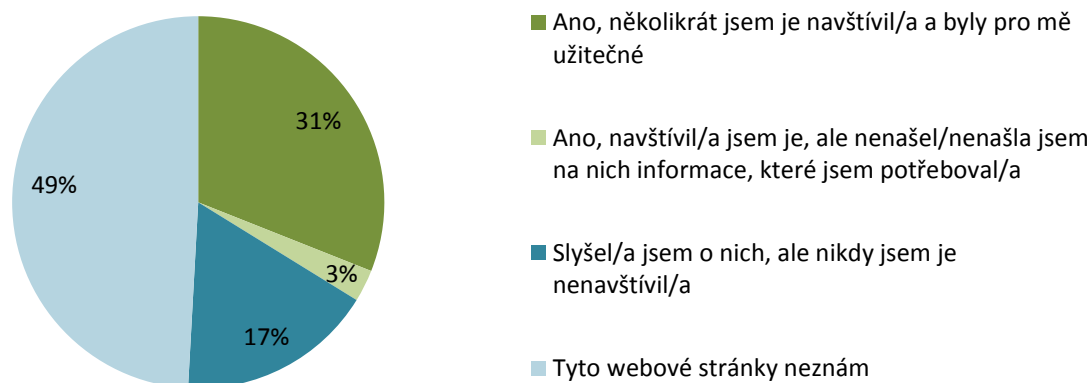
Graf 59 Kde se dověděli o existenci mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=287

Více než dvě pětiny respondentů se o mikrojeslích dověděli od známého (44 %), v odpovědích „Jiné“ se ještě objevilo 7 lidí, kteří se o mikrojeslích dověděli přímo od zaměstnance či zřizovatele mikrojeslí. Čtvrtina lidí poté existenci mikrojeslí objevila na internetu (26 %), dalších 10 % v jiném zdroji informací než internet. Úřad práce v informování nezafungoval, což jistě souvisí s tím, že osob registrovaných na ÚP je v šetření jen minimum. Dále 9 lidí uvedlo v možnosti „Jiné“, že nabídku viděli v jiné instituci, která ji inzerovala, a 7 lidí přímo v provozující organizaci.

Graf 60 Znalost stránek mikrojesle.mpsv.cz

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=287

Stránky zřízené MPSV navštívila zhruba třetina respondentů, naprostá většina je hodnotí jako užitečné (31 % z celkové třetiny oslovených, kteří je navštívili). Téměř polovina respondentů o stránkách vůbec nevěděla (49 %).

3.5 Situace rodičů poté, co jejich dítě zařízení navštěvovalo

3.5.1 Základní informace

Navazující dotazník byl rodičům dětí v mikrojeslích poslán ve dvou vlnách, aby mezi vstupními a následnými údaji byl rozdíl 6 měsíců, který by umožnil zhodnotit první výsledky projektu. Navazující dotazník byl ovšem vyplňován i mimo hromadná rozesílání dotazníků, a to rodiči, kteří mikrojesle opouštěli. U nich může být rozdíl mezi údaji kratší než 6 měsíců, minimální rozestup byl stanoven na 3 měsíce. Mezi respondenty se nacházejí i tací, kteří nevyplňovali vstupní dotazník, pro tyto případy byly v navazujícím dotazníku navíc retrospektivní otázky na dobu před vstupem dítěte do mikrojeslí. Po vyčištění duplicitních odpovědí³⁷ je konečný vzorek pro analýzu 209 respondentů.

Tab. 11 Zastoupení zařízení a respondentů dle krajů – navazující dotazník

	Všechna zařízení		Zúčastněná zařízení		Respondenti	
Hlavní město Praha	8	11 %	4	7 %	9	4 %
Jihočeský kraj	1	1 %	0	0 %	0	0 %
Jihomoravský kraj	10	14 %	9	17 %	27	13 %
Karlovarský kraj	1	1 %	1	2 %	3	1 %
Kraj Vysočina	2	3 %	2	4 %	13	6 %
Královehradecký kraj	3	4 %	3	6 %	10	5 %
Liberecký kraj	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Moravskoslezský kraj	5	7 %	4	7 %	16	8 %
Olomoucký kraj	5	7 %	5	9 %	24	12 %
Pardubický kraj	4	6 %	2	4 %	5	2 %
Plzeňský kraj	2	3 %	0	0 %	0	0 %
Středočeský kraj	10	14 %	9	17 %	41	20 %
Ústecký kraj	6	8 %	6	11 %	31	15 %
Zlínský kraj	15	21 %	9	17 %	28	14 %
Celkem	72	100 %	54	100 %	207	100 %

Z celkového počtu 72 zařízení se jich skrze cílovou skupinu zapojilo 54, tedy 75 %. U dvou případů nebylo možné identifikovat, o jaké konkrétní zařízení se jednalo. Nejvíce odpovědí přišlo z Jihomoravského, Středočeského a Zlínského kraje (shodně 17 %), kde vzniklo také největší množství zařízení (nejvíce ve Zlínském – 15 zařízení, zbylé dva kraje po 10 zařízeních). Distribuce zúčastněných zařízení podle krajů dobře kopíruje reálnou distribuci zařízení v krajích.

Distribuce odpovědí rodičů podle jednotlivých krajů rovněž zhruba odpovídá reálným počtům zařízení v krajích, i když s drobnými odchylkami. Nejvíce respondentů žije ve Středočeském kraji (20 %), nejvíce zařízení ovšem vzniklo ve Zlínském kraji. Právě odpovědi ze Zlínského kraje a také Hl. m. Prahy jsou mírně podhodnocené, naopak odpovědi z Ústeckého a Olomouckého kraje přišlo více v porovnání s podílem zařízení v těchto krajích vzhledem ke všem zařízením v České republice. U dvou rodičů nebylo možné identifikovat, v jakém kraji žijí, proto je součet odpovědí nižší, než finální výběrový vzorek, který byl analyzován.

³⁷ Za duplicitní odpovědi byly považovány ty, u kterých se shodoval název zařízení, datum narození a iniciály dítěte. Pokud se objevila shoda v rámci dvou vln (tedy rodič vyplňoval navazující dotazník ve vlně A i B), bylo ponecháno pozdější vyplnění.

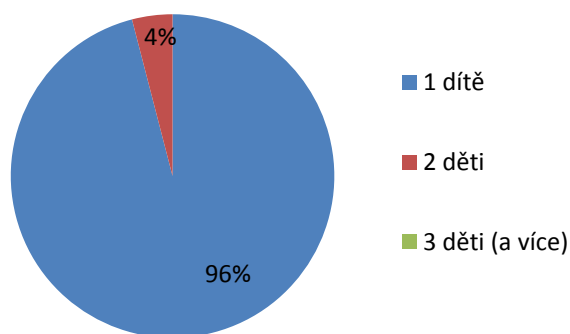
Tab. 12 Zastoupení zařízení a respondentů dle počtu obyvatel (sídla mikrojeslí či bydliště respondentů) – následný dotazník

	Všechna zařízení		Zúčastněná zařízení		Respondenti	
Do 5000 obyvatel	20	28 %	15	28 %	73	35 %
5000-19 999 obyvatel	17	24 %	16	30 %	63	30 %
20 000-99 999 obyvatel	18	25 %	13	24 %	42	20 %
100 000 a více obyvatel	17	24 %	10	19 %	29	14 %
Celkem	72	100 %	54	100 %	207	100 %

Stejně jako u dat ze vstupního dotazníku, i zde jsou zastoupené mikrojesle ze sídel všech velikostí. Nejvíce rodičů, kteří se zúčastnili výzkumu, žije v malých obcích do 5000 obyvatel (35 %), tento podíl je oproti základnímu souboru mírně nadhodnocený. Naopak nejméně rodičů žije ve velkých městech se 100 000 a více obyvateli (14 %), jejich zastoupení je o něco nižší než podíl zařízení ve velkých městech.

3.5.2 Bližší specifikace dětí v mikrojeslích po nástupu

Graf 61 Kolik dětí umístila rodina do mikrojeslí

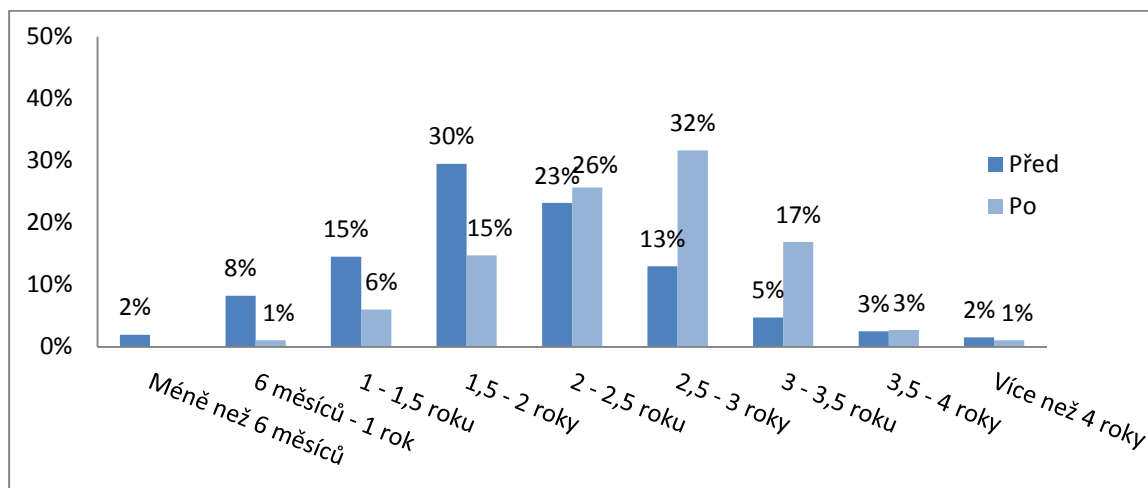

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=196³⁸

Oslovení rodiče mají v mikrojeslích většinou jen jedno dítě (96 %), v malém počtu případů i dvě děti (4 %).

³⁸ 13 respondentů deklarovalo, že už nemají v mikrojeslích žádné dítě. Tato skutečnost mohla nastat, protože navazující dotazníky byly posílány i rodičům, kteří s dítětem z mikrojeslí odcházeli/odešli.

Graf 62 Věk dětí v mikrojeslích ve vstupním/návazném dotazníku (1 dítě v mikrojeslích)³⁹

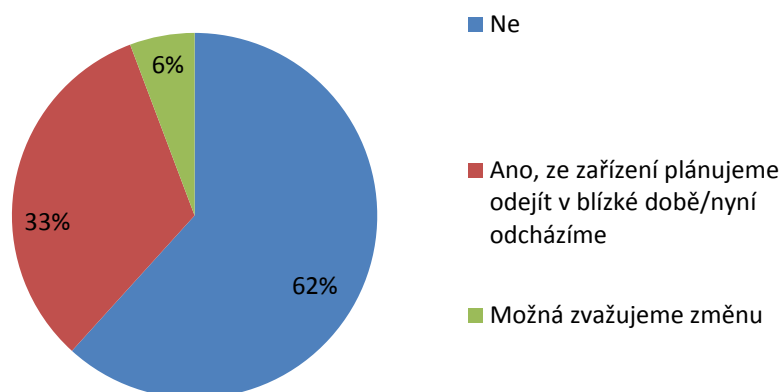
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče vstupní dotazník A+B, N=272 a Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=183

Zatímco průměrný věk dětí uvedený ve vstupním dotazníku je 2 roky, průměrný věk dětí v navazujícím šetření se zvedá na 2,5 roku. Posun se dá částečně vysvětlit tím, že někteří rodiče vyplnili jak vstupní, tak navazující dotazník, v čase mezi oběma dotazníky se tedy věk jejich dětí zvýšil (jedná se o 95 respondentů).

Nejpočetnější kategorií je v navazujícím šetření ta s dětmi ve věku 2,5 – 3 roky (32 %), čtvrtina dětí je poté mezi 2 až 2,5 lety (26 %). Ve vstupních datech bylo nejvíce dětí mezi 1,5 rokem a 2 lety (30 %). Věkový posun je částečně vysvětlitelný tím, že ve vzorku je 95 osob, které vyplňovaly oba dotazníky (vstupní i navazující), věk jejich dětí se tedy s odstupem času zvýšil.

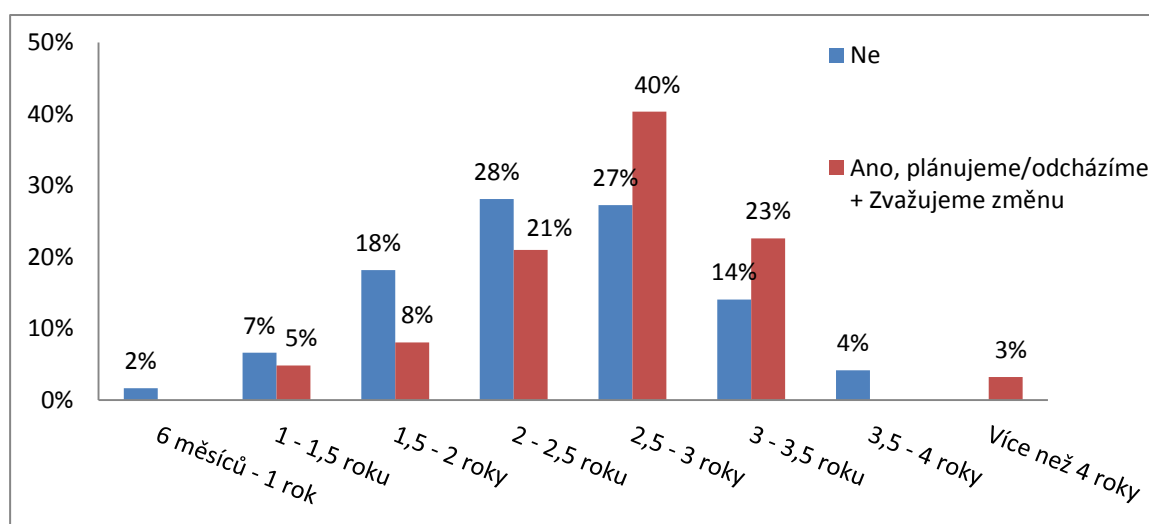
³⁹ V grafu se objevují děti, které by kvůli věku neměly být do mikrojeslí přijaty. U vstupního i navazujícího dotazníku jsou to děti v kategorii „Méně než 6 měsíců“, u navazujícího dotazníku jsou v kategorii „Více než 4 roky“ dvě děti, kterým je 5 let a více. U vstupních i navazujících dat byl věk počítán následně, a to z data narození dítěte a data vstupu do mikrojeslí (u vstupních dat) a data vyplnění dotazníku (navazujících dat). Je možné, že rodiče špatně vyplnili datum vstupu dítěte do mikrojeslí, případně i datum jeho narození, takže výsledný výpočet udává chybu. Věky mimo stanovené hranice nebyly zahrnuty do výpočtu průměrných věků.

Graf 63 Plánovaný odchod dítěte ze zařízení

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=209

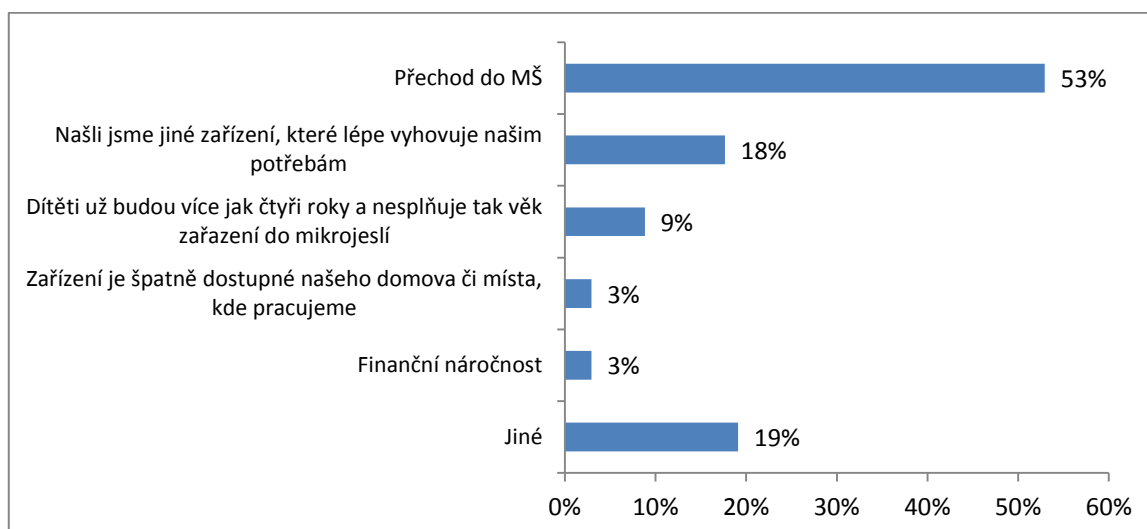
Graf 64 Plánovaný odchod dítěte ze zařízení dle věku

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=183

Tři pětiny oslovených rodičů deklaruje, že odcházet s dítětem ze zařízení neplánuje (62 %), zbylá část z nich odchod buď plánuje, odchází, anebo uvažuje o změně. Pokud se podíváme na distribuci odpovědí podle věku dítěte (Graf 64), kde jsme si pro zjednodušení interpretace spojili kategorie „Ano, ze zařízení plánujeme odejít v blízké době/ nyní odcházíme“ a „Možná zvažujeme změnu“, nejvíce rodičů začíná uvažovat o odchodu ze zařízení ve věkové kategorii 2,5 – 3 roky (40 %), další pětina poté ve věku 2 – 2,5 roku (21 %) a 3 – 3,5 roku dítěte (23 %).

Graf 65 Důvod pro odchod ze zařízení

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=68 (ti, co plánují odejít ze zařízení, anebo odcházejí)

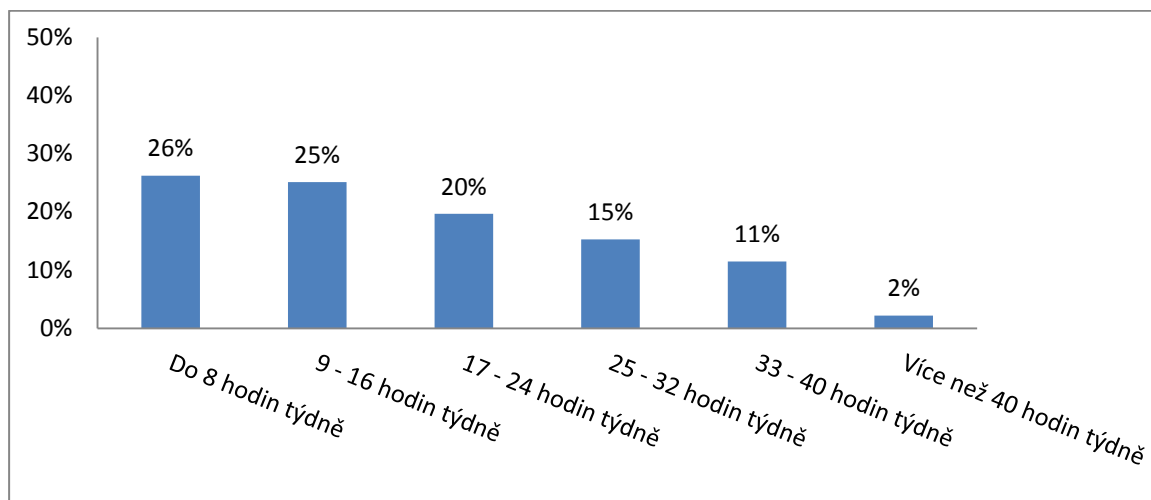
Mezi nejčastější důvody pro odchod se řadí, že dítě přechází do mateřské školy (53 % odpovědí). Tato možnost se nejčastěji vyskytovala v kategorii „Jiné“, ke které rodiče psali komentáře, zde jsou dva z nich doplňující zjištění:

„Nastupuje do MŠ k sestře, lepší logistika při zajištění docházky dětí.“

„Dítěti je více než 3 roky a pro jeho rozvoj je lepší, aby navštěvovalo již školku.“

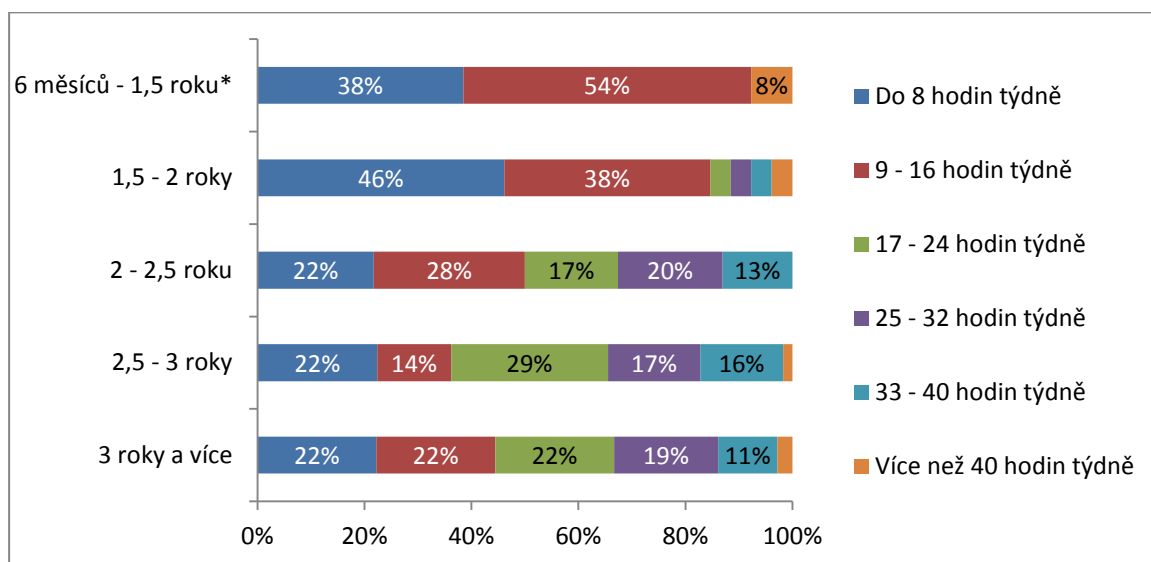
Tento důvod pro odchod zvolilo 5 rodičů, kteří mají dítě do 2,5 roku věku a 21 rodičů, jejichž dítě už věk 2,5 roku překročilo, což poukazuje na to, že zhruba od 2,5 let věku dítěte rodiče začínají o přechodu do MŠ ve větší míře uvažovat.

Graf 66 Týdenní docházka dětí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=183

Graf 67 Týdenní docházka dětí podle věku

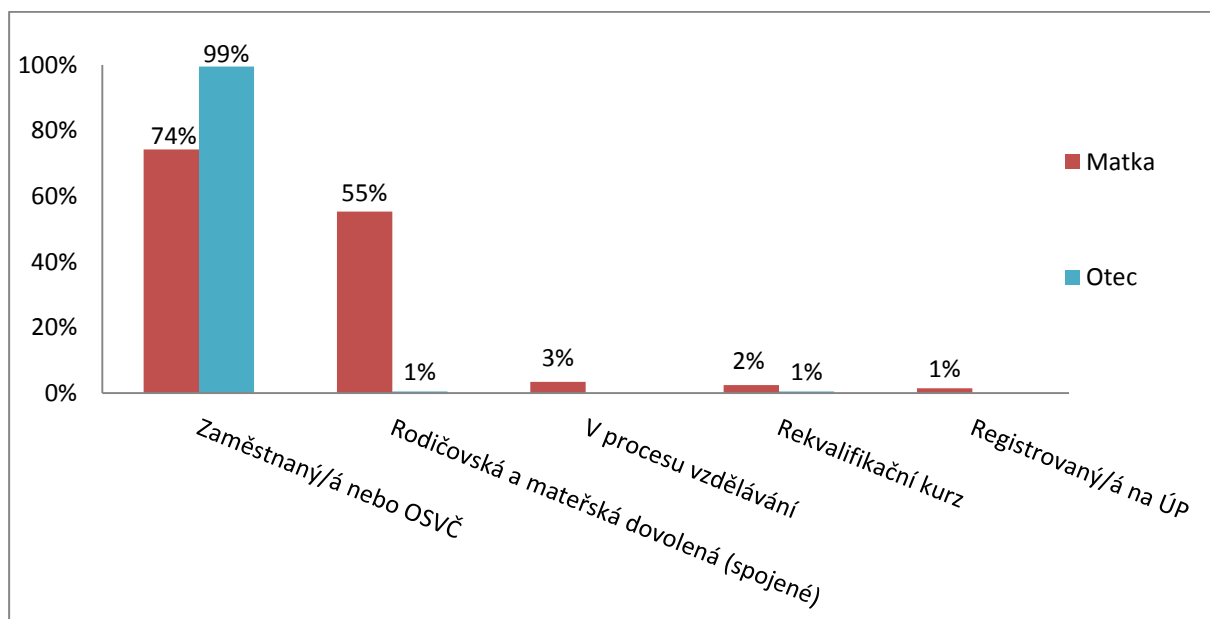

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=179 (Pozn.: v grafu jsou zvýrazněné pouze procentuální zastoupení větší nebo rovné 5 %. Možnosti označené hvězdičkou měly velmi nízký počet odpovědí.)

Dá se říci, že děti v mikrojeslích spíše netráví většinu týdne, zhruba polovina z nich dochází do dvou celých dnů docházky (do 16 hodin týdně je to 51 %). V průměru děti docházejí do mikrojeslí na 19 hodin týdně, mediánová hodnota je o něco nižší, a to 16 hodin týdně. Docházka dítěte samozřejmě záleží na jeho věku (Graf 67). Děti do dvou let jsou nejčastěji v mikrojeslích maximálně dva celé pracovní dny (tedy do 16 hodin týdně, u dětí mezi 1,5 a 2 lety je to 84 %, u dětí do 1,5 roku je to 92 %, zde je ovšem velmi málo odpovědí). Zhruba od dvou let věku jsou děti v mikrojeslích i víc než dva celé pracovní dny a docházka se s rostoucím věkem tolik nemění.

3.5.3 Pracovní uplatnění rodičů v době, kdy jejich dítě navštěvovalo zařízení

Graf 68 Situace rodiče po vstupu dítěte do mikrojeslí (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N (ženy) = 206; N (muži) = 192

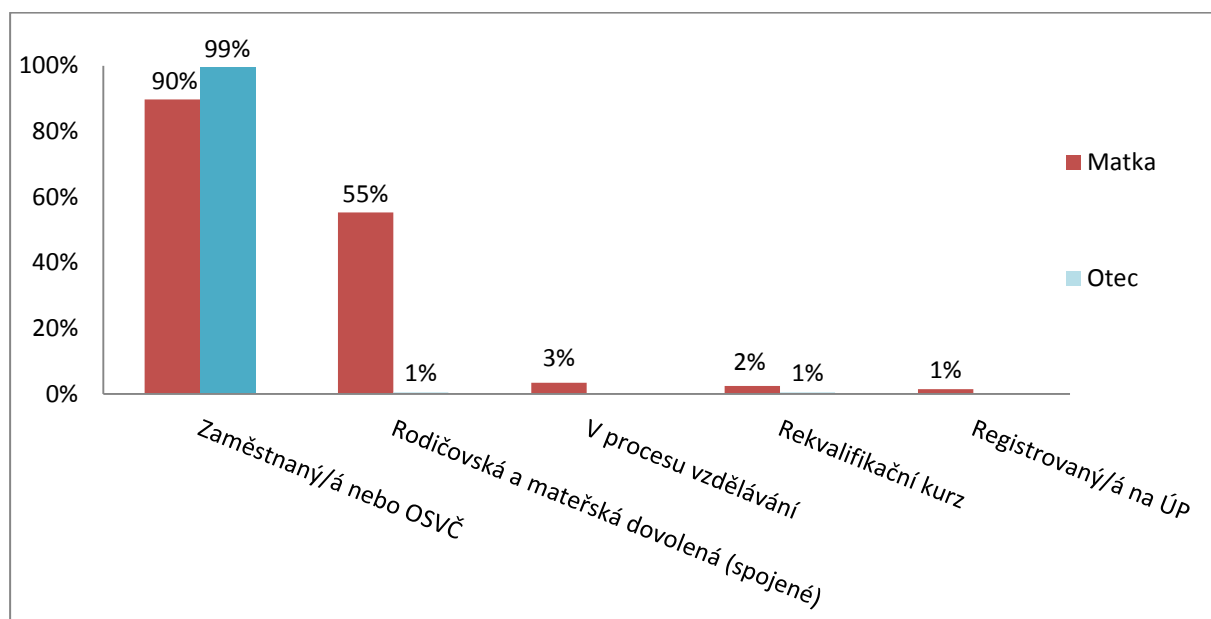
Stejně jako u výsledků ze vstupních dat, i zde byla provedena křížová kontrola kombinace odpovědí, zda je rodič momentálně zaměstnán, jakou deklaruje týdenní pracovní dobu a čistý měsíční příjem. Jak u matek, tak u otců byly objeveny případy nekonzistentních odpovědí, které byly z další analýzy vyřazeny.⁴⁰ Někteří z rodičů, kteří deklarovali, že matka není zaměstnaná, zároveň uvedli její týdenní pracovní dobu a čistý měsíční příjem rozdílné od nuly.⁴¹

Pokud se budeme řídit čistě deklarací respondentů, což ukazuje Graf 68, vidíme, že téměř tři čtvrtiny žen jsou po umístění dítěte do mikrojeslí zaměstnané či pracují jako OSVČ (74 %) a větší polovina je stále na rodičovské dovolené (55 %). Další možnosti jsou spíše výjimečné.

⁴⁰ Jedná se o 3 případy u matek a 4 případy u otců.

⁴¹ Jedná se o 32 případů.

Graf 69 Situace rodiče po vstupu dítěte do mikrojeslí (více možných odpovědí) – úprava podle křížové kontroly souvisejících otázek (týdenní pracovní doba, měsíční příjem z výdělečné činnosti)

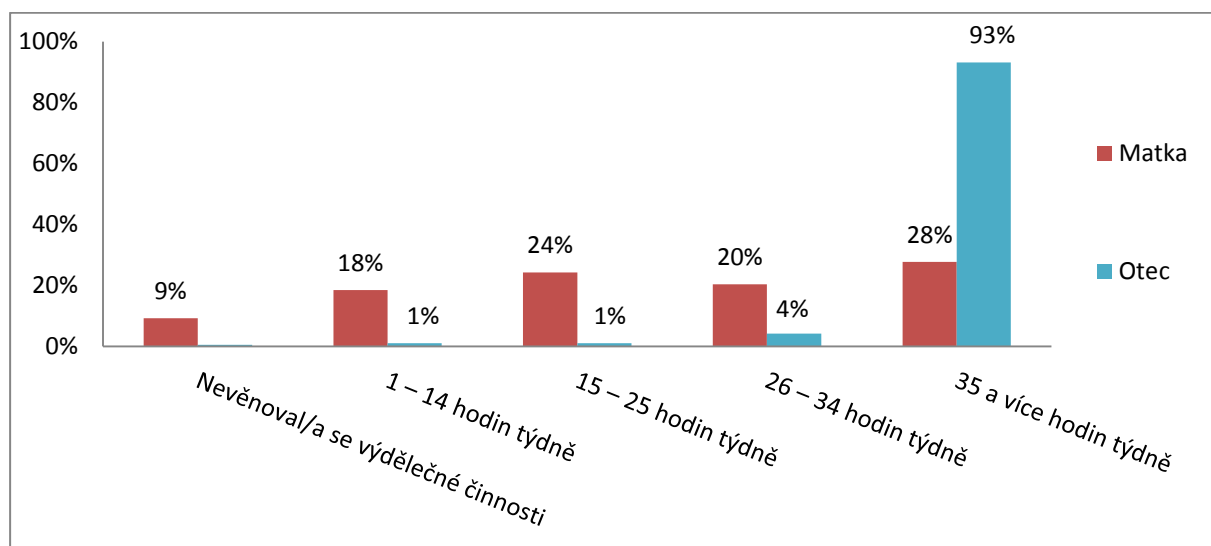

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N (ženy) = 206; N (muži) = 192

Pokud ale budeme počítat s tím, že ženy, které uvedly týdenní pracovní dobu a čistý měsíční příjem odlišný od nuly, také pracují, i když neoznaly, že jsou zaměstnané či podnikají, vyrostle podíl žen zapojených na trhu práce na 90 %, což ukazuje Graf 69.

Následující otázky na týdenní pracovní dobu (Graf 70 a Graf 71) a měsíční příjem z výdělečné činnosti (Graf 72 a Graf 73) byly položeny všem, ať rodič pracoval nebo nikoliv. Při prezentaci výsledků zmíněných dvou proměnných jsme zahrnuli i ženy, které deklarovaly, že jsou pouze na rodičovské dovolené bez zaměstnání, ale jejich odpovědi na týdenní pracovní dobu a měsíční příjem nebyla možnost „Matka se v tomto období nevěnovala žádné výdělečné činnosti“. Vycházíme tedy z výsledků, které ukazuje Graf 69.

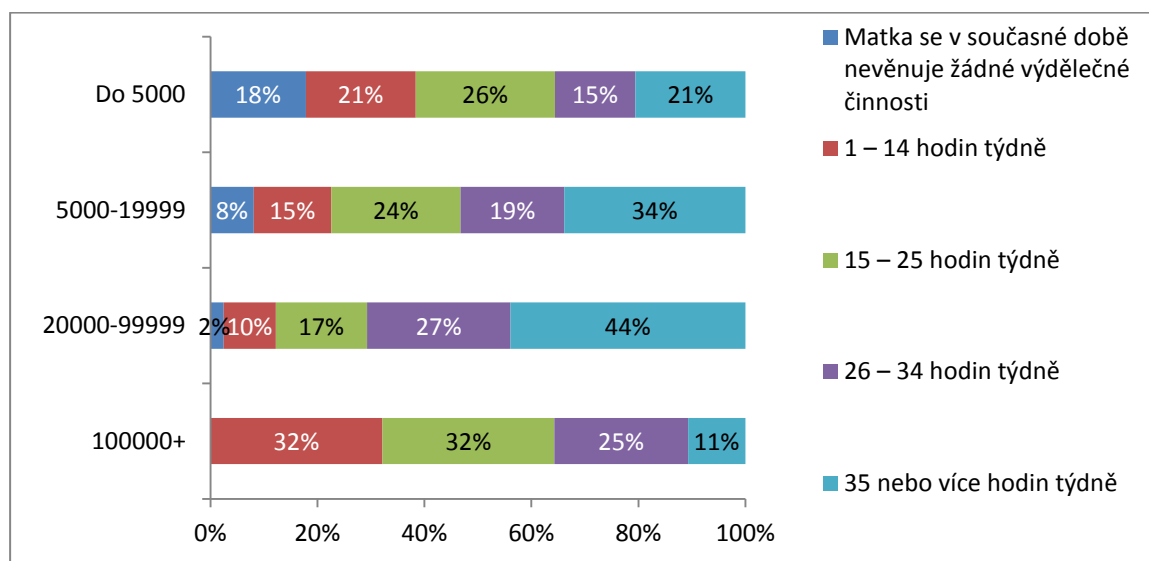
Graf 70 Počet odpracovaných hodin týdně po nástupu dítěte do mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N (ženy) = 206; N (muži) = 192

Pouze 9 % žen v navazujícím dotazníku deklarovalo, že se nevěnovaly výdělečné činnosti, což je možné s ohledem na fakt, že navazující dotazníky byly vyplňovány i rodiči, jejichž dítě z mikrojeslí odcházelo (např. rodiče, kteří ztratili na službu nárok a jiné důvody), a zároveň 6 % žen dříve uvedlo, že jsou v procesu vzdělávání, rekvalifikaci či registrovány na ÚP. Týdenní pracovní doba je u žen vcelku rovnoměrně rozvrstvená, největší procento žen pracuje 35 hodin týdně a více (28 %). Muži svou pracovní dobu příliš nezkracují, celý nebo téměř celý úvazek (35 hodin a více) využívá 93 % z nich.

Graf 71 Počet odpracovaných hodin týdně po nástupu dítěte do mikrojeslí (matka) a velikost místa bydliště

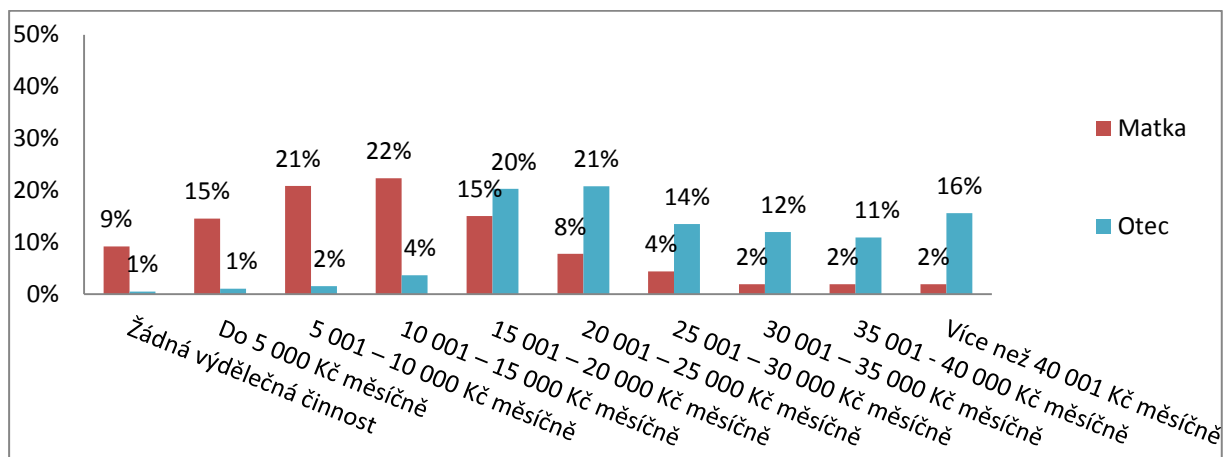

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N (ženy) = 204

Rozdíly v týdenní pracovní době oslovených respondentek lze vidět při srovnání velikosti míst, kde rodina bydlí.⁴² Žen, které se nevěnují žádné výdělečné činnosti, je v malých obcích do 5000 obyvatel nejvíce ze všech velikostních stupňů měst (18 %), je zde ovšem i pětina žen (21 %), které se vracejí na celý či skoro celý úvazek (35 hodin a více). Nejvíce žen pracujících na celý či skoro celý úvazek je ve větších městech s 20 000 – 99 999 obyvateli (44 %), třetina jich je i v menších městech s 5000 – 19 999 obyvateli (34 %). Ženy z velkých měst s milionem obyvatel a více se naopak na celý či skoro celý úvazek vracejí mnohem méně – je jich pouze 11 %. Častěji se vracejí na kratší úvazky, což lze částečně vysvětlit tím, že ve velkých městech může být nabídka zkrácených úvazků větší, ženy tedy nemusejí do práce hned na celý úvazek.

⁴² χ^2 test: p-hodnota=0,005.

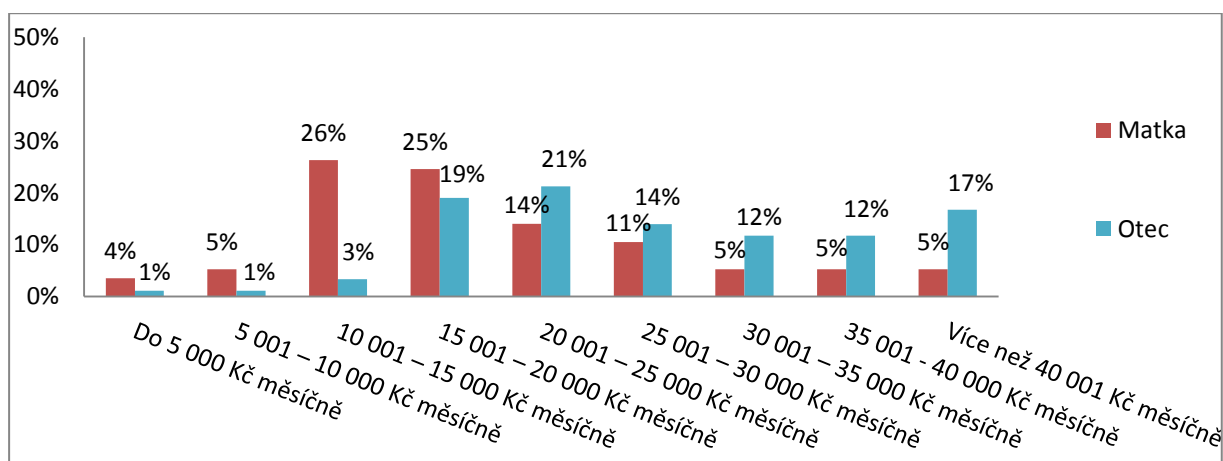
Graf 72 Čistý měsíční příjem po vstupu dítěte do mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N (ženy) = 206; N (muži) = 192

Ženy se platově mužům nevyrovnají ani po umístění dítěte do mikrojeslí, což ovšem logicky plyne z toho, že ženy si častěji svoje pracovní úvazky krátí, zatímco muži většinou pracují celou týdenní pracovní dobu (93 % oslovených respondentů pracuje 35 hodin týdně a více). Ženy po umístění dítěte berou nejčastěji mezi 5 001 – 10 000 Kč měsíčně (21 %), ještě větší procento poté mezi 10 001 a 15 000 Kč měsíčně (22 %), přičemž od této částky jejich podíl začíná klesat. Distribuce platu u mužů naopak začíná dramaticky růst na hodnotě 15 001 až 20 000 Kč měsíčně (pětina mužů) a pohybuje se spíše ve vyšších platových ohodnoceních.

Graf 73 Čistý měsíční příjem po vstupu dítěte do mikrojeslí – rodiče, kteří pracují 35 hodin týdně a více⁴³

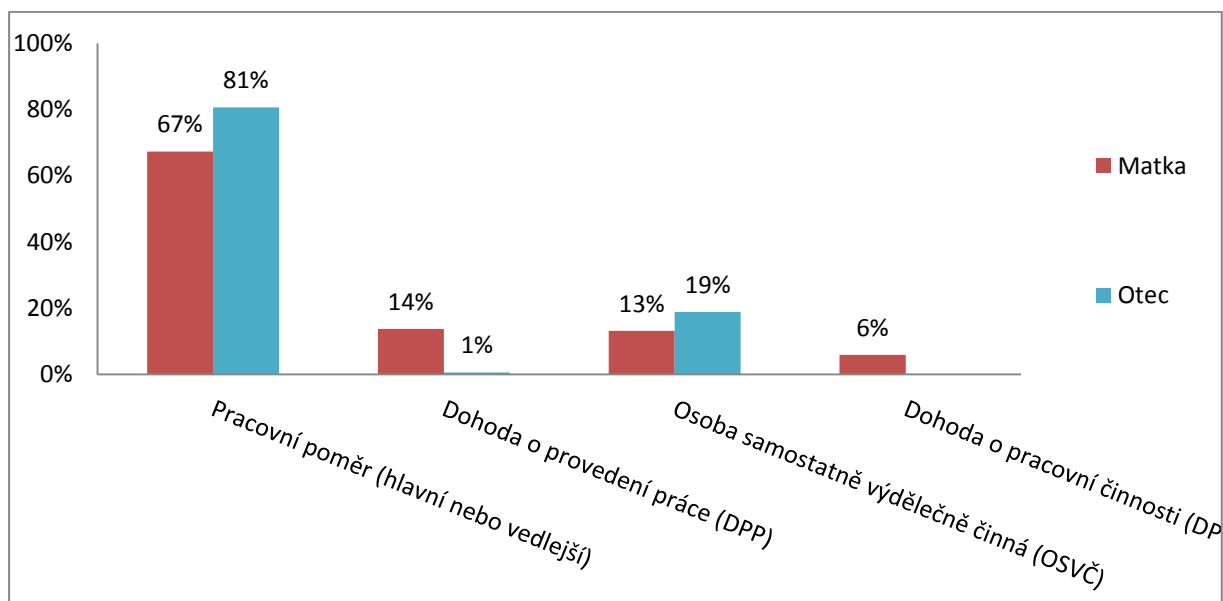
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N (ženy) = 57; N (muži) = 179

Graf 73 ukazuje čistý měsíční příjem žen a mužů, kteří pracují 35 hodin týdně a více, tedy skoro celou nebo celou týdenní pracovní dobu. Žen je v tomto případě o dost méně než mužů, protože si častěji krátí úvazky. Nicméně i tak se ukazuje, že i když ženy a muži pracují stejný počet hodin, ženy stále

⁴³ Vzhledem k tomu, že v roce 2017 činila minimální mzda za pracovní dobu 40 hodin týdně 11 000 Kč hrubého, deklarovaný čistý příjem do 5000 Kč při úvazku 35 hodin a více je nejspíš chybný. Jedná se ovšem pouze o 4 % případů u matek a 1 % případů u otců.

berou méně. Nejčastěji se pohybují mezi 10 001 až 30 000 Kč měsíčně (75 %), muži spíše od 15 001 Kč měsíčně a výše (94 % z nich).

Graf 74 Typ pracovní činnosti pracujících rodičů po nástupu dítěte do mikrojeslí

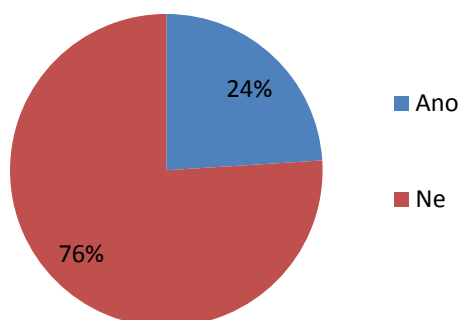

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N (pracující ženy) = 153; N (pracující muži) = 191

Na typ pracovní činnosti byli tázáni pouze respondenti, kteří uvedli, že jsou zaměstnaní či pracují jako OSVČ. Největší podíl matek zapojených na trh práce pracuje v hlavním či vedlejším poměru (67 %), menší podíl poté využívá flexibilnější formu práce na DPP (14 %), podobné množství i podniká jako OSVČ (13 %). Muži se ve většině vešli do 2 kategorií – největší podíl jich pracuje v hlavním či vedlejším pracovním poměru (81 %), anebo podnikají (19 %). Jak bylo řečeno výše, většina z nich pracuje 35 hodin týdně a více (93 %), svou pracovní dobu tedy příliš nezkracují, což se ukázalo už ve výsledcích ze vstupního dotazníku (35 hodin týdně a více pracovalo 90 % mužů). Péče o dítě (děti) tedy stále náleží spíše matce.

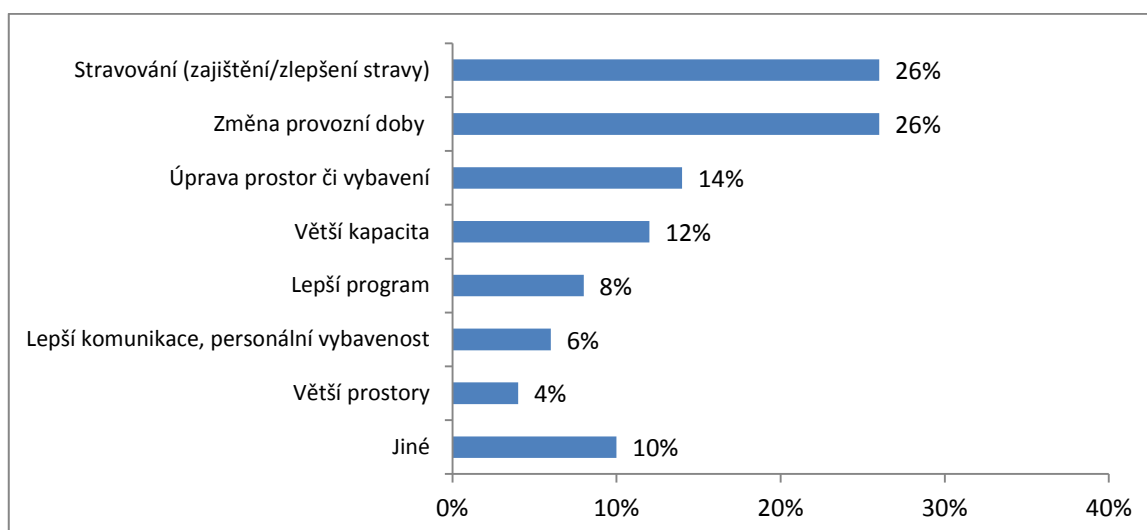
3.5.4 Spokojenost rodičů se zařízením

Graf 75 Uvítali by změnu v zajištění mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=209

Graf 76 Jaké změny by uvítali

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=50 (ti, co zaškrtnuli, že by uvítali nějakou změnu v zajištění mikrojeslí)

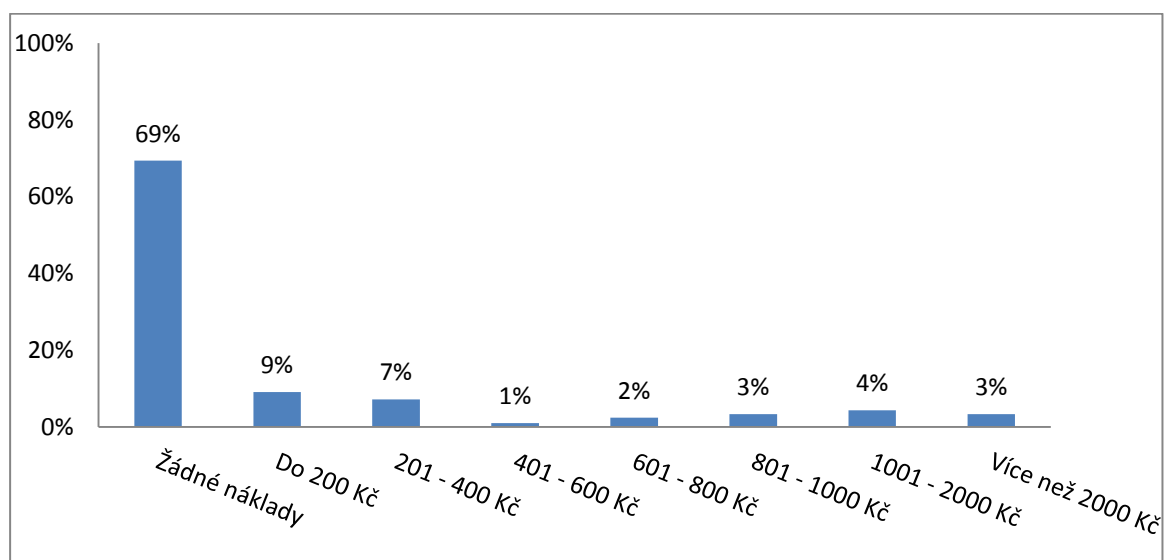
Tři čtvrtiny respondentů (76 %) jsou s provozem mikrojeslí natolik spokojeni, že nepožadují žádnou změnu. Čtvrtina respondentů nějaký námět na zlepšení našla (24 %), v otevřených otázkách se nejčastěji objevovaly komentáře spojené se stravováním (zlepšení či vůbec zajištění stravování 26 % odpovědí) a také se změnou provozní doby (dřívější otevření či naopak pozdější zavírací doba 26 % odpovědí). V menší míře se objevovaly komentáře k úpravě a vybavení prostor (7 zmínek, tedy 14 % odpovědí) či navýšení kapacity zařízení, která je nedostačující (6 zmínek, tedy 12 % odpovědí).

Tab. 13 Zajištění stravování v zařízení a zájem o něj

	Nabízí zařízení zajištění stravy?	Využívají možnost? <i>(Pokud zařízení stravu nabízí)</i>	Pokud by byla možnost, využili by? <i>(Pokud zařízení stravu nenabízí)</i>
Ano	69 %	77 %	86 %
Ne	31 %	23 %	14 %
Celkem (N)	209	144	65

Stravování zajišťuje zařízení u 69 % respondentů, 77 % z nich ho také využívá. Ti, co možnost stravování v zařízení nemají, by ho v 86 % uvítali. Průměrný poplatek za stravování u rodičů, kteří ho využívají, činí 559 Kč. Výše poplatků je ovšem značně rozdílná, pohybuje se od 20 Kč do 1740 Kč. To je bohužel způsobeno špatně položenou otázkou, kde nebylo vymezeno, za jaké časové období mají rodiče poplatek uvést.

Graf 77 Měsíční náklady na pobyt dítěte/děti v mikrojeslích

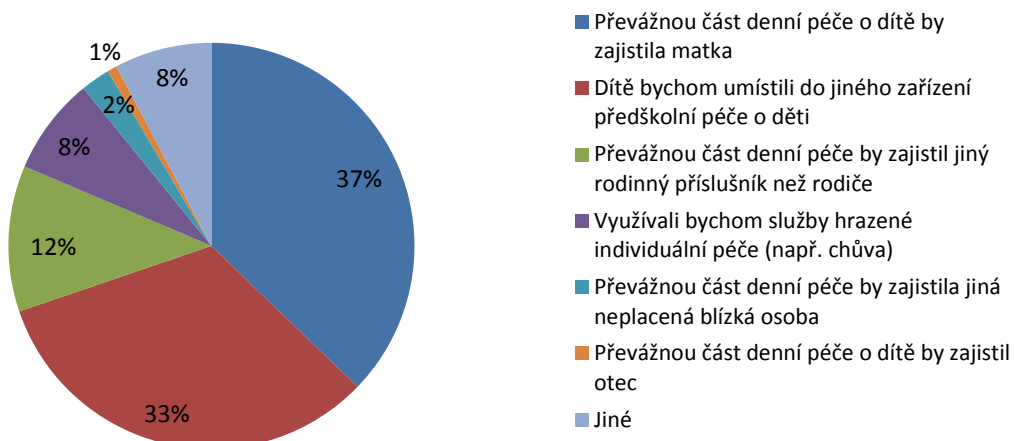
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=209

Rodiče uváděli také měsíční náklady na pobyt dítěte při odečtení stravného. Většina rodičů uvedla, že neplatí žádný poplatek za pobyt (69 %), v některých případech se ale rodiče podílejí na provozu zařízení.⁴⁴ Výše těchto výdajů je značně variabilní, 16 % rodičů uvedlo, že platí do 400 Kč měsíčně, 7 % rodičů poté přispívá více než 1000 Kč měsíčně.

⁴⁴ Rodiče deklarovali, že platí poplatek za pobyt dítěte, ve 24 zařízeních. Ve 14 zařízeních byly odpovědi rodičů nekonzistentní, tedy někteří rodiče ve stejném zařízení odpovídali, že poplatky neplatí žádné a zároveň někteří rodiče uváděli, že poplatky platí. U 7 zařízení se navíc jednalo o jedinou odpověď, kdy bylo deklarováno, že poplatek za pobyt je vybírán.

3.5.5 Rozdělení péče o předškolní děti mezi muži a ženami

Graf 78 Způsob zajištění péče o dítě, kdyby nebyly k dispozici mikrojesle

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=129 (ti, co neplánují odejít ze zařízení)

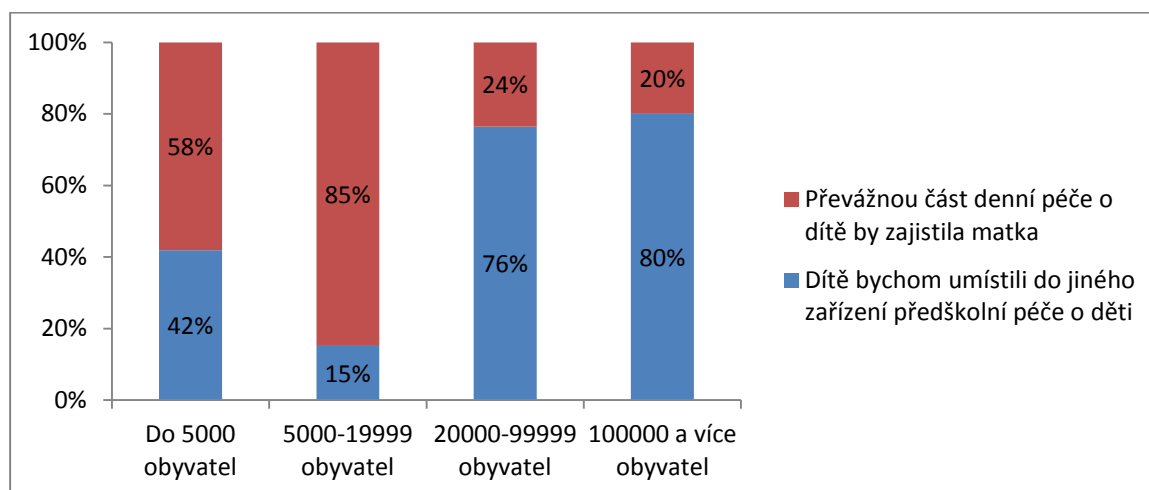
Graf 79 Co by znamenala situace, kdy by péče o dítě musela být zajištěna jinak (více možných odpovědí)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=129 (ti, co neplánují odejít ze zařízení)

Rodiče, kteří neplánují odejít za zařízení, odpovídali na otázku, jak by zajistili péči o dítě, kdyby neměli k dispozici mikrojesle. Stále platí, že nejčastěji volenou možností je, že by převážnou část denní péče o dítě převzala matka (37 %), což byla nejčastější možnost i ve výsledcích ze vstupního dotazníku (zvolilo jí 34 % respondentů). Druhou nejčastější alternativou je, že by se rodiče snažili najít jiné zařízení předškolní péče, což zvolila třetina z nich (33 %). Ostatní možnosti jsou už voleny výrazně méně, včetně toho, že péči by zajistil otec dítěte (pouze 1 % odpovědí). Analogicky s tím by nejčastěji došlo k ovlivnění pracovní doby matky (viz Graf 79 66 % případů) a zkomplikovalo by se sladění rodinného a pracovního života (65 % případů). Pro více než polovinu respondentů by to zvýšilo i finanční zátěž rodiny (51 %).

Graf 80 Způsob zajištění péče o dítě, kdyby nebyly mikrojesle (dvě nejčastější odpovědi) a velikost místa bydliště rodičů

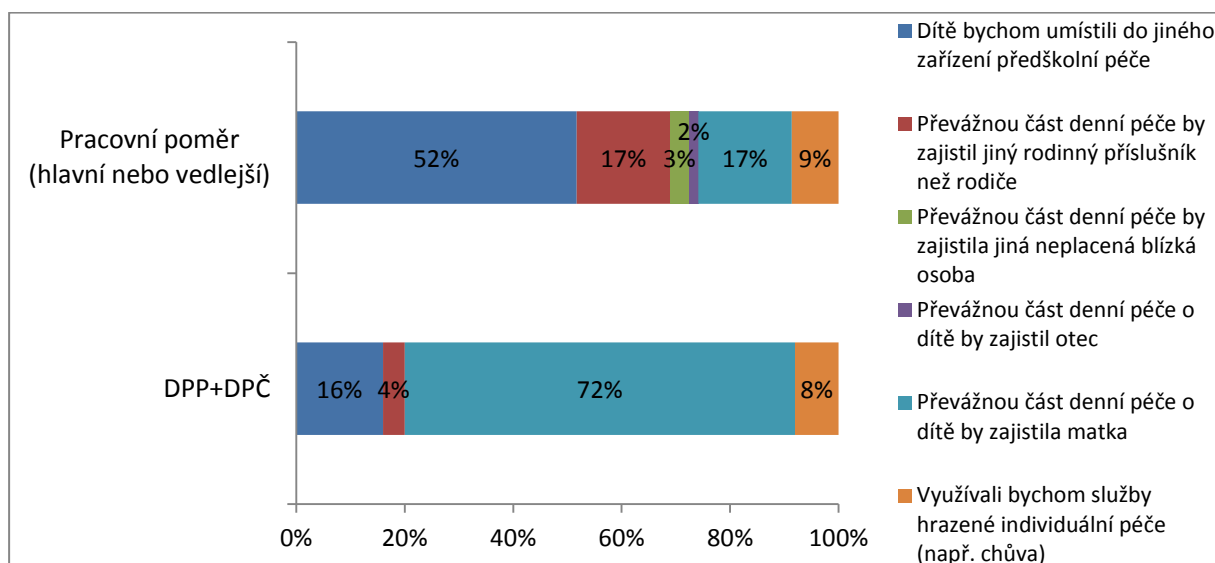
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=89 (ti, co zvolili dané nejpočetnější možnosti)

Dvě nejčastější odpovědi na způsob zajištění péče o dítě mimo mikrojesle vlastně představují dvě dichotomické strategie pro ženy – buď upozadí práci kvůli péči o dítě, anebo zkusí najít za mikrojesle náhradu, aby mohly dále pracovat tak, jak chtějí.⁴⁵ V malých obcích do 5000 obyvatel převažuje strategie, že by matka zajistila péči o dítě (58 % odpovědí), ovšem ne tak výrazně, jako u menších měst, kde by matka zajistila péči ve většině případů (85 %). U středně velkých a velkých měst naopak převažuje strategie, že by rodiče hledali alternativní zařízení péče (76 % u středně velkých a 80 % u velkých měst), což může souviset se širší možností takové zařízení najít.⁴⁶ Kvůli menšímu vzorku respondentů je ovšem nutné počítat s tím, že výsledky jsou spíše orientační.

⁴⁵ Tyto dvě odpovědi měly jako jediné dostatečný počet respondentů na další třídění přes 4 kategorie velikosti místa bydliště, proto jsou zbylé možnosti z další analýzy vyloučeny.

⁴⁶ Rozdíly prokázány χ^2 testem: p-hodnota=0,00

Graf 81 Způsob zajištění péče o dítě, kdyby nebyly mikrojesle a typ pracovního úvazku matky (DPP+DPČ či hlavní/ vedlejší pracovní poměr)⁴⁷

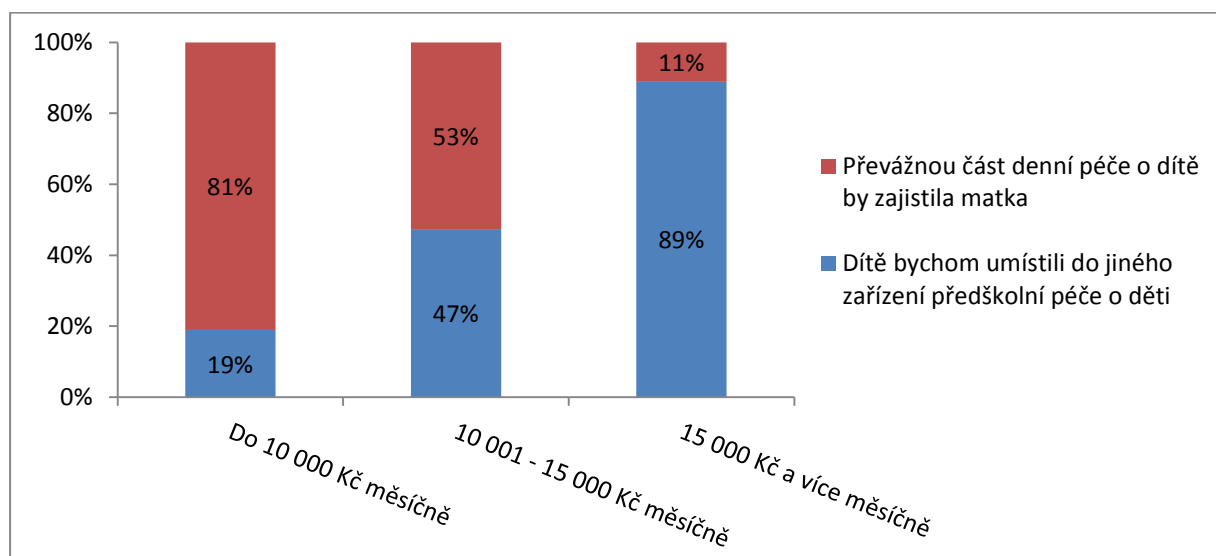
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=83 (ti, co pracují v hlavním či vedlejším pracovním poměru, N=58, nebo na DPP/DPČ, N=25 – nízký počet respondentů)

Volba strategie péče o dítě závisí také na tom, jaký typ pracovního úvazku si žena zvolí. Z důvodu nízkého počtu respondentů srovnáváme pouze dvě kategorie typu pracovního úvazku, a to hlavní či vedlejší pracovní poměr a flexibilnější formy úvazku na DPP či DPČ. Znovu se ukazuje, že rodiče by nejčastěji volili dvě strategie péče o dítě – buď by se snažili dítě umístit do jiného zařízení předškolní péče, což je častá strategie u žen zaměstnaných v hlavním či vedlejším pracovním poměru (tuto možnost zvolilo 52 % z nich), anebo by zajistily péči o dítě ony samy, což je nejčastější varianta u žen zaměstnaných na DPP či DPČ (72 %). Pokud srovnáme pouze tyto dvě strategie v kontingenční tabulce v závislosti na zmíněných dvou typech pracovního poměru, souvislost je statisticky signifikantní.⁴⁸

⁴⁷ Z důvodu nízkého počtu respondentů byly změněny kategorie u proměnné „typ pracovního úvazku“. Kategorie „Pracovní poměr „hlavní nebo vedlejší“ byla ponechána beze změny, dvě kategorie flexibilních úvazků DPP a DPČ byly sloučeny. Kategorie „OSVČ“ byla z grafu vynechána z důvodu nedostatečného počtu pozorování.

⁴⁸ χ^2 test: p-hodnota=0,000.

Graf 82 Způsob zajištění péče o dítě, kdyby nebyly mikrojesle (dvě nejčastější odpovědi) a čistý měsíční příjem matky

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče navazující dotazník A+B, N=83 (ti, co zvolili dané nejpočetnější možnosti)

Rozhodování, zda se snažit dítě umístit do jiného zařízení, anebo o něj pečovat sama, závisí také na tom, jaký čistý měsíční příjem žena má.⁴⁹ Pokud si žena vydělá do 10 000 Kč čistého měsíčně, v případě nemožnosti dítě umístit do mikrojeslí by s ním ve většině případů zůstala doma (81 %). Čistý měsíční příjem mezi 10 001 a 15 000 Kč se zdá být zlomový, strategie se dělí zhruba na polovinu (53 % žen by zajistilo převážnou část denní péče o dítě, 47 % žen by se snažilo dítě umístit do jiného zařízení). Od čistého příjmu 15 000 Kč a výše by se ženy snažily ve většině případů dítě umístit do jiného zařízení (89 %).

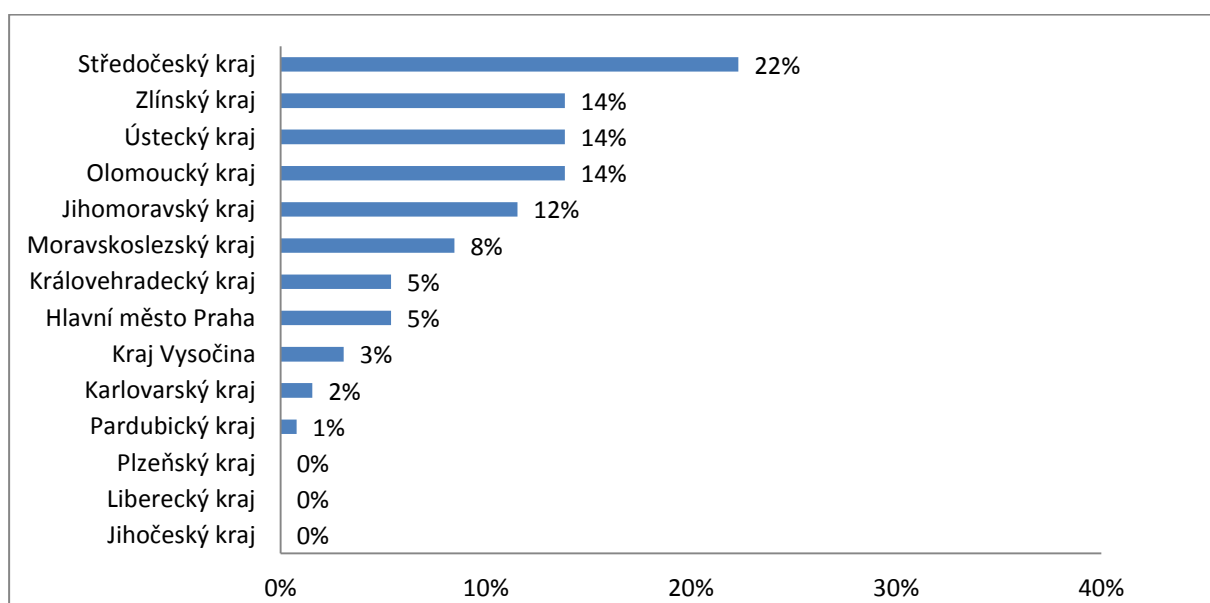
⁴⁹ χ^2 test: p-hodnota=0,000. Byla vyloučena kategorie „Matka se v daném období nevěnovala výdělečné činnosti.“

3.6 Srovnání situace rodičů před a po

3.6.1 Základní informace

V této části analýzy pracujeme s respondenty, kteří vyplnili jak vstupní dotazník před umístěním dítěte do zařízení, tak navazující dotazník po určité době po umístění dítěte. K tomu jsou do analýzy zahrnuti také ti, kdo vyplňovali pouze navazující dotazník a deklarovali, že vstupní dotazník nevyplňovali. Druzí jmenovaní v navazujícím dotazníku uváděli situaci před vstupem dítěte do mikrojeslí retrospektivně. Tento design umožňuje sledovat, jak se mění zapojení rodičů na trhu práce a jaké změny se v rodině případně odehrávají. Spárovat se podařilo 95 respondentů, retrospektivní otázky na dobu před vstupem dítěte do mikrojeslí z navazujícího dotazníku vyplnilo dalších 36 respondentů. Dohromady je ve vzorku 131 osob.

Graf 83 Zastoupení respondentů dle krajů

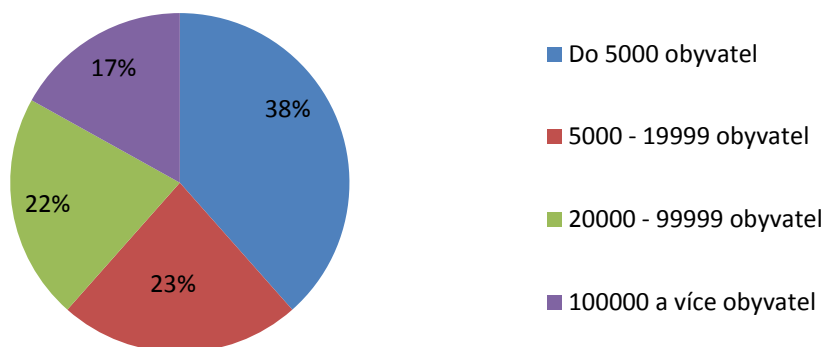

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované + retrospektivní odpovědi respondentů, N=130⁵⁰

Zhruba jedna pětina respondentů bydlí ve Středočeském kraji (22 %), větší množství odpovědí ještě přišlo ze Zlínského, Ústeckého a Olomouckého kraje (všichni 14 %), podobně je zastoupen Jihomoravský kraj (12 % odpovědí). Nejvíce zařízení vzniklo ve Zlínském kraji (15), po deseti poté ve Středočeském kraji, odkud pochází nejvíce respondentů, a také v Jihomoravském kraji. Některé kraje nejsou ve vzorku zastoupeny vůbec, ačkoliv zde byly mikrojesle zřízeny (Plzeňský a Jihočeský kraj), v Libereckém kraji nevzniklo žádné zařízení.

⁵⁰ Kraj je proměnná, která byla vytvořena ex-post na základě místa bydliště respondenta. Jeden respondent, který vyplňoval pouze navazující dotazník, vyplnil bydliště, které nebylo možné správně zařadit do příslušného kraje.

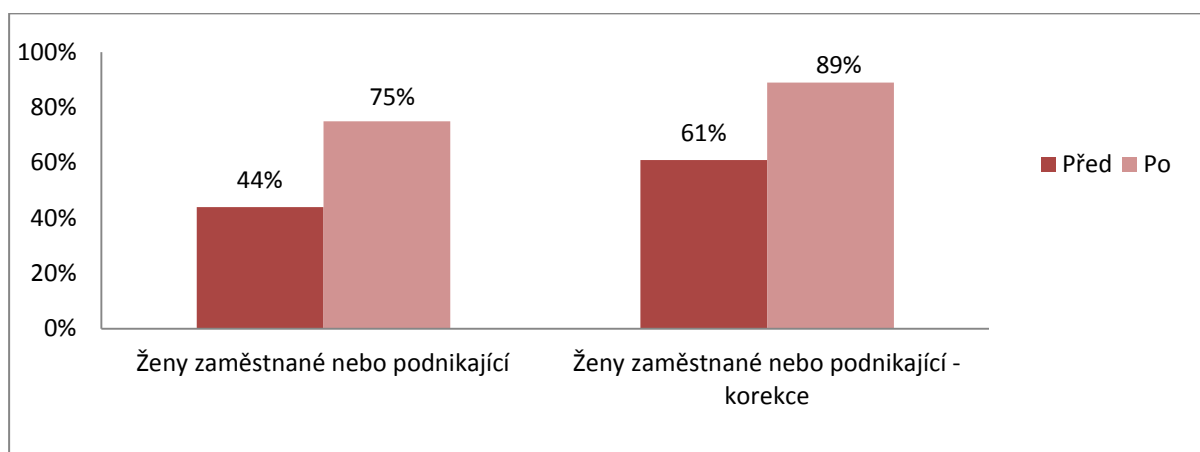
Graf 84 Zastoupení respondentů dle velikosti místa bydliště

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované + retrospektivní odpovědi respondentů, N=130⁵¹

Více než třetina respondentů (38 %) žije v malých obcích do 5000 obyvatel, mírně podreprezentovány jsou rodiny z velkých měst nad 100 000 obyvatel (17 % odpovědí).

Graf 85 Ženy, které byly zaměstnané před vstupem a po vstupu dítěte do mikrojeslí (podle deklarace respondentů a odpovědi korigované podle křížové kontroly se souvisejícími proměnnými)

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované + retrospektivní odpovědi respondentů, N = 131

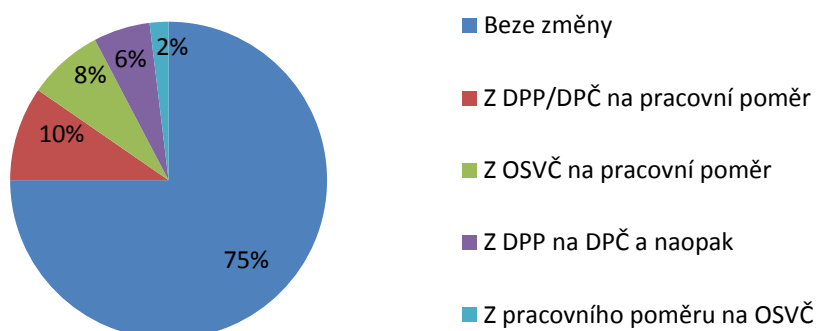
Jak už bylo popsáno u výsledků ze vstupních i navazujících dotazníků, v odpovědích respondentů na pracovní zapojení ženy se objevily nekonzistentní údaje. Graf 85 ukazuje poměr zaměstnaných žen před vstupem a po vstupu dítěte do mikrojeslí, a to bez korekce (tedy pouze ženy, které zaškrtnly, že jsou zaměstnané - vlevo) a také s korekcí (tedy i se ženami, které nezaškrtnly, že jsou zaměstnané, ale deklarovaly měsíční příjem a týdenní pracovní dobu rozdílné od nuly - vpravo). Oba rozdíly „před“ a „po“ jsou statisticky signifikantní, vstup dítěte do mikrojeslí tedy pomohl zvýšit zapojení matek na trhu práce.⁵² Nárůsty podílů žen, které začaly po vstupu dítěte do mikrojeslí pracovat, jsou podobné (data bez korekce nárůst o 31 %, data s korekcí nárůst o 28 %).

⁵¹ Velikost místa bydliště je proměnná, která byla vytvořena ex-post na základě místa bydliště respondenta. Jeden respondent, který vyplňoval pouze navazující dotazník, vyplnil bydliště, které nebylo možné správně zařadit k příslušnému VMB.

⁵² Rozdíly prokázány testem marginální homogenity: p-hodnota=0,000

Všechny následující grafy prezentují výsledky pouze u žen, u kterých byly odpovědi související se zapojením na trhu práce konzistentní.⁵³

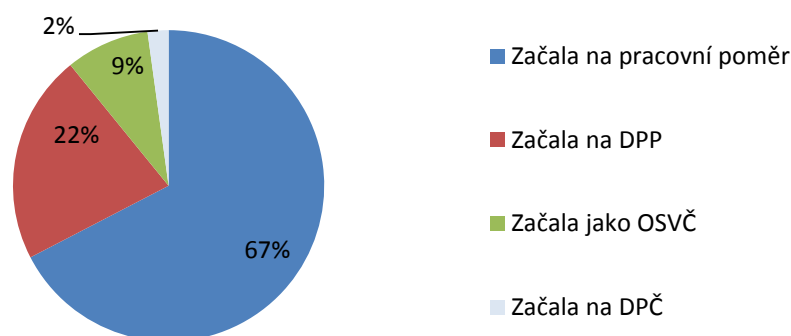
Graf 86 Změna typu pracovního úvazku u žen po vstupu dítěte do mikrojeslí – ženy zaměstnané „před“ i „po“

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované + retrospektivní odpovědi respondentů, N=52 (ženy, které byly zaměstnané před vstupem dítěte do mikrojeslí i po vstupu)

Pokud se podíváme v detailu na ženy, které byly zaměstnané už před vstupem dítěte do mikrojeslí a zůstaly i po jeho umístění, ve většině případů typ pracovní činnosti nezměnily (75 %). Pokud už ke změně v jednotkách případů došlo, nejčastěji se jednalo o přechod z flexibilního typu úvazku (DPP, DPČ) nebo z podnikání na hlavní či vedlejší pracovní poměr (dohromady 18 % případů).

Graf 87 Změna typu pracovního úvazku u žen po vstupu dítěte do mikrojeslí – ženy zaměstnané až „po“

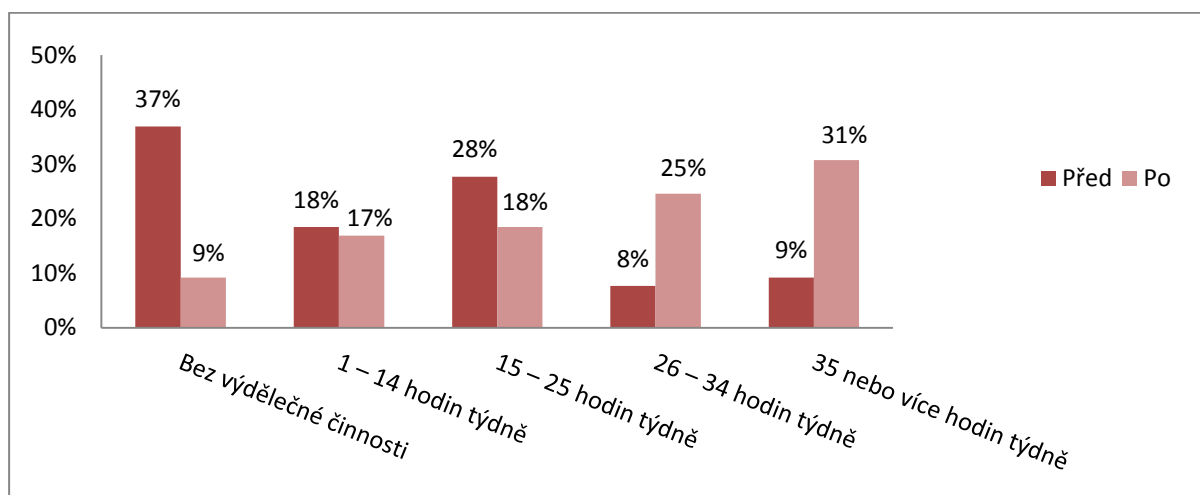

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované + retrospektivní odpovědi respondentů, N=46 (ženy, které začaly pracovat po umístění dítěte do mikrojeslí)

Ženy, které před vstupem dítěte do mikrojeslí nepracovaly a začaly pracovat až s jeho nástupem, ve většině případů nastoupily na hlavní či vedlejší pracovní poměr (67 %). Další zhruba pětina z nich zvolila flexibilní formu úvazku na DPP (dohromady 22 %). Jako OSVČ začaly pracovat jen jednotky (9 %), stejně tak na DPČ (2 %).

⁵³ Jedná se tedy o data bez korekce, mezi zaměstnanými ženami jsou pouze ty, které přímo deklarovaly, že jsou zaměstnané. Mezi ženami nezapojenými na trhu práce před vstupem dítěte do mikrojeslí jsou pouze ty, které odpovídaly na všechny související otázky (týdenní pracovní doba, měsíční příjem) konzistentně, tedy že se nevěnovaly výdělečné činnosti.

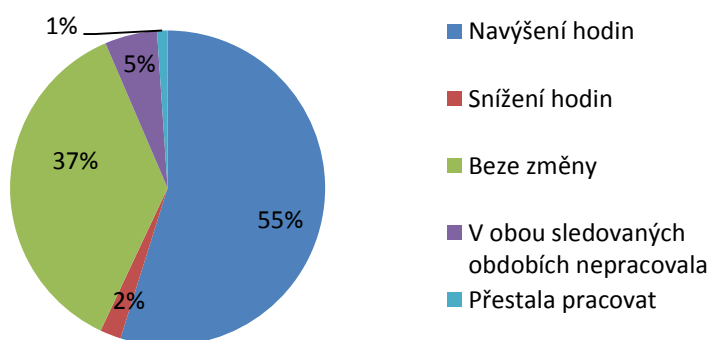
Graf 88 Počet odpracovaných hodin týdně u matky před a po vstupu dítěte do mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované odpovědi respondentů, N=65

Co se týče počtu odpracovaných hodin týdně, rozdíly mezi situací před vstupem a po vstupu dítěte do mikrojeslí jsou statisticky signifikantní.⁵⁴ Můžeme vidět výrazné snížení žen, které se ve sledovaném období nevěnovaly žádné výdělečné činnosti – jejich poměr klesl z 37 % na 9 %. Nárůst je naopak patrný u týdenní pracovní doby, která představuje práci na větší než poloviční úvazek (od 26 hodin týdně výše). Zvýšení lze zaznamenat u žen, jejichž týdenní pracovní doba je mezi 26-34 hodinami (nárůst o 17 %), a také u žen pracujících 35 hodin týdně a více (nárůst o 22 %). Vzhledem k nízkému počtu respondentů se ovšem jedná se pouze o jednotkové nárůsty.

Graf 89 Změny v počtu odpracovaných hodin týdně u žen po vstupu dítěte do mikrojeslí

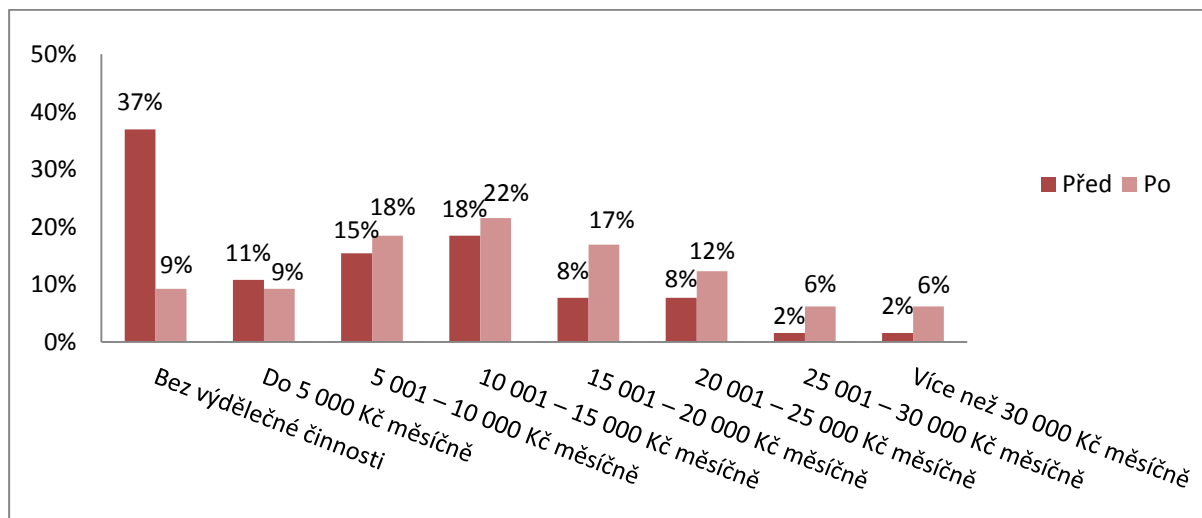
Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované + retrospektivní odpovědi respondentů, N=93

Ke spárovaným odpovědím můžeme připojit i odpovědi respondentů, kteří vyplňovali pouze navazující dotazník. V těchto případech nebyla zaznamenávána přesná výše týdenní pracovní doby před vstupem a po vstupu dítěte do mikrojeslí, ale pouze změna v počtu hodin. Zhruba u poloviny žen došlo k jejímu navýšení (55 %), v nezanedbatelném počtu případů pak zůstala týdenní pracovní doba stejná (37 %). Snížení týdenní pracovní doby se objevuje pouze výjimečně (2 %). Ve vzorku jsou i ženy, které deklarovaly, že v obou sledovaných obdobích nepracovaly (5 %), nebo pracovat přestaly

⁵⁴ Rozdíly prokázány testem marginální homogenity: p-hodnota=0,0003

(1 %). Obě situace teoreticky nastat mohly, protože navazující dotazníky byly vyplňovány i průběžně rodiči, jejichž dítě z mikrojeslí odcházelo. Samozřejmě se může jednat také o chybu ve vyplňování.

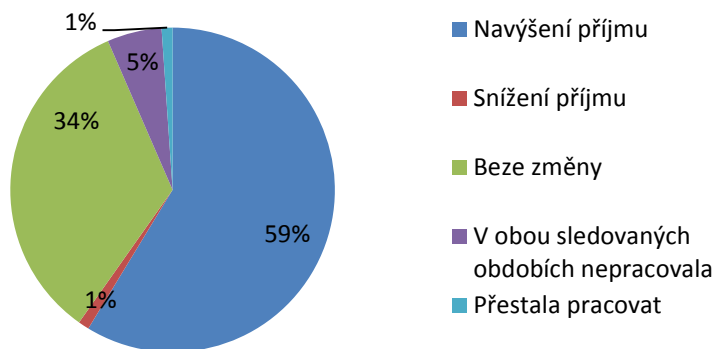
Graf 90 Čistý měsíční příjem matky před a po vstupu dítěte do mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované odpovědi respondentů, N=65

Co se týče výše měsíčního příjmu, nejvýraznější je pokles žen, které si nevydělávají nic (z 37 % na 9 %). Významnější nárůst lze zaznamenat u měsíčního výdělku 15 001 – 20 000 Kč (o 9 %), vzhledem k malému vzorku se ovšem jedná pouze o jednotkové nárůsty.⁵⁵

Graf 91 Změny ve výši čistého měsíčního příjmu u žen po vstupu dítěte do mikrojeslí

Zdroj: Dotazníkové šetření Mikrojesle - rodiče A+B, spárované + retrospektivní odpovědi respondentů, N=92

Opět můžeme připojit i odpovědi respondentů, kteří vyplňovali pouze navazující dotazník, kde uváděli, jakým způsobem se jejich příjem změnil. Nejvíce bylo deklarováno zvýšení čistého měsíčního příjmu (59 %), kde jsou zahrnuty i případy, kdy matka před vstupem dítěte do mikrojeslí nepracovala a začala až s jeho nástupem. Druhou nejpočetnější skupinou jsou ženy, kterým se výše příjmu nezměnila (34 %). Snížení příjmů je spíše výjimečné (1 %).

⁵⁵ Rozdíly prokázány testem marginální homogenity: p-hodnota=0,0025

4 Hlavní zjištění

4.1 Zájem o službu

Projekt péče o předškolní děti v mikrojeslích je zatím ve fázi pilotního ověřování. K datu, kdy byla tvořena tato zpráva, vzniklo 72 zařízení, přičemž distribuce zařízení po České republice je spíše nerovnoměrná. Nejvíce zařízení vzniklo ve Zlínském kraji (15), po deseti poté v Jihomoravském a Středočeském kraji. Zařízení, která měla v době konání průzkumu problém s naplněním kapacity, jsou v menšině (je jich přibližně pětina – 17 %). Většina těchto zařízení sídlí právě ve Zlínském kraji (7), kde vzniklo zařízení nejvíce. Jednalo se zejména o zařízení, která vznikla ve druhé vlně v průběhu července a září 2017, byla tedy v provozu méně než 6 měsíců. Nejčastějším deklarovaným problémem je vysoká nemocnost dětí a také problém naplnit kapacitu mikrojeslí odpoledne poté, co odejdou děti umístěné na dopoledne. Pohled ze strany cílové skupiny ukazuje, že zhruba čtvrtina rodičů by si přála změnu provozní doby (26 %), buď dřívější otevření zařízení, nebo naopak jeho pozdější uzavření. Třetina zařízení má ovšem otevřeno 10 hodin denně (34 %), další menší třetina pak povinných 8 hodin denně (31 %). Na druhou stranu polovina zařízení zavírá už do 16:00 hodin, do 17:00 hodin zavře většina zařízení (94 %).

V průměru je zapsáno 7 dětí v jednom zařízení. V každém zařízení jsou průměrně dvě děti, které do zařízení docházejí do 12 hodin týdně, podobný průměr vychází pro týdenní docházku 13 až 20 hodin týdně. Na téměř celý nebo celý týden dochází do zařízení jedno až dvě děti (35 hodin v zařízení týdně a výše). Docházka dětí se tedy velmi liší a je spíše obvyklé mít zapsaných více dětí, přičemž všechny nechodí celou týdenní pracovní dobu, ale spíše se střídají. Průměrný věk zapsaných dětí je dva roky, podobný věkový průměr byl zaznamenán i u dětských skupin. Dá se ovšem říci, že celkově mikrojesle navštěvují mladší děti než v dětských skupinách – dětí mladších 2 let je v mikrojeslích 53 %, v dětských skupinách 30 %. Nejvíce dětí v mikrojeslích je mezi 1,5 a 2 lety a 2 a 2,5 lety, děti mladší než rok nebo starší 3 let jsou už zastoupené mnohem méně. Děti, které ze zařízení odcházejí, většinou odcházejí do mateřské školky. K nárůstu těchto případů dochází zhruba od 2,5 roku věku dítěte.

Rodiče na službě nejvíce oceňují malý kolektiv dětí, kde má pečovatelka na děti čas (46 %) a rodinné prostředí společně s individuálním přístupem k dětem (43 %). Vysoká kvalita nabízených služeb je také důležitým důvodem, který rozhodne, že rodiče dítě do mikrojeslí umístí (30 %), důležitá je také dostupnost zařízení (28 %). Ukazuje se, že ve velkých městech nad 100 000 obyvatel hraje nejdůležitější roli naopak finanční výhodnost zařízení (41 % rodičů ji označila jako nejdůležitější důvod pro výběr mikrojeslí).

4.2 Personál a náklady provozu

Oslovená zařízení mají ve většině případů dvě pečující osoby (93 %), což lze vztáhnout k faktu, že 69 % zařízení má provozní dobu delší než 8 hodin denně. První pečující osoba pracuje většinou na celý nebo tři čtvrtinový úvazek (obě možnosti dohromady 88 %), druhá pečující osoba už je v mikrojeslích často na poloviční úvazek (49 % z nich), čtvrtina i na nižší (24 %). První i druhá pečující osoba pracují ve většině případů v hlavním pracovním poměru (98 % první pečující osoba, 82 % druhá). Pokud má zařízení i třetí pečující osobu (20 % zařízení), tato pracuje spíše na flexibilní pracovní úvazek (75 % na DPČ či DPP). Téměř všechny oslovené pečující osoby pracují alespoň někdy společně s další pečující osobou, většinou pracují společně maximálně polovinu povinné pracovní doby (87 % spolu pracuje do 4 hodin denně). Nejpalčivějším problémem při práci v mikrojeslích je dle

pečujících osob právě fakt, že jedna pečující osoba musí zvládat péči o děti různého věku současně (zvolilo 54 % z nich). Péče o děti není ovšem jediná činnost, které se většina pečujících osob musí věnovat. K tomu se většinou přidruží příprava programu pro děti (80 %) a praktické činnosti jako evidence docházky, úklid a příprava stravy (tyto zmínily zhruba tři čtvrtiny oslovených).

Více než polovina pečujících osob (56 %) získala profesní kvalifikaci Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky, kterou lze obdržet po složení zkoušky u tzv. autorizovaných osob. Dřívější pracovní zkušenost s péčí o děti do 6 let má zhruba polovina oslovených pečujících osob, tři čtvrtiny z nich se v posledních třech letech dále v této oblasti vzdělávaly a většina pečujících osob by o další vzdělávací kurz měla zájem. Mezi oslovenými zařízeními je 27 % takových, která nevynaložila na kvalifikaci pečujících osob žádné prostředky. U těchto zařízení je možné, že pečující osoby již odpovídající kvalifikaci měly, a dále také mohou využívat bezplatných vzdělávacích aktivit nabízených systémovým projektem Mikrojesle. Zbylá zařízení na kvalifikaci svých zaměstnanců zaplatila v průměru 11 501 Kč.

Náklady jednotlivých zařízení se velmi liší jak v oblasti kvalifikace pečujících osob, tak rovněž co se týče nákladů na vybudování, nájemné a platové ohodnocení, které se logicky mění s počtem zaměstnaných osob. Mzda pečující osoby je v průměru 24 743 Kč superhrubého. Většina pečujících osob je spokojená s výší svého platového ohodnocení (70 %), přesto jako adekvátní ohodnocení za úvazek mezi 0,9 – 1 uvádí průměrnou hrubou měsíční mzdu ve výši 22 656 Kč (tedy zhruba 30 400 Kč superhrubého).

4.3 Dopad na zapojení rodičů na trhu práce

Mezi oslovenými respondenty ve velké míře převažují rodiny, kde s dětmi žijí oba rodiče (91 % ve vstupním dotazníku). Jedná se o domácnosti, jejichž celkový měsíční příjem se pohybuje na úrovni průměrného platu, tedy nejčastěji od 20 000 Kč a výše. To je logické vzhledem k tomu, že otcové ve většině případů pracují v hlavním či vedlejším pracovním poměru a příliš nezkracují svou pracovní dobu. Péče o dítě spíše připadá na matku, ve vzorku je ovšem značný podíl vysokoškolsky vzdělaných žen (61 % ve vstupním dotazníku) s praxí 5 let a více (78 % ve vstupním dotazníku). Distribuce vzdělání byla ověřována s databází podpořených osob v IS ESF, zde je podíl osob s terciárním vzděláním (vyšší odborné a vysokoškolské) 40 %, což je v porovnání s distribucí v celé ČR stále vysoké číslo – v roce 2017 bylo v populaci českých občanů mezi 25 a 44 lety 29 % osob s terciárním vzděláním. Existuje zde tedy předpoklad, že pro takto vysoce vzdělané osoby s dostatečnou praxí nebude uplatnění na trhu práce takový problém (pokud případně odpadne bariéra absence péče o dítě).

Podíl zaměstnaných žen se s nástupem dítěte do mikrojeslí signifikantně zvýšil. Otázka na to, zda byla žena zaměstnaná či nikoliv, byla korigována kvůli nekonzistentním odpovědím (kombinace otázek na týdenní pracovní dobu, měsíční příjem z výdělečné činnosti a zda byla žena zaměstnaná či podnikala). Pokud se podíváme na výsledky bez korekce (tedy pouze na ženy, které přímo deklarovaly, že byly zaměstnané či podnikaly), po vstupu dítěte do mikrojeslí pracovalo 75 % žen, což představuje nárůst o 31 % oproti situaci před vstupem dítěte do mikrojeslí (též bez korekce). Pokud do odpovědi zahrneme i ženy, jejichž odpovědi byly korigovány (neuedly, že byly zaměstnané či podnikaly, ale zároveň uvedly příjem a týdenní pracovní dobu rozdílné od nuly), poměr pracujících žen se zvýší dokonce na 89 %, což představuje oproti situaci před vstupem dítěte do mikrojeslí nárůst o 28 %. Ženy, které už pracovaly před nástupem dítěte do mikrojeslí, ve většině případů nezměnily typ pracovního úvazku (75 %), pokud už ano, přešly z flexibilních úvazků na DPP či DPČ na hlavní či

vedlejší pracovní poměr (10 %), nebo z OSVČ na pracovní poměr (8 %). Pokud ženy před vstupem dítěte do mikrojeslí nepracovaly, s jeho nástupem začaly nejčastěji pracovat v hlavním či vedlejším pracovním poměru (67 %), pětina také flexibilně na DPP (22 %). Zvýšil se i počet odpracovaných hodin, více než polovina žen si svůj pracovní úvazek navýšila (55 %), u značné části žen pak nedošlo k žádné změně (37 %). Podobné jsou výsledky u měsíčního příjmu, který se u více než poloviny žen zvýšil (59 %), u třetiny z nich zůstal beze změny (34 %). Výše příjmu u žen je ale v porovnání s muži stále nižší.

Ukázalo se, že strategie, jak se vrátit na trh práce, se liší také podle velikosti místa bydliště rodiny. V malých obcích do 5000 obyvatel je největší podíl žen, které zůstávají bez výdělečné činnosti (18 %). Ve velkých městech nad 100 000 obyvatel se naopak ženy o něco častěji vracejí na částečné úvazky, což lze vysvětlit tím, že nabídka těchto úvazků může být ve větších městech vyšší. Stále ale platí, že pokud by nebylo možné dítě umístit do mikrojeslí, častou strategií zůstává, že by o dítě pečovala matka (37 % v navazujícím, 34 % ve vstupním dotazníku). Druhou nejčastější strategií je, že by se rodiče snažili umístit dítě do jiného zařízení předškolní péče (33 % v navazujícím dotazníku). Volba jedné z těchto strategií závisí na míře zapojení ženy na trhu práce a také výši jejího příjmu. Ženy pracující v hlavním či vedlejším pracovním poměru by se spíše snažily umístit dítě do jiného zařízení, než aby s ním zůstaly doma (52 % z nich). Tuto strategii pak volí také většina žen, která si vydělá alespoň 15 000 Kč čistého měsíčně (89 % z nich). Ženy, které bydlí s rodinou v malých obcích do 5000 obyvatel a menších městech s 5000 až 19 999 obyvateli, by naopak ve větší míře zůstaly s dětmi doma (v malých obcích 58 % žen, v menších městech 85 % žen).

4.4 Potenciál mikrojeslí

Zhruba dvě pětiny zařízení vznikla tzv. „na zelené louce“ (44 %), služby péče o děti tedy dříve neposkytovala. Jelikož první zařízení vznikla teprve v minulém roce, většina zřizovatelů deklaruje, že po ukončení projektu by chtěla žádat o novou dotaci (54 %), nebo ještě nad budoucností nepřemýšlejí (29 %).

Nejlevnější variantou provozu mikrojeslí je zřízení zařízení ve vlastní domácnosti, což představuje 12 % zařízení ve vzorku (32 % zařízení poskytuje prostor obec, 56 % zařízení volí jinou variantu, nejčastěji prostor poskytuje soukromý vlastník). Menší polovina pečujících osob deklarovala (47 %), že by o zřízení mikrojeslí doma uvažovala. Zbylé pečující osoby, které by o této možnosti neuvažovaly, se nejčastěji obávají, že nemají dostatečné zkušenosti s žádostí o finanční dotaci (65 %) a že s procesem je spojená administrativa (56 %), což jsou bariéry, které by mohla pomoci odstranit dostatečná osvěta. Osob, které zmínily pouze tyto dvě bariéry, je v absolutním počtu 13. To představuje dalších 17 % pečujících osob z celkového počtu, které by mohly o zřízení mikrojeslí ve své domácnosti uvažovat, pokud by dostaly podporu pro zvládnutí náročného administrativního procesu spojeného se žádostí o dotaci. Necelé dvě třetiny pečujících osob z celkového počtu poté uvedly, že nemají na zřízení mikrojeslí vhodný prostor (64 %), dvě pětiny upřímně říkají, že by provoz služby ve své domácnosti nechtěly (42 %).

Oslovení rodiče jsou s provozem mikrojeslí většinou spokojeni bez výhrad (76 %). Pokud už nějaké výhrady mají, ty nejčastěji směřují k zajištění stravování v zařízení, které je v nedostatečné kvalitě, anebo úplně chybí (26 % odpovědí), a také ke změně provozní doby, což už bylo zmíněno výše (26 %). Pokud už zařízení stravování nabízí (69 % zařízení), většinou ho rodiče využívají (77 %). Pokud zařízení stravování nenabízí, rodiče by ho rozhodně uvítali (86 % by možnosti stravování využili).

Většina rodičů, kteří služeb mikrojeslí využívají, se o zařízení dozvěděla od známého (44 %), čtvrtina poté na internetu (26 %). Webové stránky navštívila a hodnotí kladně necelá třetina oslovených rodičů (31 %), téměř polovina oslovených o nich ani neslyšela (49 %). Aby se zařízení mikrojeslí mohlo stát známou a široce dostupnou službou, musí být zajištěná dostatečná a funkční publicita projektu.

5 Doporučení

5.1 Vypracování analýzy potřebnosti pro rozšíření služeb péče o předškolní děti a hlídání docházky u stávajících zařízení

Vazba na zjištění/ závěry: Mikrojesle v pilotní výzvě vznikaly rovnoměrně v různě velkých sídlech (od úrovně malých obcí po velká města), jejich rozložení v jednotlivých krajích je ale spíše nahodilé. Ve Zlínském kraji vzniklo 15 zařízení, na druhou stranu v Libereckém kraji nevznikly žádné mikrojesle, v Jihočeském a Karlovarském kraji pouze jedno zařízení. Některá zařízení ve Zlínském kraji měla na počátku provozu problém s naplněním kapacity, který se ale postupně podařilo vyřešit. Využívání služeb by tedy vhodné monitorovat prostřednictvím přesné evidence docházky, například podobným systémem jako u dětských skupin.

V mikrojeslích je nejvíce dětí od 1,5 do 2,5 roku (53 %). Ačkoliv jsou mikrojesle koncipovány i pro menší děti od 6 měsíců, zájem o umístění takto malých dětí je spíše menší – dětí do 1 roku je 8 %, dětí mezi 1 a 1,5 rokem poté 15 %. Vedle mikrojeslí funguje služba dětských skupin, do které mohou být přijímány děti od 1 roku, nejvíce jich je podle výsledků evaluace z roku 2017 mezi 2 a 3 rokem (46 %). Obě služby tedy cílí na velmi podobnou věkovou skupinu a podobnou věkovou skupinou jsou také využívány.

Všechna výše zmíněna fakta vedou k závěru, že vznik nových služeb péče o předškolní děti (mikrojesle a dětské skupiny) postrádá návaznost na analýzu potřebnosti a komplexní zhodnocení absorpční kapacity jednotlivých druhů zařízení.

Návrh řešení: Vznik zařízení péče o předškolní děti by měl být opřen o analýzu potřebnosti takovéto péče v České republice, která přihlédne i k existenci dalších zařízení, která zajišťují péči o předškolní děti (vedle mikrojeslí a dětských skupin také mateřské školy). Tato analýza by měla zhodnotit, jaká je absorpční kapacita jednotlivých druhů zařízení a zda jsou tato zařízení všude tam, kde je o ně zájem ze strany rodičů.

Analýza by měla vzniknout na úrovni Odboru rodinné politiky a stárnutí, metodickou podporu může nabídnout Oddělení evaluací MPSV. Sběr dat k vyhodnocení potřebnosti služeb péče o předškolní děti by ovšem měl být zajišťován systematicky a dlouhodobě.

Dále doporučujeme evidovat a sledovat docházku dětí do mikrojeslí.

5.2 Sledovat u navazující výzvy, jak se proměňuje struktura rodičů, kteří mikrojesle využívají

Vazba na zjištění/ závěry: Mezi rodiči využívajícími službu jsou ve větší míře úplné rodiny, jedná se o domácnosti, jejichž příjem je na úrovni průměrného platu a výše. Vysoký je i podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí s praxí 5 a více let. Tito lidé jsou na trhu práce dobře uplatnitelní a z dotazníkového šetření plyne, že službu mikrojeslí si vybírají spíše kvůli kvalitní péči a dobré místní dostupnosti než z důvodu toho, že by neměli jinou možnost, jak zajistit péči o dítě. Ve velkých městech nad 100 000 obyvatel je dokonce nejdůležitějším důvodem pro výběr zařízení jeho finanční dostupnost. Cílovou skupinou projektu jsou tedy rodiče, kteří jít pracovat chtějí. Tento fakt koresponduje s výsledky průzkumu veřejného mínění na vybudování mikrojeslí, realizovaného oddělením 212 před spuštěním pilotní výzvy, ze kterého vyplynulo, že právě vysokoškolsky vzdělané ženy mají největší zájem o kombinaci vlastní péče s péčí někoho jiného (jiné osoby či zařízení) u předškolního dítěte. Také jsou nejvíce otevřené novým formám péče o své děti typu jeslí či dětské skupiny. Služba je zatím velmi málo využívána např. rodiči samoživiteli, kteří by díky ní mohli efektivně řešit svou finanční situaci.

Návrh řešení: Pro následnou výzvu doporučujeme dále sledovat socio-demografickou strukturu rodičů, kteří službu využívají. Tato aktivita může být součástí evaluace zaměřené na cílovou skupinu, která bude realizována Oddělením evaluací na MPSV. S další výzvou se rozšíří dostupnost služby, bylo by tedy vhodné sledovat, zda se mění i struktura rodin, kteří jí využívají. Evaluace zaměřená na podpořenou cílovou skupinu může být doplněna o další zjištění zájmu na reprezentativním vzorku rodin v České republice, a to zejména v případě, že by se služba mikrojeslí měla do budoucna zakotvit v institucionalizovaném systému předškolní péče.

5.3 Dotazníkové šetření mezi zřizovateli, kteří ukončují projekt

Vazba na zjištění/ závěry: Důvody, proč jsou malé děti do 1 roku v mikrojeslích pouze výjimečně (8 %), mohou ležet jednak na straně rodičů, ale i sami zřizovatelé mohou ovlivnit věkovou skladbu dětí ve svém zařízení. Bylo zjištěno, že pečující osoby pracují společně s další osobou ve většině případů maximálně polovinu své pracovní doby a zhruba polovina z nich považuje za problém pečovat o čtyři děti různého věku najednou sama. Tento fakt také může ovlivnit, jak staré děti jsou do zařízení přijaty (např. podle samostatnosti, jsou požadovány určité dovednosti apod.).

Návrh řešení: Doporučujeme detailnější zjištění toho, jak jsou děti do mikrojeslí vybírány, zda mají zřizovatelé nějaká omezení pro výběr dětí a případně bariéry, proč nepřijímat děti do 1 roku. Otázky na toto téma mohou být zařazeny do dotazníkového šetření zaměřeného na zřizovatele mikrojeslí, kteří ukončují projekt z výzev 126 a 127, jehož start je plánovaný na podzim roku 2018. Dotazníkové šetření bude realizováno v rámci evaluace výzev Oddělením evaluací ve spolupráci s Oddělením koncepce rodinné politiky.